

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Årsrapport 2017

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Fylkesmannens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	4
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	4
1.4 Andre forhold	5
Sted, dato og fylkesmannens signatur	5
2 Introduksjon til embetets hovedtall	6
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
2.4 Andre forhold	9
3 Årets aktiviteter og resultater	10
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	10
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	10
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	11
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	12
Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	13
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	13
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	13
3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet	18
3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	19
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	19
3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	20
3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats jf. Opptrappingsplan for rusfeltet 2016-2020	23
3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid	24
3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester	25
3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring	25
3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	26
3.1.1.11 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø	26
3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene	27
3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket	27
3.1.1.14 Bærekraftig landbruk	28
3.1.1.15 Andre oppdrag	29
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	29
3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	29
3.1.2.2 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket	30
3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	30
3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	31
3.1.2.5 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktnings situasjonen	31
3.1.2.6 Andre oppdrag	32
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	32
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling	32

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	35
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	37
3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende	39
3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	40
3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene	40
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	41
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks	41
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	41
3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet	41
3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet	41
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	41
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	41
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	41
3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet	41
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	41
3.2.9 Landbruksdepartementet	42
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	42
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	69
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	71
3.6 Andre forhold	71
4 Styring og kontroll i embetet	72
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging	72
4.1.1 Embetets risikostyring	72
4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak	72
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet	72
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	73
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	73
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	73
5 Vurdering av framtidssikter	75
5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	75
5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	76
5.3 Andre forhold	76
6 Årsregnskap	78

1 Fylkesmannens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Fylkesmannen vurderer den samlede resultatoppnåelsen i embetet som god også i 2017, med få avvik. Jf. også pkt. 3.5 nedenfor.

Ressursbruken i 2017 viser totalt sett et mindreforbruk på drift på vel 0,4 mill.kr. Embetet har i 2017 styrt mot balanse mellom inntekter og utgifter, med tanke på sammenslåingen av fylkesmannsembetene i Trøndelag 01.01.2018. Mindreforbruket skyldes i hovedsak vakante stillinger på grunn av stillingsstopp i forbindelse med forberedelser til sammenslåing, samt en økning i prosjektmidler. Vi viser for øvrig til ledelseskommentarene til årsregnskapet. Fylkesmannen mener ressursbruken har vært effektiv i 2017. I tillegg er det arbeidet med sikte på fremtidig effektivisering på ulike måter, jf. pkt. 1.3 nedenfor.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

I mai 2016 ble fylkesmannsembetene i Nord- og Sør-Trøndelag vedtatt sammenslått gjennom Kgl.res., med ikrafttreden 01.01.2018. Forutsetningene var at hovedsetet i det nye embetet skal ligge i Steinkjer, og det skal være stillinger og oppgaver både i Steinkjer og Trondheim. Dette har naturlig nok satt sterkt preg på arbeidet i embetet i 2017, og er nærmere omtalt under pkt. 1.3 nedenfor, jf. lederlønnskontraktens stillings- og resultatkrav, pkt. B 5.

Også 2017 har vært preget av arbeidet med kommunereformen, jf. lederlønnskontraktens stillings- og resultatkrav, pkt. B 4. Fylkesmannen avga sin faglige tilråding pr 01.10.2016, med senere tilleggstilråding for kommuner som trengte mer tid på sine prosesser. Ved behandlingen i Stortinget 08.06.2017 ble det fattet vedtak om 6 sammenslåinger i Sør-Trøndelag, i tillegg til den ene som var vedtatt ved Kgl.res. i 2015. To av sammenslåingene omfatter kommuner i andre fylker. En kommune blir delt i tre, og hver del blir slått sammen med sine respektive nabokommuner. I tillegg er det kommet anmodninger om 2 grensejusteringer. En er avslått, mens den andre ennå ikke er ferdig behandlet. Arbeidet med iverksettning av de ulike vedtakene har krevd mye tid og tett oppfølging, ikke minst fordi enkelte av sammenslåingene ikke er i tråd med kommunenes hovedprioriteringer. Vi har erfart oppgaven som krevende, men fruktbar, og Fylkesmannens råd er blitt opplevd som nyttige. Mellom de resterende kommunene pågår det fortsatt samtaler om fremtidig struktur og samarbeidsform, og Fylkesmannen søker å være til hjelp også her.

Trondheim kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Staten v/ Statens Vegvesen og Jernbanedirektoratet underskrev 12.02.2016 Norges første bymiljøavtale. Fylkesmannen har vært observator i Kontaktutvalget for dette arbeidet, og har hatt tett kontakt med KMD når det gjelder utviklingen av Fylkesmannens rolle og mandat i den videre prosessen med byutredning, byutviklingsavtale og senere byvekstavtale. Fylkesmannen ser dette som et svært viktig innsatsområde, og vil også fremover legge stor vekt på aktiv deltakelse i de ulike prosessene, jf. lederlønnskontraktens stillings- og resultatkrav, pkt. B 3.

Tverrfaglig samarbeid og oppgaveløsning har som tidligere preget en rekke ansvarsområder. Dette er nærmere omtalt annet sted i rapporten, men vi vil peke på tidlig innsats i kommunale planprosesser, folkehelse, oppvekst og barnevern, klima og klimatilpasning samt landbruk og reindrift som viktige områder. Også tildelingen av skjønsmidler til kommunene styrker og underbygger samhandlingskonseptet. Innretningen av skjønsmidlene avtales i dialog med kommunene, og gir anledning til å bruke midlene strategisk både for å styrke gjennomføringen av nasjonal politikk og for å avhjelpe regionale behov. En (relativt beskjeden) del av midlene avsettes til en hovedsatsing som kalles årets fylkesgrep, og i 2017 har temaet for dette vært klimatilpasning i kommunene. Fylkesgrepet handler både om tildeling av skjønsmidler og innsats på andre måter fra så vel Fylkesmannens fagavdelinger som fra andre regionale statsetater. I 2018 vil skjønsmidlene bli delt ut av Fylkesmannen i Trøndelag, derfor har vi samarbeidet med FMNT om å forberede neste års tildeling. I samråd med kommunene er 0-24-satsingen for utsatte barn og unge utpekt som årets fylkesgrep for 2018, etter forslag fra Velferdsnettverket bestående av ledere for regionale statsetater i begge Trøndelagsfylkene.

Som i foregående år er det lagt vekt på å innrette arbeidet etter målene i embetets strategiplan. Målene er gjengitt i kap. 2 nedenfor.

1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater

Sammenslåingen

Som nevnt ovenfor har sammenslåingen av fylkesmannsembetene i Nord- og Sør-Trøndelag satt sterkt preg på arbeidet i 2017. På bakgrunn av omstillingsavtalen, oppgavegjennomgangen og kompetansekartleggingen som ble utført i 2016 oversendte de to fylkesmennene en felles tilråding om organisering og ressursallokering til KMD 01.03.2017. Tilrådingen ble bifalt av departementet, og dannet grunnlag for videre konkretiseringer, herunder innplassering av ledere, mellomledere og øvrige medarbeidere. Samtidig er svært mange praktiske forhold lagt på plass. Samarbeidet mellom ulike faggrupper var for en stor del etablert også før sammenslåingsvedtaket, men det er blitt intensivert med tanke på felles rutiner, strategier og kultur. Dette arbeidet må naturlig nok fortsette i 2018.

Samlet har forberedelsene til sammenslåingen representert et betydelig arbeid, særlig for ledernivåene og tillitsvalgte på virksomhetsnivå. Dessuten har begge embeter praktisert stillingsstopp i 2017, for bedre å kunne dimensjonere de ulike fagmiljøene i den sammenslåtte organisasjonen. Dette har økt belastningen ytterligere, og de avdelinger som har hatt størst turnover, har måttet prioritere sterkt for å unngå at situasjonen har gått ut over oppgaveløsningen. Vi har lagt vekt på at det utadrettede arbeidet ikke skal lide, og det tjener medarbeiderne til ære at vi har kunnet levere resultater på høyt nivå og yte de tjenester som forventes overfor kommuner og andre «brukere».

Gjennom hele prosessen har det vært et mål å ta vare på embetets høyt kvalifiserte medarbeidere med deres entusiasme og innsatsvilje. Det har vi forsøkt både gjennom å skape trygghet og forutsigbarhet rundt omstillingen, men også ved å fokusere på mulighetene som åpner seg ved sammenslåingen av fylkene, både for det nye embetet og for den enkelte medarbeider. Et eksempel på dette er 6 såkalte «fyrtårn» som er utarbeidet i fellesskap mellom begge organisasjonene og skal være satsingsområder fremover: Samisk kulturforståelse og folkerett, Digitalisering, Klima og klimatilpasning, Mat og fiber fra den grønne og blå åker, 0-24-satsingen for utsatte barn og unge samt Opplæring og tidlig dialog med kommunene i planarbeid. Et viktig prinsipp for å lykkes med etableringen av Fylkesmannen i Trøndelag er det vi kaller «Trøndelagsperspektivet», dvs. at samtlige medarbeidere må forholde seg til hele Trøndelag, uansett hvor de har kontorsted.

Detaljene rundt omstillingsarbeidet er for øvrig beskrevet mer inngående i materialet som tidligere er oversendt departementet. Så vel sammenslåingsprosessen som fyrtårnet Digitalisering inngår i embetets tilrettelegging for å utnytte tildelte ressurser bedre og øke produktiviteten i et flerlokalisert embete, jf. lederlønnskontraktens stillings- og resultatkrav pkt. A, andre kulepunkt.

Øvrige forhold

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har over flere år løftet frem fylkesmannsembetets særtrekk gjennom tre begreper: kunnskap, kjennskap og klokskap. Vi må ha høy fagkompetanse for å kunne yte faglig veiledning og bistand, vi må ha god lokalkjennskap til status og utfordringer hos kommunene og aktørene i regionen for øvrig, og vi må ha klokskap til å kunne håndtere dilemmaene vi daglig står oppe i, som målkonflikter, handlingsrom, rettssikkerhet og balansen mellom nasjonal politikk og lokalt selvstyre. De tre begrepene holdes høyt i organisasjonen, der vi har en høyt kvalifisert og dedikert medarbeiderbase som er opptatt av god og effektiv oppgaveløsning, jf. lederlønnskontraktens stillings- og resultatkrav pkt. A, første kulepunkt. I 2017 er kunnskap, kjennskap og klokskap også

blitt tatt opp som grunnlag for øvrige regionale statsetater.

Et stadig sterkere trekk ved arbeidsformen er det tverrfaglige samarbeidet. Kjennskapen til hverandres oppdrag og arbeidsformer blir stadig sterkere, og fører til at oppgavene fra sektordepartementene blir løst på en bedre og mer helhetlig måte. Samtidig utvikler den enkelte medarbeider seg ved å øve seg i å se hvordan ens eget arbeid henger sammen med og har betydning for andres.

Arbeidet i embetet retter seg mot så vel enkeltpersoner som mot kommuner og institusjoner i fylket. Vi er opptatt av å yte god service og ryddig saksbehandling på alle nivå, og opplever å bli vurdert som kompetent og løsningsorientert. Vi har et godt og konstruktivt samarbeid med kommunene. Dette har preget virksomheten også i 2017.

Vi har et godt og økende samarbeid med andre fylkesmannsembeter, med vekt på 5-fylkesmannssamarbeidet med FMNT, FMMR, FMOP og FMHE, der det er årlige samlinger på så vel embetsledernivå som på ulike fagområder. I tillegg har vi årlige møter mellom embetsledelsene hos FMNT, FMST og Landshövdingen i Jämtland.

Vi har også lagt stor vekt på samarbeid med øvrige regionale statsetater samt fylkeskommunen, gjennom å bygge tett kjennskap til og kunnskap om hverandre. Denne typen samarbeid har vist seg svært fruktbart. "Velferdsnettverket" som vi dannet med relevante statsetater i 2015, er i 2017 videreført som et felles nettverk for Nord- og Sør-Trøndelag, og er et nyttig forum for samarbeid og strategisk tenkning på ledernivå. Et nært og tett samarbeid som det vi over år har utviklet mellom regionale statsetater, gir klare fordeler for å kunne utvikle en felles og helhetlig bilde av status og utfordringer i fylket, og sette inn virkemidler på en strategisk måte. Vi ser dette som en viktig forutsetning for å kunne ivareta samordningsoppdraget på regionalt nivå, og bidra til en mer samlet statlig innsats. I 2017 er det gjennomført flere samlinger med felles lederutvikling for regionale statsetatsjefer. Det er et sterkt felles ønske i kollegiet om at det gode samarbeidet må fortsette.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag inngår i pilotforsøket med samordning av innsigelser fra regional stat i arealplansaker. Erfaringene med dette er gode, det viser også evalueringsresultatene fra de regionale statsetatene. Det legges stor vekt på tidlige innspill og dialog i planprosessene, for å unngå innsigelser til forhold som kunne ha vært løst underveis. Samordningen vil fortsette også i det sammenslåtte embetet, og vi har startet arbeidet med å forberede dette.

Embetet har også i 2017 avholdt et stort antall fagkonferanser og nettverkssamlinger på alle sektorområder. Denne arbeidsformen har vist seg verdifull for å forankre nasjonal politikk hos dem som skal iverksette den, sette fokus på endringsbehov og bidra til å styrke faglig kompetanse. Nettverksmøter og konferanser arrangeres ofte i samarbeid med KS og regionale statsetater med rolle/ansvar på fagområdet.

For nærmere omtale av aktiviteter og resultater på fagområdene viser vi til kap. 3 nedenfor.

1.4 Andre forhold

Vi viser til rapportering under punktene ovenfor og kap. 2 nedenfor.

Sted, dato og fylkesmannens signatur

Trondheim, 28. februar 2018

Brit Skjelbred (sign)

2 Introduksjon til embetets hovedtall

2.1 Embetet og samfunnsoppdraget

Fylkesmannsembetene er regionale statlige forvaltningsorganer underlagt departementene. Administrativt er fylkesmennene underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Embetet får sine oppdrag fra en rekke ulike departementer som har direkte faglig instruksjonsmyndighet på sine fagområder. Fylkesmannen er statens fremste representant i fylket og et nødvendig bindeledd mellom den sentrale statsforvaltningen og kommunene i fylket. Fylkesmannen utfører også oppgaver for Kongehuset.

Embetet i Sør-Trøndelag har hatt en strategiplan som har vært rullert hvert år med 4-årsperspektiv. Som følge av det omfattende arbeidet med sammenslåing av embetene i de to trøndelagsfylkene ble strategiplanen ikke rullert i 2017. Hovedmålene som ble utformet for perioden 2016-19 har dermed stått uendret:

1. I Sør-Trøndelag er kommuner og virksomheter godt kjent med og implementerer nasjonal politikk.
2. I Sør-Trøndelag er statlige virksomheter godt samordnet og samarbeider om gode helhetsløsninger.
3. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ivaretar rettssikkerheten på en god måte i sin oppgaveløsning.
4. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag identifiserer sentrale muligheter og utfordringer i fylket, formidler dette til sentrale myndigheter og tar nødvendige initiativ.
5. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har god internkontroll og risikostyring.
6. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er en omstillingsdyktig organisasjon.

I arbeidet med sammenslåingen av fylkesmannsembetene i Nord- og Sør-Trøndelag har vi lagt vekt på at det nye embetet skal tjene hele Trøndelag, uansett hvor den enkelte har sin kontorlokalisering. Dette innebærer også å fronte Trøndelagsperspektivet:

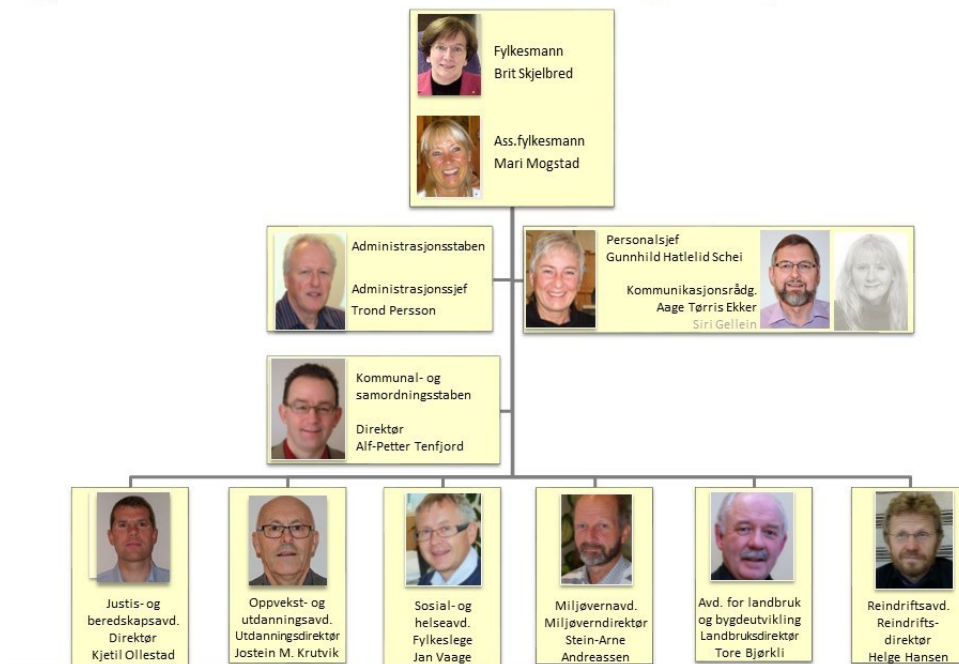
- Tydeligere stemme fra Trøndelag
- Sammenhengende forvaltningsområder
- Bedre sammenheng med øvrig regional stat
- Styrke alle deler av fylket
- Enda bedre tjenester til kommunene og andre

2.2 Organisasjon og ledelse

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Organisasjonskart 2017

Embetsledelsen har bestått av fylkesmann Brit Skjelbred og ass. fylkesmann Mari Mogstad. Embetets hovedkontor har vært lokalisert i Trondheim, fordelt på 3 bygninger. Reindriftsavdelingen er lokalisert på Røros. 2 nasjonalparkforvaltere har kontorsted på Røros, men er ikke samlokalisert med Reindriftsforvaltningen. 1 nasjonalparkforvalter har kontorsted i Tydal.

Embetet har vært organisert med 3 stabsenheter: Administrasjonsstaben, Kommunale- og samordningsstaben og Fylkesmannens sekretariat (personalsjef og kommunikasjonsrådgiver). En kommunikasjonsrådgiver har vært i permisjon i størstedelen av året og sluttet i embetet høsten 2017, slik at vi i praksis har én slik stilling besatt.

Embetet har 6 fagavdelinger: Justis og vergemål, Oppvekst og utdanning, Miljøvern, Landbruk og bygdeutvikling, Sosial og helse samt Reindrift. Også i 2017 har beredskapsenheten midlertidig vært plassert i Kommunale- og samordningsstaben.

Embetets visjon og verdier har i 2017 vært som etablert høsten 2016:

- Visjon: En mangfoldig, trygg og livskraftig region
- Verdier: Åpen og tydelig, ydmyk og modig

Fylkesmannsembetets virksomhet er basert på Fylkesmannens fem roller: sektormyndighet, samordner, rettssikkerhetsgarantist, initiativtaker og tilbakemelder. Med bakgrunn i bl.a. *Utredning av Fylkesmannens fremtidige struktur* satte vi som mål at organisasjonsmodellen for det nye sammenslåtte embetet i

Trøndelag skal gi gevinster:

- God tilgjengelighet for kommuner og innbyggere
- Styrkede forutsetninger for samvirke og samordning i Staten
- Rettssikkerhet
- Styrking av fagmiljøene
- Effektivisering
- Satsinger og fyrtårn som blir mulige på grunn av sammenslåingen

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Tabellene nedenfor viser de utvalgte nøkkeltallene for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Tallene er tatt ut iht. brukerveiledningene fra KMD.

For nærmere omtale av nøkkeltall knyttet til personalområdet vises det til kap.4.2. For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap.3.4. Se også ledelseskommentar til årsregnskapet.

Administrativ kostnadsdekning

Betegnelse på rapporteringskrav	Tall i 1000 kr.
Administrativ kostnadsdekning	4 320

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (kr)	411.2
Budsjettavvik (%)	0.4 %

Beløp i 1000 kroner

Driftsutgifter og lønn

Driftsutgifter	112 567.7
Lønn 052501	91 479.5
Lønnsandel av driftsutgifter	81.3 %

Beløp i 1000 kroner

Husleie

Husleie (tall i 1000 kr)	13 765
Husleie (% av driftsutgifter)	12 %

Beløp i 1000 kroner. Prosentandel redusert for 2017 pga SPK inn i rammen.

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	85 232	47 343	37 889

Vergeregnskapet er journalført i vergemåls-ePhorte med en journalpost med flere vedlegg per regnskap.

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
052501	113 843
052521	13 027
Post 01 (unntatt 052501)	27 176
Post 20-29 (unntatt 052521)	64 979
Post 30-39	5 609
Post 40-49	198
Post 60-69	151 012
Post 70-79	33 050
Post 80-89	2 720

Beløp i 1000 kroner

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Totalt antall årsverk pr. 31.12.	146.9
Totalt antall årsverk for kvinner pr. 31.12.	96.0
Totalt antall årsverk for menn pr. 31.12.	50.9
Totalt antall årsverk for faste stillinger pr. 31.12.	126.8
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger pr. 31.12.	14.6
Sum andel administrasjon	14.1 %
Økonomi	3.4
Lønn	0.6
IKT	2.0
Personal	1.8
Arkiv	8.2
Resepsjon/sentralbord	4.7
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Sum årsverk for faste og midlertidige stillinger vil ikke stemme med totalsum, da vi også har ansatte registrert på medarbeidergruppe vikar o.l. På administrasjon har vi tatt med årsverk tilknyttet Administrasjonsstaben pr 31.12, som embetets felles administrative enhet. I tillegg er det tatt med ressursene til personalsjef og dedikerte IT-ressurser i fagavdelingene som brukes til fellestjenester. Adm.sjefen er fordelt pr fagområde. Embetsledelsen er ikke tatt med. Vårt sentralbord er i Engerdal. Øvrig administrativ ressursbruk i fagavdelingene er ikke tatt med da denne er vanskelig å måle.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Turnover i prosent	0.6 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	168.8
Totalt antall ansatte som sluttet (ekskudert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	1.0
Totalt antall ansatte som sluttet	13.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	7.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	6.0

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	2 531.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	6.0 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	444.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	3.3 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	2 087.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	7.3 %
Antall legemeldte sykedager for menn	306.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	2.3 %
Avtalte arbeidsdager for menn	13 357.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	1 744.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	6.1 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	28 716.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	138.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.0 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	343.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.2 %

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	116.0	68.6 %	53.0	31.4 %	535 508.6	593 058.5	90.3 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	2.0	22.2 %	7.0	77.8 %	1 146 250.0	853 486.0	134.3 %
Kategori 2: Seksjonsjef/Ass dir	10.0	62.5 %	6.0	37.5 %	707 480.0	703 816.7	100.5 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	46.0	63.9 %	26.0	36.1 %	563 600.0	552 873.0	101.9 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	29.0	72.5 %	11.0	27.5 %	508 113.8	505 109.0	100.6 %
Kategori 5: Kontorstillinger	29.0	90.6 %	3.0	9.4 %	416 924.1	434 633.3	95.9 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger		0.0 %		0.0 %			0.0 %
Kategori 7: Lærlinger		0.0 %		0.0 %			0.0 %

Lønn er beregnet ut ifra 100 % stilling for å oppnå likt sammenligningsgrunnlag. Vi har hatt en lærling i 2017 som tok fagbrev i november.

HR

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Sum antall ansatte	169.0
Antall kvinner	116.0
Antall menn	53.0
Sum antall deltidsansatte	10.0
Antall deltid kvinner	7.0
Antall deltid menn	3.0
Sum antall deltidsansatte grunnet omsorg jf.AML §10-2, fjerde ledd og HTA § 20	3.0
Antall deltid kvinner, omsorg	2.0
Antall deltid menn, omsorg	1.0
Sum antall midlertidige ansatte	18.0
Antall kvinner, midlertidig	16.0
Antall menn, midlertidig	2.0
Sum antall ansatte med personalansvar	21.0
Antall kvinner, personalansvar	10.0
Antall menn, personalansvar	11.0
Sum antall ansatte	169.0
Antall ansatte under 20 år	0.0
Antall ansatte 20 - 29 år	7.0
Antall ansatte 30 - 39 år	37.0
Antall ansatte 40 - 49 år	46.0
Antall ansatte 50 - 59 år	52.0
Antall ansatte over 60 år	27.0

2.4 Andre forhold

Vi viser til rapporteringen under punktene ovenfor.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Plan/GIS

Fylkesmannen formidler nasjonale forventninger ved tilbakemeldinger på høringer ved alle typer plansaker og ved deltakelse i regionalt planforum. Formidling skjer også på konferanser, nettverk og i møter med kommunene. Formidling av kommunens ansvar og nasjonale forventninger på GIS-området er gjennomført ved samlinger for plan- og GIS-nettverkene i fylket, vår webkartportal (www.gislink.no) og med arbeidet i Norge Digitalt.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har i 2017 hatt i oppdrag å veilede kommunene i

DSBs nye veileder for samfunnssikkerhet i plan og bygningsloven og ny revidert havnivåveileder. Videre skulle kommunene veiledes i tema om sikkerheten rundt storulykkes virksomheter. Emnene har vært tema i fylkesmannens møte med kommunene.

Justis og vergemål

Vergemål har i løpet av våren 2017 invitert alle alminnelige verger til kurs. Disse har blitt avholdt over flere dager grunnet stort antall påmeldte verger (ca 400). Det har vært kurs for disse med oppmøtested i 6 forskjellige kommuner. Videre har vi deltatt på Nidaroskongressen og holdt innlegg for fastleger og sykehjemsleger om vergemål. Av hensyn til saksbehandlingen har vi måttet takke nei til pårørendeskoler med lavt oppmøtetall i løpet av 2017. Dette også grunnet sammenslåingsprosessen.

Videre har vi opprettet et fagforum for fasteverger, og lagt til rette for faglige samtaler mellom våre faste verger i løpet av 2017.

Innen fri rettshjelp holdt vi kurs for Jusshjelpe.

Landbruk og bygdeutvikling

Nasjonale forventninger og politikk på landbruksområdet formidles gjennom mange ulike kanaler og er en viktig oppgave for embetet. Vesentlige momenter er blant annet matsikkerhet, landbruk over hele landet, verdiskaping og bærekraftig utvikling. Klima og klimatilpassing er i denne sammenheng et viktig fokusområde. Kommunene er spesielt viktige mottakere for slik informasjon, men også andre samarbeidspartnere i regionen. Blant annet arrangerer avdelinga årlig flere regionmøter, en hel rekke fagsamlinger og mindre møter og ikke minst ei stor samling for alle våre samarbeidende aktører. Tematikken varierer i tråd med de spesifikke oppdragene og oppgavene vi tildeles fra nasjonale myndigheter. Mye av formidlingen av den nasjonale politikken skjer dessuten gjennom den daglige oppgaveløsingen og kontakten med kommunene. Fylkesmannen bidrar blant annet til å synliggjøre mulighetsrommet for landbruksproduksjon for alle kommunene innenfor variasjonen knyttet til ulike natur- og klimaforhold. Dette gjelder produksjoner både innen jord, skog og landbruksbaserte næringer.

Klima og miljø

Klima- og miljøvernpolitikken formidles på fagsamlinger, i dialogen rundt arealplaner samt i enkeltsaker til kommuner, virksomheter og statlige etater. Den nasjonale klimapolitikken etter Paris-avtalen og samarbeidet med EU fremstår ikke spesielt oversiktlig for kommunene med tanke på forventninger som rettes mot dem. Dette gjelder både reduksjon i utslipp og klimatilpassing. Vi har formidlet klimascenarier, Klimaprofil Sør-Trøndelag og klimatilpassing for politisk og administrativt nivå i kommunene. Gjennom nettverk for naturmangfold formidles kunnskap om naturmangfold, om verktøy og hvordan en kan ta hensyn til natur og arter. Gjennom samlinger for ulike bransjer og kommuner formidles avfalls- og forurensningspolitikken. Dette har medført at kommuner, bransjer og statlige myndigheter i større grad tar hensyn til klima- og miljø. Fylkesmannen i Trøndelag har sammen med Trondheim kommune etablert Nettverk klimatilpassing Trøndelag som arena for motivasjon, læring og erfaringsutveksling innen klimatilpassing mellom kommuner, og der andre statlige myndigheter og forskningen gjennom Klima2050 deltar.

Oppvekst og utdanning

Fylkesmannen har arbeidet med å øke kvaliteten, kompetansen og regelverksetterlevelsen i barnehagene og grunnopplæringen. Vi har gjennomført regionvise veiledningsrunder i forkant av felles nasjonalt tilsyn på skoleområdet, der vi har truffet både skoleeiere, skoleledere og lærere. Målet med denne veiledningen er å skape god forståelse for regelverkets intensjoner. Fylkesmannen har gjennomført regelverkssamlinger for skoleeiere og barnehagemyndighet. I 2017 har vi hatt et spesielt fokus på kompetanseheving i det nye regelverket i opplæringsloven kap. 9A og implementering av ny rammeplan for barnehagen.

Gjennom oppfølgingsordningen har Fylkesmannen prioritert innsats mot kommuner der det er avdekket særlige utfordringer.

Fylkesmannen formidler nasjonal politikk på våre områder i fagsamlinger, dialogmøter, med mer, og vi har over tid hatt en tverrfaglig tilnærming i dette arbeidet. Arbeidsmetodene varierer fra samlinger og konferanser til møte med kommunene regionvis, lokale møter, bruk av Fylkesmannens nettsider med mer. Fylkesmannen leder eller deltar i en rekke nettverk hvor faglig oppdatering og formidling av nasjonal politikk er hovedformålet. Mange konferanser avholdes og nettverkene driftes i samarbeid med andre offentlige etater som KS, NTNU, andre embeter og kompetansesenter.

I Fylkesmannens regelmessige dialogmøter med kommunene er barnehage, grunnopplæring og barnevern faste tema.

Reindrift

Reindriftsavdelingen har jevnlig kontakt med kommunene, særlig i forbindelse med plan- og arealsaker, og der nasjonal politikk blir formidlet. De aller fleste saker løses gjennom dialogen, men det hender at det er nødvendig å fremme innsigelse.

Også i forbindelse med konflikter og konfliktforbyggende tiltak har vi en dialog og samarbeid med kommunene der nasjonale forventninger i forhold til ivaretagelse av samisk reindrift og kultur formidles. Reindriftsavdelingen prioriterer ellers deltakelse på kommunebesøkene i de kommunene som har reindrift, samt være med å utarbeide kommunebildet som utarbeides i forkant av disse møtene.

Fyrtårnsatsingen «*Sørsamisk kulturforståelse og folkerett*» er et initiativ for å øke kunnskapen om den sørsamiske kulturen både internt i embetet og eksternt. Økt kompetanse om, og formidling av, folkerettens regler er også en viktig del av dette.

Helse og sosial

2017 har i en viss grad vært påvirket av en betydelig ressursbruk på prosessen med å slå sammen trøndelagsfylkene. Dette har gitt rom for mindre utadrettet

aktivitet enn vanlig. På politikkformidlingsområdet har det allikevel vært mulig å følge opp oppdragene gjennom gode etablerte nettverk i fylket. På folkehelseområdet er det særlig samarbeidet med Fylkeskommunen som har vært viktig. Mye ressurser har også vært brukt gjennom avdelingens planarbeid som fremstår som en av fylkesmannens viktigste folkehelsearenaer. Gjennom samarbeid med KS følger fylkesmannen opp et kommunegruppenettverk som både arbeider med samhandling mellom kommuner og helseforetak og fungerer som et arbeidsutvalg for helseledernetverket. Det arrangeres samlinger for kommunale helse- og omsorgsledere to ganger i året. Dette er en viktig arena for Fylkesmannen. Gjennom flere år har Fylkesmannen i samarbeid med kompetansesentre og brukerorganisasjoner bygget opp et nettverk for de som arbeider med psykisk helse og rus i kommunene. Nettverket samles 3 - 4 ganger i året og er vår viktigste arena for politikkformidling på dette området.

På sosialområdet er det et godt samarbeid med NAVs fylkesorganisasjon og vi kan bruke hverandres arenaer i formidlingsøyemed. Alle kommuner har fått tilbud om opplæring.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Regional samordning

Fylkesmannen har også i 2017 hatt et strategisk fokus på å bygge opp et tettere samspill med regionale statsetater. Kjernen i dette består i å bygge tett kjennskap til og kunnskap om hverandre. Denne typen samarbeid har vist seg svært fruktbart og ført til felles tiltak og aktiviteter som gir bedre måloppnåelse og ressursbruk. I 2017 hadde vi tre møter med regionale etatsjefer med opp mot 25 deltakere. Etter ønske fra etatsjefene drev vi felles lederutvikling i 2017 med eksternt kompetanse for å gi kompetansepåfyll i ledelse og drive erfaringsutveksling. Tema til diskusjon har vært utforming og innhold i nye Trøndelag, kommunereformen, felles ledertema, felles handling på tvers av etater utfra virksomhetsoppdrag mv. En viktig fokus har vært hvordan vi kan bruke skjønnsmidler og andre utviklingsmidler fra statsetatene, til å virke sammen for å gjennomføringen av nasjonal politikk og for å avhjelpe regionale behov. Felles satsinger vi har kommet fram til, der også kommunene er med inn, kaller vi fylkesgrep, der regionale statsetater og andre kobles på for å gi større måloppnåelse. Både på planområdet og tilsynsområdet har tett kontakt med regionale statsetater. Dette er nødvendig for god måloppnåelse og effektiv ressursbruk. Samordningen bidrar også til økt fokus på og prioritering av kommunalt handlingsrom.

Kommunerettet samordning

I 2017 er det lagt ned stor innsats rettet mot gjennomføring av kommunereformen samt videre drøftinger i flere kommuner.

Fylkesmannen har videreført arbeidet med tidlig dialog med kommunene, og vi ser at dette bidrar til bedre og raskere planprosesser. En av fyrtårnsatsingene for den nye Fylkesmannen i Trøndelag ble da også *Opplæring og tidlig dialog med kommunene i planarbeid*.

Intern samordning av fylkesmannens sektoransvar på planområdet er godt innarbeidet gjennom gode rutiner for samarbeid, tett dialog mellom fagavdelingene og innarbeidet kultur for samordning og helhetstenkning i embetet. Det samme gjelder håndteringen av skjønnsmidler.

Vi viser for øvrig til nærmere beskrivelser ellers i årsrapporten.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Samordningen på samfunnsikkerhetsområdet skjer i hovedsak gjennom aktørene i Fylkesberedskapsrådet. Møter og øvelser samlet og bilateralt gjennomføres jevnlig. Det er en stor utfordring å etablere beredskapsplaner som er koordinert og samordnet på regionalt nivå. Dette må det jobbes mer med. Likevel viser hendelser i de siste år at både regionale og lokale aktører håndterer situasjonene på en god måte. Hovedgrunnen til dette er et godt samarbeid og samvirke mellom fylkesmann, politi, infrastrukturleverandører og øvrige nødetater ved hendelser som krever at man samhandler på en god måte.

Fylkesmannen har som oppgave å samordne ekstraordinære kriser. Dette gjøres gjennom aktiviteter som møter og øvelser i ulike fora herunder i Fylkesberedskapsrådet. I 2017 startet arbeidet med en revidert fylkes-ROS hvor også krisescenariot sikkerhetspolitisk krise skal behandles. I arbeidet med denne engasjerer regional stat på en god måte og skaper forankring i de ulike etater i samfunnsikkerhetsarbeidet.

Miljøvern

Innen klima og miljøvern har vi en tett og god samhandling med statlige virksomheter regionalt. Dette gjelder både Statens vegvesen, Nye veier og NVE, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og Jernbaneverket. Vi har etablert faste møtearenaer for generell informasjonsutveksling og rolleavklaring, samt at vi i enkeltsaker har rutiner for samordning. Gjennom planarbeidet har vi et sterkt fokus på eksternt samarbeid med disse etatene for å tilstrebe omforent statlig politikkformidling overfor fylkeskommune, kommuner og andre aktører som er involvert i plan- og utbyggingsaker. Tilbakemeldingen fra aktørene viser at det oppleves positivt at staten er samordnet og tenker helhetlig. Vi er aktivt inn i arbeidet knyttet til Bymiljøavtaler og Byutviklingsavtalen for Trondheimsregionen. Intern samordning av fylkesmannens sektoransvar på planområdet er godt innarbeidet gjennom gode rutiner for samarbeid, tett dialog mellom fagavdelingene og innarbeidet kultur for samordning og helhetstenkning på embetet.

Oppvekst og utdanning

Fylkesmannen har stadig fokus på det tverrfaglige arbeidet knyttet til barn og unge, både innad i fagavdelingen og på tvers av avdelingene. Samhandlingen rettet mot barn og unge er forankret i embetets tverrfaglige barn- og ungegruppe. Barn- og ungegruppen har i 2017 hatt et spesielt fokus på 0-24 satsingen og jobbet videre med tiltak, både internt og eksternt. Det gjennomføres felles ledermøter mellom Oppvekst- og utdanningsavdelingen og Sosial- og helseavdelingen. Fylkesmannen har fulgt opp det tverrfaglige tilsynet som ble gjennomført i 2016 og samarbeidet med andre avdelinger i sammensatte enkeltsaker.

Reindrift

Reindriftsforvaltningen hos FMST har vært organisert som egen avdeling, og vil fortsette som det også hos FMTL. Avdelingen deltar på linje med andre fagavdelinger både i ledermøtene og i planforum, som begge er samordningsorganer.

I tillegg til reindriften har embetet flere andre oppdrag knyttet til samiske spørsmål, og andre avdelingens fagområder inneholder også elementer som er relevant for samiske forhold. Det er etablert en egen tverrfaglig gruppe mellom avdelingene som skal forsøke å se dette i sammenheng. Fylkesmannen har også deltatt i fylkeskommunens Rådgivende utvalg for samiske saker, og vil fortsette å delta i det nye forumet *Samisk råd Trøndelag* som nå er utformet.

Like vel kan nok både den interne samordningen hos fylkesmannen og samordning opp mot andre forvaltningsaktører bli bedre. Det nye embetets fyrtårnsatsing *Sørsamisk kulturforståelse og folkerett* er et resultat av denne erkjennelsen. Ett av tiltakene i fyrtårnsatsningen er å se på hvordan de ulike forvaltningsorganene kan samarbeide og samordnes for å få en best mulig samlet forvaltning og utvikling av det sørsamiske samfunnet. I dette ligger det bl.a. at man fram mot 2021 skal utrede muligheten for å etablere en egen sørsamisk avdeling i embetet, med ansvar for samordning, folkerett og samisk kulturforståelse, i tillegg til reindriftsforvaltning.

For saker iht. Plan- og bygningsloven er det inngått fylkesvise avtaler mht. bruken av reindriftsfaglig kompetanse. Det er behov for å revidere/fornye disse avtalene, både med tanke på sammenslåingen med Nord-Trøndelag, men også pga. at samarbeidet med noen embeter har vært godt mens det er knyttet usikkerhet til i hvor stor grad andre embeter ivaretar avtalen.

Helse og sosial

Fylkesmannen samarbeider med KS og utviklingssentrene for å nå ut til kommunene med politikkformidling og utviklingsarbeid innen kommunale helse- og omsorgstjenester. Fylkesmannen har også et tett samarbeid med regionale og nasjonale kompetansesentre og møter både på arbeidsgruppenivå og i strategiske ledermøter. Et annet virkemiddel for samordning ut mot kommunene er det statlige Velferdsnettverket bestående av NAV, Husbanken, IMDi, UDI, Kriminalomsorgen, BUF-etat, Politiet og Fylkesmannen. Nettverket møtes 3 - 4 ganger i året og temaet for 2017 var utsatte barn og unge. Det er også gode bilaterale samarbeid med Husbanken og NAV.

Landbruk og bygdeutvikling

Avd for landbruk og bygdeutvikling har også i 2017 hatt god samhandling med andre regionale statsetater der dette er naturlig i oppgaveløsninga. Det kan være samordning på overordna nivå eller knyttet til enkeltsaksbehandling innenfor blant annet planarbeid, arbeid med kontroll mm. Statens veivesen, Nye veier, Mattilsynet og NVE er de regionale statsetatene vi samarbeider mest med. Fylkesmannsembetet arrangerer dessuten, gjennom året, jevnlig møter på etatsjefsnivå for informasjonsutveksling og eventuell rolleavklaring. Fylkesmannens interne samordning mellom de ulike avdelingene, samt embetets fokus på helhetstenking, er også viktig i denne sammenheng.

Hovedmål 3 - Rettsikkerhet skal være ivare tatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

Landbruk og bygdeutvikling

Gjennom klagebehandling, kursing og veiledning sikrer Fylkesmannen at kommunene praktiserer jord- og konsesjonslovgivningen innenfor de rammene som regelverket trekker opp, samtidig som det er rom for at kommunene bruker sitt faglige og politiske skjønn til å ivareta lokale forhold. Ved bruk av rapporteringsplikten etter § 3 i jordloven kan Fylkesmannen fange opp og korrigerer praksis i kommunene som er på kollisjonskurs med nasjonale hensyn som dette regelverket skal ivareta.

I 2017 har FMST gjennomført en kursdag for kommunalt ansatte og politikere hvor harmonisering av praktiseringen av jord- og konsesjonsloven var ett av temaene. Vi har i tillegg orientert om dette lovverket på flere møter med kommuner som selv har invitert oss til å sette søkelys på særlige problemstillinger som bl.a. driveplikt og spredt boligbygging.

Når det gjelder antallet klagesaker etter jord- og konsesjonsloven for 2017 viser vi til KOSTRA-rapporteringen. De siste årene har FMST behandlet mellom 20 og 30 klager etter dette regelverket.

Som sektormyndighet avgir vi også et stort antall uttalelser til søknader om dispensasjon, jf. plan- og bygningsloven § 19-1 mv. Der landbruksinteressene er berørt av dispensasjonen kan vi frarå dispensasjon, og eventuelt påklage et kommunalt vedtak om å innvilge dispensasjon. I 2017 ble 3 slike vedtak påklaget av Fylkesmannen.

Oppvekst og utdanning

Rettsikkerhet har stor oppmerksomhet hos Fylkesmannen. Også i 2017 har det vært nedlagt betydelig arbeid i å sikre at saksbehandlingen i klagesaker, tilsynssaker og planlagte tilsyn på områdene barnevern, barnehage og grunnopplæring er i samsvar med regelverket. 2017 har vært preget av begrensede ressurser og kapasitet. Det å opprettholde god kvalitet i rettsikkerhetsoppgavene, har vært vår høyeste prioritet dette året.

Vi arbeider i tråd med veiledere og instruksjoner fra våre oppdragsgivere og deltar på samlinger i deres regi og i nettverk på tvers av embeter for å sikre felles forståelse og lik saksbehandling. Løpende kompetansetilførsel på regelverksforståelse er en forutsetning for arbeidet. Vi gir råd og veiledning på regelverket overfor våre samarbeidsparter gjennom utfyllende begrunnelser i klagesaker og tilsynsrapporter. Vi gir løpende veiledning på telefon, epost og på samlinger/møtearenaer i egen og andres regi. For 2017 var informasjon om lov- og regelverk særlig vektlagt i kontakten med kommunene. Sårbare kommuner og tjenester har vært særlig prioritert.

Miljøvern

Fylkesmennes regionale plannettverk arbeider for enhetlig praksis og likt nivå for bruk av innsigelser i arealplaner. Vi har også samarbeid med nabofylker for å sikre enhetlig praksis ved gjennomføring av forurensingspolitikken og innen vern- og naturforvaltningen. Der embetet er sektormyndigheter på flere politikkområder har vi etablert interne arenaer for å finne gode omforente løsninger.

Reindrift

På reindriftsområdet er det god kontakt og samarbeid mellom fylkesmannsembetene. De ansatte kjenner hverandre godt fra de var underlagt Reindriftsforvaltningen. Årlige seminarer i regi av Landbruksdirektoratet, samt årlige samlinger for FMTR, FMNO, FMNT og FMST er med på å opprettholde denne gode kontakten, som da også er med på å ivareta lik saksbehandling samt rettsikkerheten til reindriftsutøverne. Ved å slå sammen embetene i trøndelagsembetene, vil man enda bedre kunne sikre likebehandling i Trøndelag, samt at det blir færre fylker å forholde seg til for reindriftsutøverne.

For å sikre den generelle rettsikkerheten for reindriftsutøverne bruker reindriftsavdelingen den delte juristkompetansen vi har med Nordland og Nord-Trøndelag aktivt. Gjennom innlemmelsen i Fylkesmannens organisasjon har avdelingen også tilgang på juristkompetansen i hele embetet.

Sosial og helse

Rettsikkerhet tar en stadig større del av arbeidskapasiteten i avdelingen. Det har vært en 25% økning i rettighetsklager på Helse- og omsorgsområdet og fortsatt stort tilfang av tilsynssaker. Etter hvert som ordningen omkring bruk av tvang for å gi somatisk helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse blir mer kjent, øker også saksmengden hos Fylkesmannen. Saksmengden på dette området økte med over 60%.

Av særlig betydning har vært lovendringene i psykisk helsevernloven når det gjelder vedtak om tvang etter § 4-4a. Behovet for juristkompetanse har økt og sakene har blitt mer komplekse å løse. Antall saker har ligget svært høyt de siste årene og etter den siste lovendringen i september 2017 anslås det at vi bruker dobbelt så mye ressurser på området som tidligere.

I 2017 har også mye ressurser blitt bundet i prosesser knyttet til sammenslåing. Samlet opplever vi økende restanser og til tider bekymringsfull arbeidsbelastning for ansatte. Fylkesmannen klarte på tross av dette å følge opp de fleste av saksbehandlingskravene.

Den økte arbeidsbelastningen har først og fremst gått ut over planlagt tilsyn hvor fylkesmannen ikke klarte volumkravet.

Justis og vergemål

Avdelingen har omfattende rettsikkerhetsoppgaver og fatter en stor mengde vedtak som førsteinstans ved vergemål- og bevillingsenheten. I tillegg fattes en rekke vedtak som klageinstans, innen eks plan- og bygningsrett ved juridisk enhet. Også lovlighetskontroller gjøres ved avdelingen. Innen en rekke saksområder er det fastsatt maksimumstid /frister for saksbehandlingen. Det var i 2017 et økende antall innkomne saker innen mange rettsområder.

Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

Fylkesmannen er generelt sett opptatt av å holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket gjennom normale rapporteringsrutiner, styringsmøter og andre møter med oppdragsgiverne og tilbakemelding på tildelingsbrev og VØL. Vi formidler også direkte til departementer og direktorater der vi ser uheldige eller utilsiktede virkninger av statlig politikk. Vi videreformidler også synspunkter fra kommunene og bistår dem i kontakten mot sentrale myndigheter.

Også i 2017 har kommunereformen krevd stor innsats både fra kommuner og Fylkesmannen. Fylkesmannen har vært i tett dialog med de kommunene som trengte lengre tid på sine prosesser for endelig konklusjon, og for å følge opp kommuner der Stortinget gjorde nasjonalt vedtak om sammenslåing

Klima og miljø

Vi har årlige møter med andre sektorer, kommuner og bransjer og nytter felles arenaer for å ta initiativ til innsats innen klima- og miljøfeltet. Ovenfor kommunen har vi dialog og gir innspill/initiativ til felles prosjekter for å løse utfordringer og dyktiggjøre Trøndelag i løsningen av klima og miljøutfordringene. Vi har også flere piloter av nasjonal interesse innen plan, miljø og landbruk samt naturmangfold og klima- klimatilpasning. Videre innen organisering av vassdragsforvaltningen i kommunene og livsvilkårene i vassdragene for anadrom fisk.

Oppvekst og utdanning

Gjennom regelmessig deltakelse på møter med våre oppdragsgivere opplever vi å få gi innspill om tilstanden i sektor og effekten av den statlige politikken. Fylkesmannen opplever at konstruktiv dialog fremmer utvikling og felles fokus.

Reindrift

Vi informerer Landbruksdirektoratet fortløpende om utfordringer og uavklarte problemstillinger, særlig i fbm. tilskudds- og ressursrelaterte spørsmål. Vi holder også LMD oppdatert mht. inngåtte leieavtaler, samt ved evt. behov for nye avtaler.

Sosial og helse

Fylkesmannen deltar på møter med oppdragsdirektoratene og Helsetilsynet og får gjennom dette gitt tilbakemelding om forholdene i fylket innen sosial og helsesektoren. Det er allikevel noen bekymringer som det kan være verdt å rapportere på, og vi benytter anledningen til å gjøre det her:

- Fylkesmannen har gjennom landsomfattende tilsyn med håndtering av sepsispasienter i akuttmottak fått forsterket bekymringen knyttet til akuttmottaket ved St. Olavs Hospital. Belastningen på mottaket overstiger regelmessig ressursene sykehuset klarer å sette inn. Dette har sammenheng med flere faktorer. Viktig er en stadig økning i pasientstrømmen som vanskelig kan forklares ut fra demografi og folkehelse. Mulig kan overbelastning i primærhelsetjenesten være en faktor. I tillegg drives sykehuset med et svært høyt belegg. Det fører til opphopning i akuttmottaket på grunn av mangel på ledige senger.
- Fylkesmannen har inntrykk av at spesialisthelsetjenesten i fylket nå strever med å håndtere etterspørselen innenfor gjeldende ressursramme. Dette gjelder også psykisk helsevern. Her har blant annet en økning av personer dømt til tvungen psykisk helsevern redusert tilgangen på sykehussenger for andre pasienter.
- I kommunehelsetjenesten rapporterer mange kommuner problemer med å rekruttere kvalifisert personell og særlig sykepleiere. Utfordringene i allmenlegetjenesten er vel kjent. Mange kommuner har utfordringer med å håndtere bruk av tvang og makt både i forhold til psykisk utviklingshemmede og pasienter som trenger somatisk helsehjelp. Tilsyn fra fylkesmannen har også vist svikt i generelle tjenester til psykisk utviklingshemmede.

Landbruk og bygdeutvikling

Fylkesmannen har jevnlig kontakt med Landbruksdirektoratet og Landbruks- og matdepartementet, både fra avdelingsledelsen og på saksbehandlernivå, gjennom året. Kontakten skjer gjennom faglige samlinger, i form av møter og via telefon og eposter. I mange tilfeller er det tilbakemeldinger fra kommunene som vi meddeler oppover i forvaltninga. Det kan blant annet være tilbakemelding på effekter av landbrukspolitikken, avklaring på spørsmål av prinsipiell karakter, tanker om mulige satsingsområder og eventuell effektivisering av oppgaveløsninga.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Landbruk og bygdeutvikling

Fylkesmannen legger til rette for en aktiv, kunnskapsbasert og bærekraftig forvaltning med fokus på bruk og ivaretagelse av jord- og skogressursene. Dette gjelder både i forhold til målet om blant annet økt matproduksjon, økt verdiskaping med basis i bruk av tre, fokus på landbruksbasert næringsutvikling, realistisk tilpassing til klimaendringene og ikke minst til klimamålet. Utarbeidelsen av regionalt bygdeutviklingsprogram inkludert regionalt miljøprogram, regionalt næringsprogram og regionalt skog- og klimaprogram, samt satsing på økologisk landbruksproduksjon, er også vesentlige elementer i arbeidet for en trygg og framtidsetta samfunnsutvikling. Viktig er også oppfølginga av kontroller på skogsida. Dette gjelder blant annet ordninger knyttet til fornygelse, tilskuddsordninger som tettere planting og gjødsling, tilpassing av skogbehandling og driftsteknikk til endret klima, samt styrka satsing på vegbygging i skogbruket gjennom pådriverordninger og planlegging av veger. I 2017 har det spesielt vært lagt vekt på å sikre bedre oversikt over skogressursene som utgangspunkt for skogbruksplanlegging. Innen jordbruket fokuseres det på gode agronomiske tiltak. Drenering av jordbruksarealene, samt bruk av andre hydrotekniske tiltak, er blant annet vesentlig for å bidra til en god utnyttelse av dyrkamarka til matproduksjon, samt for å nå klimamålet. Økningen i tilskuddet til drenering i 2017 har bidratt til at interessen for å gjennomføre dreneringstiltak på de enkelte gårdsbruk har økt. Sør-Trøndelag har i tillegg store, kvalitetsmessige gode beiteressurser. Økt matproduksjon med bakgrunn i bruk av utmarksbeiter til sau og storfe styrker produksjonsgrunnlag i distriktene. Tilskudd innen ordningene Regionalt miljøprogram, Spesielle miljøtilskudd i landbruket og drenering er i stor grad innrettet for optimal ressursutnyttelse og verdiskaping. Gode rutiner ved jordarbeiding og handtering av husdyrgjødsel er eksempler på at tilskuddene bidrar til dokumenterbare miljø- og klimagevinster.

Økologisk landbruk står sterkt i Trøndelag i forhold til andre landsdeler, men også her opplever vi nedgang både i antall produsenter og i produsert volum.

Samtidig øker etterspørselen etter økologisk mat i markedet slik at import fra andre landsdeler og fra utlandet gradvis har overtatt for økologiske varer fra Trøndelag. Det kan synes som om usikker markedsadgang for mindre lokale produsenter er medvirkende til redusert satsning hos økoprodusenter i begge trøndelagsfylkene i 2017. Kravene til kvalitet, pris, volum og leveringsdyktighet som stilles fra grossistene favoriserer gjerne store leverandører, selv om kunder etterspør lokalt sporbare økomatvarer. Her har trønderske produsentmiljøer en stor utfordring.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i 2017 videreført arbeidet med prosjektet Økologiske foregangsfylker for melk og kjøtt. Økouka i Sør-Trøndelag er en del av denne satsingen for økt omdømmebygging i markedet for økologiske matvarer og matkultur. Også vår støtte til økologisk stand under årets Trøndersk maffestival har bidratt til å profilere økologiske matprodusenter fra regionen. Fylkesmannen har også utformet en ny felles Økologisk handlingsplan for Trøndelag sammen med nordfylket. Denne gjelder til 2022.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i tillegg innvilget en rekke søknader om Utviklings- og tilretteleggingsmidler (BU-midler) fra Norsk landbruksrådgivning Trøndelag som går til marknader, seminarer og andre produsentretta tiltak for økoprodusenter. For våre økoaktiviteter er mye kommunisert og synliggjort på vår hjemmeside og på økologiske nettportaler. Spesielt kan nevnes utnevnelsen av Årets økobonde i Sør-Trøndelag som ble tildelt Andreas Ledsåk under årets fagdag i Økouka.

Den økologiske satsingen med stabil fokus på bærekraftig matproduksjon bidrar til økt troverdighet og forutsigbarhet for produsenter og forbrukere. Regionen har store fortrinn med kanskje den beste plante- og dyrehelsen i verden. Sammen med en aktiv nettverksbygging på produsentsida, og god markedsføring av vår matkultur så framstår Trøndelag som ledende i landet for økologisk mat i dag. Det er nedlagt et stort arbeid med tanke på å profilere Trøndelag som matregion på utstillingen GrüneWoche i Berlin i januar 2018. Nettverk og allianser på mange plan er dannet i denne prosessen. Disse mener vi vil ha stor betydning for å lykkes med økologisk mat fra Trøndelag.

Fylkesmannen har også deltatt i og initiert et arbeid med jordfruktbarhet sammen med fylkeskommunen der vi ser for oss mulig stor nytteverdi med tanke på klimapåvirkningen fra landbruket; også for konvensjonelle driftsformer, framover i tid. Så langt i 2017 er det etablert en arbeidsgruppe med mål om å konkretisere prosjekter om karbonfangst i jord ved hjelp av nytenking på driftsteknikk.

Miljøvern

Gjennom arealforvaltningen, særlig i storbyregionen Trondheim, gjøres det grep for å nå 0-vekst målet for personbiltrafikk. Vi arbeider sammen med kommunen og samferdselsektoren for å etablere en sterkere utvikling rundt kollektivknutepunkt, fortsatt fortetting med kvalitet samt økt gang- og sykkelbruk. I Trondheim er det utredet mulighetene for bruk av eksisterende jernbanetrase som bybane sammen med metrobuss. det hele koplet opp mot et godt kollektivnett baser på buss.

Utslipp av miljøgifter til luft, jord og vann reduseres gjennom tilsyn med forurensende virksomhet og ved regulering av utslipp gjennom utslippstillatelser. Videre ved opprydding på skipsverft og ved behandling av avfallsplaner for havner. dette gir helsegevinster gjennom bedre luftkvalitet, styrket matsikkerhet og robuste økosystemer.

Hensynet til trua og sårbare arter og naturtyper ivaretas gjennom veiledning til kommuner og sektorer og i arealforvaltningen. men, også gjennom arbeidet med vern av natur og leveområder både på land og marint.

En aktiv kunnskapsformidling og veiledning innen klimatilpasning og reduserte utslipp av klimagasser gir en bedre arealforvaltning samt en økt forståelse av behovet for tiltak på infrastruktur og offentlig eiendom.

Reindrift

For reindrifta er det helt avgjørende at reintallet står i forhold til tilgjengelige arealressurser. Her i sør har vi svært gode slaktevekter og det er ikke noe som tyder på at reintallet er for høyt. Offentlig kontrollert telling har imidlertid ikke vært prioritert for våre områder, men de gode slaktevektene, sammen med innleverte opplysninger i melding om reindrift hvert år, tilsier at reintallet ikke er for høyt. En av våre største utfordringer har vært, og er fortsatt, gamle konflikter og uhensiktsmessige distriktsgrenser. Dette er noe man må ta større tak i fremover, og må sees i lys av de ekstra utfordringer som følge av ustabile vintre de senere åra. Forventninger om ivaretagelse av rettighetene til den sørsamiske befolkningen gjennom nasjonal lovgivning og internasjonale konvensjoner, er noe vi må jobbe mer med. Dette er derfor fremmet som et fyrtårn i forbindelse med sammenslåingen av fylkesmannsembetene. Det vises ellers til resultatmål 3.1.1.1.5. når det gjelder ivaretagelse av reindriffts arealressurser.

Sosial og helse

Om lag to tredjedeler av kommunene i fylket har ferdigstilt oversiktsdokumentet jf §5 i folkehelsesloven. Ut fra det samlede kunnskapsgrunnlaget fra kommunene ser vi noen felles utfordringer. Dette er ung uforhet, mange kommuner har lav debutalder for alkoholbruk, overvekt og fedme, samt en økning av andel barn og unge som sliter med psykiske plager. Når det gjelder levekår, samfunnsdeltagelse, sosial støtte, trivsel og mestring ligger dette i stor del likt med landet for øvrig. Vi ser at det er geografiske og lokale forskjeller på de fleste områder.

De planstrategiene som er utarbeidet og sendt oss på høring i 2017 har i ulik grad sett på egne utfordringer slik at dette har vært fulgt opp i planstrategien. De fleste planstrategiene ble laget i 2016. Vi har gitt uttalelser i de aller fleste kommuneplaner i 2017. Vi har gitt innspill på ulike folkehelse tema relatert til livsstil og leveste, sosial ulikhet, barnefattigdom, støy, luft, trafikkikkerhet, boligsosialt fokus og tjenesteyting innen helse og sosial. I tillegg til å avgi høringer i de aller fleste planer deltar vi aktivt både i internt planforum i embetet, dialogmøter med kommunene og fylkeskommunen, samt i regionalt planforum. Fylkesmannen hadde delegert oppgaven i 2017 med å belyse universell utforming i kommuneplanarbeidet til fylkeskommunen.

Støy og luft

Ved arealplanleggingen er støy og luftkvalitet ofte tema det må tas hensyn til. Spesielt gjelder det i storbyregionen i og rundt Trondheim, men også i forbindelse med større veiutbygginger. Økende fortetning gir knapphet på arealer. Restarealene er ofte krevende å utnytte når det er forventet boliger med god bokvalitet i et helsefremmende lokalmiljø. Når det gjelder støy har det vært en del reguleringsplaner med innsigelser. Disse har vesentlig handlet om lite presise bestemmelser eller at det på annen måte i planen ikke har vært sikret akseptable støyforhold. Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging T 1442/2016 er normgivende, men på en del områder utilstrekkelig for å avklare tydelig innslagpunktet for innsigelser på støyområdet. Det vil i egen korrespondanse til Miljødirektoratet spesielt bli vist til at det er eksempler på tilpasning til retningslinjen, men hvor de avbøtende tiltakene oppfattes å være nært en ren tilpasning til retningslinjen, uten at de reelt sett tilfører bokvalitet. Det er Fylkesmannens vurdering at det blant planleggere i kommunene har vært økt oppmerksomhet på støy som miljømedisinsk problem. Samtidig har det økende fokuset på støy også gitt en utvikling i avbøtende tiltak som det er grunn til å være oppmerksom på om reelt sett gir bedre boliger.

For luftkvalitet benyttes også retningslinjen (T-1520). I plansammenheng er luftkvalitet et noe mer umodent område. Spesielt gjelder det metodikken med beregning og måling av luftkvaliteten og hva som skal til for å fremskaffe et best mulig estimat av fremtidig situasjon for luftkvaliteten. Her hadde det vært behov for tydeligere retningslinjer knyttet til hva som kan forventes av dokumentasjon og metodevalg. Det er også vanskeligere å etablere gode avbøtende tiltak enn for støy og det er mer usikkerhet knyttet til effekten av de avbøtende tiltak lokalt for planområdet/bebyggelsen. Luftkvalitet er samtidig et område

hvor generelle tiltak som veivedlikehold og jevnlig renhold har betydning. I Trondheim har dette gitt gode resultater på spesielt utsatte strekninger, men effekten er avhengig av at renhold som tiltak kontinueres. Ved arealplanleggingen er det noen ganger vanskelig å vite hvilken fremtidig situasjon for luftkvalitet som skal legges til grunn fordi det alltid vil være usikkerhet knyttet til fremtidige budsjetter og om renholdet vil fortsette.

Planprosesser – formidling av nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

FM har hatt dialog med og formidlet nasjonale og regionale hensyn til alle kommuner i fylket.

Gjennom kommunebilder utarbeidet i forbindelse med kommunebesøkene formidles nasjonale forventninger til kommunene. I tillegg benyttes arenaer som regionalt planforum, Fylkesmannens årlige dialogsamling og løpende saksbehandling til å formidle nasjonale og regionale hensyn. Alle avdelinger benytter så vel felles arenaer som skriftlige og muntlige kontakflater i formidlingen av nasjonale og regionale hensyn til kommunene.

Andel relevante kommunale (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Andel relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning: 100 %.

Fylkesmannen har deltatt og gitt innspill i regionalt planforum til de planene som kommunene har presentert og ønsket tilbakemelding på. Det er mottatt 198 reguleringsplanforslag til oppstart i 2017 og Fylkesmannen har gitt innspill til alle disse oppstartsvarslene. Det samme gjelder for de 164 reguleringsplanforslagene som har vært sendt til offentlig ettersyn.

Fylkesmannen har også gitt innspill til 5 kommuneplanens arealdel og 7 kommunedelplaner som har vært sendt på høring i 2017.

Vi deltar på alle relevante kommunale og regionale planprosesser som vi blir invitert inn i. Vi er tidlig og tydelige, søker dialog og leter etter omforente løsninger.

Mekling i planer med (fra kapittel 3.1.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Mekling i planer med uløste innsigelser: 100 %.

Fylkesmannen har som sektormyndighet fremmet innsigelse til 43 reguleringsplaner, 2 kommuneplanens arealdel og 2 kommunedelplaner i 2017.

Det ble i 2017 gjennomført mekling i 2 reguleringsplansaker og 2 kommuneplaner. Innsigelser til reguleringsplanene var fremmet av Statens vegvesen og Bane NOR. Til kommuneplanene var det fremmet innsigelse fra Fylkesmannen og Forsvarsbygg.

Innsigelsene fra Fylkesmannen var i 2017 grunnet i hensynet til dyrka jord, naturmangfold og strandsone i kommuneplanens arealdel for småbåthavner i Snillfjord kommune. I kommuneplanens arealdel for Ørland kommune fremmet Forsvarsbygg innsigelser knyttet til støysoner og omfang på innlønning av kulturhistoriske bygninger. I reguleringsplan for Fredheim park i Midtre Gauldal hadde Bane Nor innsigelse til plassering og høyde på gjerde mot jernbanen og i reguleringsplan for Nordlund på Ørland fremmet Statens vegvesen innsigelse til manglende trafikksikring av gående og syklende.

Mekling førte fram i to av sakene. Reguleringsplan for Fredheim park og kommuneplan for Ørland er oversendt KMD for endelig avgjørelse.

Mekling i planprosesser med uløste innsigelser

Resultatmål	Differanse	Resultat
100 %	0 %	100 %

Landbrukets arealressurser er (fra kapittel 3.1.1.1.4 i TB)

Rapportere på

Landbrukets arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser.

Landbruk og bygdeutvikling

Landbrukets arealinteresser bør generelt opp på den politiske dagsorden i alle nivå i forvaltninga. Dette for å sikre fremtidig matproduksjon og selvforsyning. Tidlig involvering i planprosessene er vesentlig, samt det å være tydelig på hva som forventes. Det gjelder både kommunenes arealdel og samfunnsdel, som blant annet legger premissene for arealdelen (arealbruk, jordvern, landbruk, kulturlandskap). Det er likevel kommuneplanens arealdel som er det viktigste verktøyet for å ivareta landbrukets arealressurser. Eventuelle konflikter med nasjonale mål for jordvern og kulturlandskap må på et tidlig stadium synliggjøres av Fylkesmannen i dialog med den enkelte kommune. Arealavklaringene skal skje med bakgrunn i god kunnskap om virkningene for landbruksinteressene. Både kvaliteten og innholdet i vurderingene som gjøres omkring jordvern og landbruk, blant annet i konsekvensutredninger og planbeskrivelser, kan i mange tilfeller bli bedre. Lokal landbruksmyndighet bør delta aktivt i planarbeidet.

Fylkesmannen har fokus på at jordvernkonflikter løses best gjennom god planlegging og at det må være klare begrunnelser for de omdisponeringer som foreslås. Blant annet konkrete behov av samfunnmessig interesse. I tillegg skal det vurderes alternativer til bruk av dyrka jord. I dialogen med kommunene oppfordrer vi til å utarbeide kart over kjerneområde landbruk der både jordvern og kulturlandskap er tema. Kun et fåtall kommuner har gjennomført et slikt tiltak, men flere uttrykker at de har ambisjoner om dette.

Fylkesmannen har kontinuerlig kontakt med kommunene gjennom planoppstart, høringsuttalelser og annen dialog i plansaker. Vi deltar aktivt i regionalt planforum og i samarbeidsmøter i større samferdselsprosjekt tidlig i planprosessene. Det interkommunale samarbeidet gjennom IKAP er også en samarbeidsarena. Det er i 2017 holdt kurs for ansatte og politikere i kommunene om jord- og konsesjonslov, forholdet mellom enkeltsaks-behandling etter

plan- og bygningslov og jordlovbehandling, samt andre aktuelle juridiske spørsmål innenfor landbruket som tema. I tillegg har avdelinga gjennomført regionmøter der både politikere og administrasjon i kommunene var invitert. Et av temaene var jordvern og arealbruk.

I kommunepiansammenheng er det en utfordring at flere kommuner ønsker svært lang planhorisont, opp mot 25 år. Dette kan gi en mer langsiktig og forutsigbar strategi, men medfører samtidig ønsker om store arealer i «reserve», noe som går på bekostning av jordbruksarealet og muligheten for å drive aktivt jordbruk. Ellers ser vi en økt tendens til at opsjonsavtaler på dyrka jord bidrar til press på matjordene rundt de mest pressutsatte områdene, særlig rundt Trondheim. En annen utfordring for jordvernet er tilfellene der faglige råd fra administrasjonen ikke vektlegges tungt nok når beslutninger om omdisponering av dyrka mark tas.

Reindriftens arealressurser er ivaretatt (fra kapittel 3.1.1.1.5 i TB)

Rapportere på

Reindriftens arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser.

Reinbeitearealene innskrenkes kontinuerlig, og uten noen form for kompensasjon. Vi prøver å bidra til at reindrifta involveres tidlig i planprosessene. Videre er vi opptatt av at de direkte og indirekte arealtap som følge av tiltak i reinbeiteområdene synliggjøres i kommunens arbeid med arealplanlegging, samt i reinbeiteområdene i sin helhet.

Det har i mange år vært arbeidet med å få frem en interkommunal plan og/eller regional plan for reindrift. Dette ville vært et svært viktig og nyttig verktøy i arealplanleggingen. Det ble påbegynt et interkommunalt samarbeid mellom kommunene i fjellregionen, som resulterte i en sårbarhetsanalyse med et kart som viser tilrettelegging av fritidsbebyggelse vurdert opp imot særlige viktige områder for reindrifta. Det ville vært en styrke om dette kartet kunne suppleres med alle andre inngrep som har betydning for reindrifta og bruken av områdene.

Distriktsplanene er viktige verktøy i arealplansammenheng. Vi har fokus på at alle reinbeitedistrikt og tamreinlag skal ha gode og oppdaterte distriktsplaner/reindriftsplaner, og ønsker å fortsette å jobbe med dette i 2018. Distriktsplanene/reindriftsplanene er gjort tilgjengelige på Fylkesmannens hjemmeside. Reindriftas arealbrukskart er en vesentlig del av distriktsplanene, og vi ønsker å bruke mer ressurser fremover for at disse skal bli så oppdaterte som mulig. Her er det viktig at også reindrifta får tilgang til ajourholdingsløsningen som er utviklet av NIBIO, og at man får en felles forståelse for definisjoner og symbolisering av de enkelte temalag.

Trollheimen sijte har fått innskrenket en stor del av sine vinterbeiteområder ved at flere grunneiere i Meldal kommune har sagt opp leieavtalen. Det er også ei flyttelei i Rennebu kommune som man mangler avtale på, samt et såkalt sekundærområde som man ser på om man med fordel kunne inngått avtale om mer permanent beiteleie på. Dagens situasjon gjør det utfordrende også i arealplansammenheng. I Rennebu kommune er det en pågående prosess som Fylkesmannen er involvert i, og der man er på god vei til å få til løsninger. Også Meldal kommune har vært i kontakt med Fylkesmannen om en mulig tilsvarende prosess.

Fylkesmannen arrangerer en årlig dialogkonferanse for sine kommuner, og vi ser at dette kan være en viktig arena for å synliggjøre reindriftas arealbehov og rettigheter overfor kommunene.

De fylkesvise avtalene som er inngått med FMNT, FMHE, FMMR, FMOP, FMSF og FMBU, om bruk av vår reindriftsfaglige kompetanse i plansaker, oppleves for generelle. Vi har et godt samarbeid, særlig med FMHE, men det vil være viktig å se nærmere på oppfølgingen av avtalene i alle berørte fylker i sammenheng med sammenslåingsprosessen med FMNT.

Reduksjon i omdisponering (fra kapittel 3.1.1.1.6 i TB)

Rapportere på

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord sammenlignet med 2015.

Omdisponeringen av dyrka mark i Sør-Trøndelag økte fra 2015 til 2016, fra 1428 til 1708 daa. Dette er svært høye tall, og innebærer en betraktelig økning fra 2014 (397 daa).

De tre kommunene som omdisponerte mest var Melhus, Trondheim og Malvik. Melhus omdisponerte 697 daa, hvorav hele 655 daa er omdisponert til samferdselsanlegg. Dette er i all hovedsak regulering av E6, som er et statlig infrastrukturiltak. Trondheim og Malvik omdisponerte også mye, med hhv 307 og 177 daa. Bortimot all omdisponering i Malvik (173 daa) gjaldt regulering til samferdsel, også her E6. For Trondheim var det mer jevn fordeling mellom ulike formål, fortrinnsvis bolig, annet byggeområde, samferdsel og grønnstruktur. Totalt for hele fylket ble det omdisponert hele 1160 daa til samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur. En god del av dette gjelder altså statlige infrastrukturiltak, og er sånn sett ikke initiert av kommunene. Det viser samtidig viktigheten av å vektlegge jordvern i infrastrukturspørsmål.

Omdisponeringen til andre formål enn samferdsel utgjør om lag 550 daa - også her er det store muligheter til forbedring. Det bygges altså fremdeles ned svært mye dyrka mark i denne delen av Trøndelag. Samtidig vet vi at det også er avsatt store jordbruksområder i kommunepianens arealdel for enkelte kommuner, eksempelvis Trondheim og Skaun. Begge disse kommunepianene var til endelig behandling i KMD. Det forventes reguleringsvedtak på enkelte av disse områdene i løpet av et år eller to. Den omfattende omdisponeringen på kommuneplannivå tyder på at rapportert omdisponering for Trøndelag vil være høy også i årene som kommer.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

Resultat. Så mye mindre ble omdisponert i 2016	Antall da dyrka jord som ble omdisponert i 2015	Antall da dyrka jord som ble omdisponert i 2016
- 280.0	1 428.0	1 708.0

Det var dessverre ingen reduksjon, men en økning på 280 daa fra 15-16. Fra 14 er det en økning på hele 1311 daa. Som kommentert tidligere skyldes det høye tallet for 2016 i stor grad samferdselsutbygging, fortrinnsvis E6. I 2015 ble det omdisponert svært mye til kampflybasen på Ørlandet. Både 15 og 16 var i denne sammenheng spesielle år for Sør-Trøndelag, og antagelig vil omdisponeringen for 2017 være lavere. Samtidig er det avsatt mye dyrka mark til utbyggingsformål i enkelte kommunepianer som trolig vil medføre relativt høy omdisponering i årene som kommer også.

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn i alle relevante regionale og kommunale planer.

Fylkesplan for Trøndelag under arbeid og vi har gjennom skriftlige og muntlige tilbakemeldinger til både planstrategien og planprogrammet omtalt behovet for at de statlige planretningslinjene må legges til grunn for planleggingen. Dette er også koplet opp mot arbeidet med bymiljøavtaler, byutviklingsavtaler og byvekstavtaler.

De statlige planretningslinjene er kommunisert inn i alle kommuneplanprosesser, både samfunnsdeler og arealdeler. Dette har vært med på å øke bevisstheten om temaet, men i hvor stor grad dette er innarbeidet i planene varierer mye fra kommunene til kommune.

Vi har gitt uttalelse til 4 kommunale planstrategier og B ATP er omtalt i de aller fleste av disse uttalelsene.

I Trondheim kommune arbeides det godt med implementeringen av B ATP både i egne arealplaner og i arbeidet inn mot Bymiljøavtalen, Byutviklingsavtalen og Byutredningen. Vi imøteser imidlertid et enda sterkere fokus på helhetlige løsninger for å sikre et godt lokalt og regionalt kollektivtilbud, inklusive tog, samt at knutepunktstenkning og utvikling av gode og robuste lokalsentre blir gitt økt prioritert.

Vi formidler nasjonal politikk om behovet for fortetting, nærhet til kollektivknutepunkt og 0-nullvekstmål i både oppstartsvarsel og høringsuttalelser til alle relevante detaljplaner fra kommunene, men med klart størst fokus på kommunene i Trondheimsregionen. Vi opplever spesielt i mindre kommuner at ønske om aktivitet i alle grender ofte kan komme i konflikt med de overordnede målsettingene om fortetting, konsentrasjon og knutepunktstenkning.

Med henvisning til B ATP frarår vi alle dispensasjonssaker som medfører spredt boligbygging. I 2017 omfattet dette det i overkant av 50 saker. Etter det vi har grunn til å tro så er det ikke tatt hensyn til noen av disse frarådingene og det er dermed gitt dispensasjon til spredt boligbygging.

Fylkesmennene i de fire største (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmennene i de fire største byområdene skal bidra i utarbeidelse og oppfølging av byutviklingsavtalene.

Fylkesmannen framsnakk tidlig i administrative møter og i forbindelse med kommunebesøk de mulighetene som ligger i et langsiktig samarbeid om en byutviklingsavtale. Først ut fra et mandat der vi ble gitt en observatørrolle. Deretter gjennom et nytt mandat fra KMD den 21. mars 2017 hvor vi kunne gå i aktiv dialog for å utarbeide et avtaleutkast i samspill med partene. Det var en hektisk periode ettersom det var forventning om regjeringsvedtak i august 2017. Invitasjonen fra staten i 2015 åpnet opprinnelig for at alle kommunene i regionen kunne delta. Man endte etter hvert opp med de 4 stasjonskommunene Trondheim, Melhus, Malvik og Stjørdal samt de to fylkeskommunene.

Byutviklingsavtalen skulle konkretisere hvordan partene skal samhandle for å følge opp retningslinjene i Interkommunal plan for Trondheimsregionen (IKAP) og for å nå målet om nullvekst i personbiltransporten, jfr. bymiljøavtalen for Trondheim. Fokusområdet var med andre ord:

- Prioriterte stasjonsområder i Interkommunal plan (IKAP) i Melhus, Trondheim, Malvik og Stjørdal samt omstigningsstasjonene Leangen og Ranheim, som vil bli viktige omstigningspunkt mellom tog og metrobus. I avtaleutkastet omtalt som «knutepunktene langs jernbanen»
- «Sentrumsområdene i sentrale deler av Trondheim»

Fylkesmannens storbygruppe la ned et omfattende arbeid rundt byutviklingsavtaleprosessen i løpet av våren 2017. Det ble gjennomført en rekke møter med kommunene og KMD underveis. Det ble også innhentet synspunkter fra de andre storbyregionene.

Ordførerne fikk mandat fra formannskapet til å forhandle på bakgrunn av avtaleutkast. Trondheimsregionen kunne hatt en byutviklingsavtale om ikke lokale parter hadde insistert på at transportrelaterte tiltak skulle inkluderes i avtalen. Det viser svakhetene ved en byutviklingsavtale og motsatt; mulighetene som byvekstavtalen har ved å inneholde samarbeidsforpliktelser om både areal- og transporttiltak i samme avtaleverk.

Prosessen kulminerte med at statsråden foreslo å utsette forhandlingene til den kommende byvekstavtalen. Deretter gjorde Trondheimregionen to vedtak; 1. Utsatte forhandlingene til byvekstavtalen og 2: Forhandlingstemaene i utkast til byutviklingsavtalen ble besluttet tatt med inn i den kommende byvekstavtalen.

Konklusjonen er at det foreligger et helt forhandlingsutkast som kan danne utgangspunkt for videre arbeid med en byvekstavtale. Arbeidet har neppe vært forgjeves. Det er etablert god administrativ kontakt med kommunene gjennom denne prosessen.

Alle relevante kommuner i (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Alle relevante kommuner i storbyområdene tilrettelegger aktivt for boligbygging.

Storbyarbeidet styrket ressursbemanningen i 2016 ved etablering av en «storbygruppe» som rapporterer direkte til fylkesmannen. Arbeidsoppgavene øker i omfang og kompleksitet og det ble i 2017 vedtatt et nytt mandat som viderefører storbyarbeidet i form av en arbeidsgruppe som skal være en deltids innspills- og drøftingsgruppe direkte underlagt fylkesmannen.

Bakgrunnen for å holde frem med storbygruppen er de gode erfaringene en slik robust organisering har gitt. Det gir oversikt over alle prosessene og oppdatert kunnskap med relevans for storbyutvikling i Trondheim og Trondheimsregionen. Det har også bidratt til mer trykk på (tidlig)dialog med aktørene og gjennom en god kommunedialog og gjennom koordinering av regional stat trolig bidratt til mer effektive planprosesser.

På interne planmøter i embetet har storbygruppen fast tildelt tid, noe som bidrar til å fremme den interne samhandlingen.

Deltakere fra storbygruppen møter også når relevante saker er oppe i regionalt planforum. Det samme er tilfelle for regionrådsmøtene for Trondheimsregionen. I tillegg har det i større plansaker i utstrakt grad vært felles møter med Statens vegvesen, Jernbaneverket og fylkeskommunen samt fylkesmannens ulike fagavdelinger. Eller andre statsetater ved behov.

Ettersom storbygruppen behandler alt fra fylkesplanuttalelser, via kommunale planprogram/planstrategi/kommuneplan til detaljregulering sikres en indre

konsistens og logikk. Organiseringen bidrar til at vi «matcher» kommunen når det gjelder kunnskap i planprosesser. Det gjør oss relevant.

Fylkesmannen har også i 2017 gjennomført en meget utstrakt møtevirksomhet for å holde vedlike relevante nettverk av betydning for storbyutvikling generelt (Satp) og boligbygging spesielt. Av de viktigste møtene kan nevnes de faste dialogmøtene med byplankontoret i Trondheim. Møtefrekvensen er på ca. 5 møter i året og både kommunen og fylkesmann fremmer tema som settes på dagsorden. Disse møtene gir viktig innsikt slik at staten lettere kan fremstå som forutsigbar og koordinert. Dette har vært vellykket, og ledergruppen på byplankontoret har også begynt å være tilstede, ikke bare byplansjefen og nestleder slik det var tidligere.

Vi har også hatt et spesielt fokus på tidligdialog med Bane Nor SF i reguleringsaker ettersom de har overtatt innsigelsesmyndigheten som Jernbaneverket hadde. Avveiningen mellom samfunnsutvikler-rollen og forvalterrollen for det jernbanetekniske er underutviklet og blir viktig å komme videre med for om mulig å styrke de samfunnsmessige gevinstene ved knutepunktutviklingen. Det kan konkret innebære å kunne øke utbyggingspotensialet for bolig og næring i knutepunkt langs Trønderbanen. Saker i 2017 har vist at staten må arbeide for å legge til rette for kryssing av jernbanen på prioriterte stasjoner slik at begge sider av stasjonsområdene kan bygges ut i samsvar med overordnede mål. Staten som eiendomsforvalter må også kunne vurdere hvilke deler av stasjonsområdene som kan frigis til by- og tettstedsutvikling.

Den gode kontakten er også videreført med fylkeskommunen og Jernbanedirektoratet og berørte kommuner om knutepunktutvikling/sentrumsnær områdeutvikling. Målsettingen er kvalitet i en bymessig utvikling med et høyt antall boliger med høy regional mobilitet ved hjelp av kollektivtransport.

Fylkesmannen har formidlet til storbykommunene mulighetene som ligger til å søke midler. Skjønnsmidler fra FM eller klimasatsmidler gjennom KLD (Stjørdal). Tidligere har Melhus fått skjønnsmidler fra FM og RUP- midler fra fylkeskommunen til områdeplanlegging rundt knutepunkt i Gauldalen, kr 400 000 fra hver) og Trondheim kommune har fått midler fra Plansatsing mot store byer (KMD).

Både Melhus, Stjørdal, Malvik og Trondheim har fått midler i 2017 som bidrar til å komme i gang med å utvikle planberedskap som fremmer knutepunktbasert boligbygging lenger frem i tid. (se også punktet om arbeid med byutviklingsavtale. Alle de nevnte skjønnsmidlene er ment å styrke tilretteleggingen knyttet til regjeringens arbeid med byutviklingsavtaler samt konkretisering av interkommunalt samarbeid, IKAP sin knutepunktstrategi).

Fra fylkesmannens side er det i 2017 tildelt skjønnsmidler med forutsetninger til Trondheim kommune og prosjektene:

- Campusutvikling - Bycampus (kr. 1 000 000)
- Knutepunkt- og lokalsenterutvikling (kr. 500 000)

Og Melhus kommune og prosjektet:

- Mulighetsstudie utvikling av kollektivknutepunktet Melhus sentrum (kr. 200 000)

I tråd med Fylkesmannens preferanser om overføringsverdi ønsket Trondheim kommune en involvering av nabokommuner i sitt knutepunktprosjekt. Knutepunktprosjektene i både Melhus og Trondheim skulle også kunne knyttes til arealdimensjoneringen i den forestående Byutredningen for regionen. Felles stikkord for Fylkesmannens arbeid for økt boligbygging i knutepunkt langs kollektivtraseer vil være: nullvekstmålet, regionintegrering og balanse mellom byvekst og bykvalitet.

Implementering av Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, og satsingsområdene i Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging gjøres både gjennom løpende saksbehandling, avklaringsmøter med partene i planprosesser samt presentasjoner i ulike interne og eksterne fora.

Alle planer etter plan- (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til samfunnsikkerhet, herunder klimaendringer.

Alle plansaker er vurdert mht. samfunnsikkerhet etter PBL §4-3.

Videre er alle plansaker vurdert med hensyn til klimaendringer. For klimaforebygging henviser vi til BATP, samt vårt arbeid for å ivareta myr som viktig karbonlager. Myr blir ofte berørt ved planer om nydyrking.

Klimatilpassing har fått økt fokus spesielt i urbane områder og urbanhydrologi som fag er viktig. Vi opplever imidlertid at veiledningen og hvor innslagspunktet for statlig grensesetting (innsigelsespraksis) er på dette området som er noe mangelfull. Dette betyr at vi sjekker at det er gjort en vurdering av overvann (ligger ved VA-plan eller kart over OV-nett), men ikke kvaliteten på vurderingene.

I Trondheimsregionen ber vi om at det dokumenteres hvordan planer og tiltak underbygger 0-vekstmålet som bl.a. ligger som premiss for Bymiljøavtalen.

3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet

For en mer helhetlig gjennomgang av aktiviteten innenfor embetets ulike fagområder viser vi til kap. 3.1, Hovedmål 1.

Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i 2017 jobbet systematisk med informasjon og veiledning. Et spesielt fokus har vært arbeidet med nytt kap. 9 A i opplæringsloven og implementering av ny rammeplan for barnehagen. Vi erfarer høy grad av deltakelse på samlinger vi arrangerer, og har mange henvendelser fra kommuner og regioner om å bidra på samlinger i kommunal regi. Vi har et særlig fokus på metodevalg i samlingene våre for å i størst mulig grad sikre deltakernes utbytte. Vårt generelle inntrykk er at våre samarbeidspartener er fornøyd med vårt informasjons- og veiledningsarbeid.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehageområdet

I rapport, "Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016" opplyses det i kapittel 8 om at spørsmålene i 2016 kun ble stilt til barnehagemyndigheten. Vi har derfor ikke tallgrunnlag til å si noe om barnehageeiers tilfredshet.

Landsgjennomsnittet for barnehagemyndighetens tilfredshet med Fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak lå i 2016 på 3,69. Barnehagemyndighetens tilfredshet med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sin støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak lå i 2016 på 3,54. I lys av rapporteringskravet ligger vi ikke på det nivået som forventes. Vi har ingen forklaring på dette. Vi opplever gode tilbakemeldinger fra barnehagemyndighetene i fylket. Bortsett fra Trondheim har kommunene valgt interkommunalt samarbeid for sitt arbeid med kompetanseutvikling i barnehagesektoren. Vår veiledning og støtte er koordinert opp mot regionenes utvalgte konsulenter.

Opplæring

I spørsmål til Skole-Norge våren 2017 svarer 47% at de i "svært stor grad" eller i "stor grad" er tilfreds med Fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanse- og utviklingstiltak. Dette er samme resultat som for 2016. For 2017 ser vi en økning i andelen som svarer at de i "svært stor grad" er tilfreds og dette er en positiv utvikling.

Barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Differanse resultatmål	Resultatmål	Grunnlagstall
- 0.1	3.6	3.5

Skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Resultatmål	Differanse resultatmål	Grunnlagstall
47.0 %	0.0 %	47.0 %

3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap

Embetet har gjennomført en rekke møter i kommuner hvor samfunnssikkerhet og beredskap og kommunenes oppfølging av kommunal beredskapsplikt har vært tema. I samarbeid med embetet i Nord-Trøndelag gjennomførte vi også i 2017 en kommunesamling med beredskapskoordinatorene/rådmennene i kommunene. Det er også gjennomført opplæring av CIM både i kommunene og samlet på embetet. I tillegg er det gjennomført veiledning ifbm oppstart av ROS prosesser og støtte til opplæring i stabsmetodikk ifbm kriseledelse i kommunene.

Gjennomføre tilsyn i ¼ av kommunene. (fra kapittel 3.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Gjennomføre tilsyn i ¼ av kommunene.

Samtlige kommuner har hatt tilsyn siste 4 år i tråd med embetets samordnede tilsynskalender. 25% av kommunene i Trøndelag vil få tilsynsbesøk i 2018

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt med ¼ av kommunene

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Totalt antall kommuner i embete	Antall gjennomført tilsyn
25.00 %	- 1.00	24.00 %	25.00	6.00

Samtlige kommuner har hatt tilsyn siste 4 år i tråd med embetets samordnede tilsynskalender. 25% av kommunene i Trøndelag vil få tilsynsbesøk i 2018

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ (fra kapittel 3.1.1.3.1.2 i TB)**Rapportere på**

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ av kommunene.

22 kommuner har gjennomført "Øvelse Sodd" i regi av fylkesmannen i 2017. I tillegg bidro embetet i forbindelse med LRS øvelse i Selbu kommune.

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ av kommunene.

Fylkesmannen skal fylle ut antall øvelser gjennomført med kriseorganisasjonen i kommunene. Avvik fra resultatmålet skal kort begrunnes i kommentarfeltet.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kommuner i embetet	Antall kommuner det er gjennomført øvelser med
25.00 %	63.00	88.00 %	25.00	22.00

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har de siste årene gjennomført opplæring i lovførståelse og lovanvendelse, og har tilbudt grunnkurs og fagdager knyttet til relevante tema. I tillegg gjennomføres nettverkssamling på området. Tilbudet opp opplæring og fagdager er attraktivt og vi har stor pågang av deltagere. Vi har sterkt fokus på barn og barns situasjon i all vår kontakt med NAV. Det samme gjelder plikten til å stille vilkår om arbeid og kvalifiseringsprogram, og da særlig at NAV skal vurdere kvalifiseringsprogram før vilkår om aktivitet

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV-kontor i fylket skal ha mottatt tilbud om opplæring.

Det er ikke avvik på området. Alle NAV-kontorene har mottatt tilbud om opplæring i lovforståelse og lovanvendelse av sosialtjenesteloven, samt i enkeltstående tema. Valg av tema for opplæring er basert kunnskap fra tilsyn og råd og veiledning gitt til veiledere, samt etter ønske fra kontorene. Fylkesmannen har etablert en kompetansegruppe med veiledere fra utvalgte NAV-kontor, som også er en viktig ressurs for kunnskap om NAV. I 2017 ble det gjennomført grunnkurs i sosialtjenesteloven samt fagdager om utenlandske statsborgeres rettigheter etter samme lov, og om plikten til å stille vilkår om aktivitet. Opplæringen er gjort i egen regi og i samarbeid med andre, som blant annet NAV Sør-Trøndelag, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, UDI midt, UDI sentralt, politiet og Skatteetatens servicekontor for utenlandske arbeidstakere (SUA).

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	19	19

3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Helse- og omsorgstjenestene

Fylkesmannen har et tett samarbeid med Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester. Gjennom samarbeidet bidrar fylkesmannen til at det skjer kvalitet og utvikling i helse- og omsorgssektoren. Fylkesmannen har gjennomført to dialogmøter med kommunene i 2017, og det er også gjennomført en omsorgskonferanse med fokus på kvalitet i tjenestene.

Fylkesmannen deltar på samlinger med helseledernetverk og er aktivt med i kommunegruppenettverk i regi av KS. Fylkesmannen bidrar også med deltakelse og foredrag på etterspørsel fra eksterne samarbeidsaktører og frivillige organisasjoner.

Av betydning for kvaliteten på tjenestene er aktiviteten i fylket som følge av fordelingen av midler over tilskuddsordningen Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd, se 7.3.3.1.1.

Fylkesmannen har gitt råd og veiledning til kommuner som har hatt behov for det. Fylkesmannen har også vært en samarbeidspart i Sør-Trøndelag Demensforum, sammen med St. Olavs hospital og Trondheim kommune.

For å sikre kvalitet i råd- og veiledningsarbeidet overfor kommunene, gjennomfører fylkesmennene i Midt-Norge regionale samlinger to ganger i året.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste- herav jordmortjeneste

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har vært og er et prioritert område innen folkehelse/forebyggingsområdet i Fylkesmannens "forventningsbrev", samt i dialogmøtene med kommunene.

Vi er, og har vært i tett dialog med kommunene gjennom et utviklingsarbeid for å styrke skolehelsetjenesten. 10 kommuner er med i et utviklingsprosjekt i regi av Fylkesmannen, NTNU og fylkeskommunen i å utvikle kvalitetsindikatorer for å synliggjøre og tydeliggjøre hva tjenesten jobber med. Dette arbeidet har bidratt til at flere kommuner har fått stillinger gjennom frie midler, samt gjennom tilskuddsordningen som forvaltes av Helsedirektoratet. I dette arbeidet er det blitt synliggjort at tjenestetilbudet i skolene utøves forskjellig mellom kommuner og mellom bydeler. Vi har avdekket uklare ansvars- og rollelinjer mellom nivåer i kommunene slik at ikke nødvendigvis sårbarheter nås beslutningsnivået i kommunene. Resultatene fra dette utviklingsarbeidet er blitt presentert for alle kommunene i fylket.

Fylkesmannen er blitt orientert om at flere kommuner har problemer med å få tak i utdannede helsesøstre og må ansette sykepleiere uten spesialkompetanse innen helsefremmende og forebyggende arbeid i stedet. Det er også for få ansatte jordmødre i flere kommuner/bydeler som fører til at retningslinjene for tjenesten ikke blir fulgt opp. Vi er særlig gjort kjent med at ikke alle gravide gis et tilbud om jordmor i svangerskapet, samt at hjemmebesøk innen 1.-3. levedøgn ikke blir gjennomført.

Det er fortsatt lav /ingen stillingsprosent med lege ved flere skoler i fylket- herav videregående skoler, samt i helsestasjonstilbudet for ungdom. Ved mange skoler er det også marginalt med stillingsressurs av helsesøster.

Fylkesmannen gjennomførte i 2017 implementeringskonferanse om de nye nasjonale faglige retningslinjene, herav også spedbarnsernæring både for ledere og helsepersonell i helsestasjon og skolehelsetjenesten. Behovet for juridisk kompetanse er stort såvel i storkommunen som i mindre kommuner. Dette er i hovedsak knyttet til dokumentasjon, samtykke, meldeplikten, taushetspliktbestemmelser og intern kontroll.

Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minst 70 % av kommunene har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer på helse- og omsorgsfeltet, bl.a. kompetanse- og rekrutteringsplaner [1].

[1] Helsedirektoratet vil i dialog med fylkesmannen utarbeide felles kartleggingsmetode.

Ifølge Helsedirektoratets Questback i 2017 har de fleste av kommunene i Sør-Trøndelag oppdaterte planer på området.

Andel av kommunene som har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer

Resultatmål	Differanse	Resultat
70	- 2	68

Flere kommuner enn i (fra kapittel 3.1.3.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Flere kommuner enn i 2015 gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens [1].

[1] Antall personer med demens som får dagaktivitetstilbud og antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud fremkommer av Helsedirektoratets oversikt over tildelt tilskudd. Oversikten oversendes fylkesmennene 3 ganger i året. I tillegg fremkommer antall kommuner som har dagaktivitetstilbud til personer med demens i Kostra-skjema 4 pkt. 4. Totalt antall personer med demens som får dagaktivitetstilbud fremkommer av nasjonale kartlegginger av kommunenes tilrettelagte tjenestetilbud for personer med demens. Siste kartlegging var i 2014, og neste er i 2018.

Det har vært en gledelig utvikling i antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud til personer med demens fra 2015 - 2016 og tilbudet finnes nå i ca. 80% av kommunene.

Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens

Resultat	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2015	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2016
9	10	19

Tallene er hentet fra Helsedirektoratets rapporter over dagaktivitetstilbud i 2015 og 2016.

Flere personer med dem (fra kapittel 3.1.3.1.1.3 i TB)**Rapportere på**

Flere personer med demens får dagaktivitetstilbud sammenliknet med 2015 [1].

[1] Se referanse under fotnote 3.

Tallene er hentet fra Statusrapportering pr mai 2017 på ABC-aktivitet, pårørendesatsningen og dagaktivitetssatsningen, og viser endring fra 2016 til 2017.

Antall hjemmeboende personer med demens som får dagaktivitetstilbud

Resultat	Antall personer som får dagaktivitetstilbud i 2015	Antall personer som får dagaktivitetstilbud i 2016
10	369	379

Personell i helse- og (fra kapittel 3.1.3.1.1.4 i TB)**Rapportere på**

Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt formalkompetanse sammenliknet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra KOSTRA.

Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning og med fagutdanning fra høyskole/universitet (formalkompetanse) har økt med 1%, fra 35% til 36%, i forhold til 2015.

Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt formalkompetanse

Resultat	Antall personell i 2015	Antall personell i 2016
3	2 806	2 809

I følge SSB-statistikken er endringen antallet sysselsatte på 3 personer. Vi betviler at tallene er riktige da det i henhold til antallet som blir opplært (Bachelor og Videregående opplæring innen VGS) innenfor Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskuddet, er antallet hvert år opp mot 200 personer.

Flere kommuner har ansatt psykolog sammenliknet med 2015 . (fra kapittel 3.1.3.1.1.5 i TB)**Rapportere på**

Flere kommuner har ansatt psykolog sammenliknet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8 for 2015 og brukes til oppfølging av kommunene i 2017. IS 24/8 for 2016 brukes for å måle måloppnåelsen ved utgangen av året.

Fra 2015 til 2016 økte antall kommuner med ansatt psykolog fra 9 til 13. Dette er en positiv utvikling. Fylkesmannen er særlig fornøyd med at det også er opprettet interkommunal psykologstilling på Fosen som gir tjenester til 3 kommuner. I 2017 virker det å ha vært en nedgang på en kommune i stedet for den ventede økningen. Fylkesmannen kjenner ikke årsaken til dette, men vet at enkelte kommuner ikke har funnet rom på budsjettet for sin egenandel av utgiftene. Det er også vansker med rekruttering i enkelte områder.

Antall kommuner som har ansatt psykolog

Resultat	Antall kommuner i 2015	Antall kommuner i 2016
4	9	13

Antall kommuner i 2017 er 12. En nedgang på 1.

Økt andel av pasienter (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Økt andel av pasienter med behov for habilitering- og rehabilitering mottar tjenester i kommunene sammenliknet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra IPLOS/SSB. Andelen beregnes ved å dele antall personer som får hab/rehab i kommunen på totalt antall personer med registrert behov for hab/rehab i kommunen.

Det er store forskjeller på habiliterings- og rehabiliteringstjenestene i kommunene. Registrerte *behov* for habilitering og rehabilitering blir ikke rapportert i KOSTRA eller IPLOS. Tall på hvor mange som har fått rehabiliteringstjenester i institusjon og hvor mange brukere av omsorgstjenestene som fikk re-/habiliteringstjenester utenfor institusjon er også mangelfulle. I tillegg er det pasienter/brukere som får rehabiliteringstilbud uten at kommunal helse- og omsorgstjeneste deltar i selve rehabiliteringsprosessen/-forløpet. Nøyaktige tall på hvor mange personer dette omfatter har vi ikke kunnskap om. Men Fylkesmannen har på et generelt og overordnet grunnlag kunnskap nok til å hevde at det fremdeles er mange pasienter/brukere som ikke får tilbud om tilstrekkelige habiliterings-/rehabiliteringstjenester i samsvar med de behovene de har og i lys av tidligere utskrivelse fra spesialisthelsetjenesten (jf. samhandlingsreformen).

Økt andel av pasienter med behov for habilitering- og rehabilitering mottar tjenester i kommunene

Resultat	Andel pasienter i 2015	Andel pasienter i 2016
0 %	0 %	0 %

Det eksisterer ikke nasjonale felles indikatorer i KOSTRA som registrerer pasienter med behov for rehabilitering

Flere kvalifiserte årsverk (fra kapittel 3.1.3.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Flere kvalifiserte årsverk enn i 2015 arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene [1].

[1] Tall hentes fra KOSTRA.

2015: 13, 8 årsverk.

2016: 14,2 årsverk

Tallene representerer en økning på ca. 4 % av flere kvalifiserte årsverk innen habilitering og rehabilitering i kommunene.

Organiseringen av tjenestene er forskjellige og det varierer hvilke yrkesgrupper som er tilknyttet.

Flere kvalifiserte årsverk arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene

Resultat	Antall kvalifiserte årsverk i 2015	Antall kvalifiserte årsverk i 2016
0	14	14

Det er en liten økning fra 13,8 til 14,2

Minst ett innsatsområde (fra kapittel 3.1.3.1.2.3 i TB)**Rapportere på**

Minst ett innsatsområde er iverksatt i minst en relevant avdeling i 75 % av kommuner [1].

[1] Helsedirektoratet vil i dialog med fylkesmannen utarbeide felles kartleggingsmetode. Resultatet av kartleggingen forventes brukt av fylkesmannen i oppfølging av kommunene gjennom året.

Ni av 25 kommuner søkte om og fikk tildelt tilskudd til styrking av sin rehabiliterings- og habiliteringstjeneste fra Opptreppingsplanens midler. Flere av prosjektene dreide seg om å etablere prosjektorganisasjon/-koordinator, tilsetting av prosjektledelse, ferdigstillelse av prosjektplaner, utarbeidelse av nye rutiner for tjenestetteam og utbedring og implementering av rutiner for vurdering av re-/habiliteringsbehov for alle med sammensatte tjenestebehov på et tidlig stadium. Også tiltak innen dagrehabilitering, korttidsplasser i institusjon og økt involvering av frivillige lag og organisasjoner er blant tiltakene. Mange av kommunene i sørdelen av fylket har nå tilbud om hverdagsrehabilitering og etablert gode informasjonskanaler rundt dette. Flere av kommunene har jobbet med hverdagsrehabilitering som prosjekt og prøvd ut ulike modeller - her er det blitt gitt tilskuddsmidler fra Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd. Sistnevnte ordning har det for øvrig blitt gitt tilskudd fra til andre kommunale (re-)habiliteringsprosjekt de senere år. Opptreppingsplanen setter fokus på (re-)habiliteringstjenestene i kommunene mens selve tilskuddsordningen stimulerer til arbeid og kvalitetsforbedring. Fylkesmannen vil følge opp kommunene videre og informere om Opptreppingsplanen for å få flere søknader og økt satsing på dette viktige tjenesteområdet.

Innsatsområde iverksatt

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
75 %	- 75 %	

Resultatoppnåelse for innsatsområdene oppgis når statistikk foreligger

3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats jf. Opptrappingsplan for rusfeltet 2016-2020

Det utføres mye godt arbeid i forhold til rusmisbrukere i fylket, med et variert tjenestetilbud. Det er fortsatt utfordringer med å få arbeidet forankret i kommunale planverk. Fylkesmannen driver i samarbeid med kompetansesentre og brukerorganisasjoner et nettverk for kommunalt ansatte. Mye av formidlings- og utviklingsarbeidet knyttet til opptrappingsplanen for rusfeltet foregår her. Fylkesmannen har også brukt tid på dette i KS sitt helseledernetverk.

Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Minst 70 % av kommunene sikrer brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helsefeltet [1].

---

[1] Tall hentes fra IS 24/8.

Fylkesmannens nettverk for kommunalt ansatte som arbeider med rus- og psykisk helse drives i samarbeid med Korus, Napha og flere brukerorganisasjoner. Det er stort fokus på brukermedvirkning, og fylket nærmer seg resultatmålet.

Brugermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helse

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	- 6 %	64 %

90 % av kommunene har kartlagt (fra kapittel 3.1.3.2.1.2 i TB)

Rapportere på

90 % av kommunene har kartlagt rusmiddelsituasjonen i kommunen ved brukerplan eller annen kartlegging [1].

---

[1] Tall hentes fra IS 24/8.

Av fylkets 25 kommuner er det 5 som ikke har kartlagt rusmiddelsituasjonen ved hjelp av brukerplan eller lignende. Brukerplan og ungdata er flere ganger tatt opp i fylkesmannens nettverk for ansatte som arbeider med rus og psykisk helse i kommunene. Fylket har flere små kommuner, hvor tjenestene er godt kjent med alle rusmisbrukerne, og hvor ytterligere kartlegging ikke oppleves som hensiktsmessig.

Kartlagt rusmiddelsituasjonen

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
90 %	- 10 %	80 %

70 % av kommunene har (fra kapittel 3.1.3.2.1.3 i TB)

Rapportere på

70 % av kommunene har sektorovergripende system for identifisering av personer med behov for tidlig intervensjon ved rusrelatert problematikk [1].

---

[1] Tall hentes fra IS 24/8

Fylket er langt under måloppnåelse her, og tematikken vil bli løftet fram i det videre utviklingsarbeidet.

Sektorovergripende system for identifisering av personer

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	- 38 %	32 %

Flere kommuner har etablert (fra kapittel 3.1.3.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Flere kommuner har etablert aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam for mennesker med rus- og psykisk helseproblematikk enn i 2016 [1].

[1] Tall hentes fra rapportering på tilskuddsordning "Langvarige sammensatte" (765.60) og "Kommunalt rusarbeid" (765.62) sett i sammenheng med IS 24/8.

Det har vært en gledelig utvikling på området, og tilskuddsordningen har vært medvirkende til dette.

Etablert aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam

Resultat	Antall kommuner i 2015	Antall kommuner i 2016
3	13	16

Det er rapportert for 2016 og 2017, ikke 15 og 16 som det står i tabellen.

3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid

Regional folkehelseplan for Sør-Trøndelag (2014-2018) har lagt føringer for folkehelsearbeidet i fylket. Det har vært jobbet systematisk med følgende fire konkrete utfordringer på dette området. Dette har vært: kompetanse og kunnskap, organisering av arbeidet, ressurser og medvirkning. Fylkesmannen og fylkeskommunen har hatt et målrettet og systematisk samarbeid innen folkehelsearbeidet hvor målgruppen barn og unge har vært gitt særskilt prioritet.

Vi har over flere år fulgt opp og bidratt overfor kommunene og fylkeskommunen til at de helsefremmende og forebyggende helsetjenestene samt styrkingen av frisklivsarbeidet med frisklivssentraler er blitt sett i sammenheng med det lokale folkehelsearbeidet. I 2017 har vi hatt et utviklingsarbeid i samarbeid med fylkeskommunen og NTNU, hvor det er utarbeidet kvalitetsindikatorer for skolehelsetjenesten i 10 kommuner. Erfaring og kunnskap fra arbeidet har vært presentert for de øvrige kommuner i fylket. Flere kommuner har gjennom arbeidet fått synliggjort styringsdata og lokalt utfordringsbilde overfor politisk og administrativ ledelse om hva innholdet i tilbudet har vært. Flere kommuner har gjennom denne tilnærmingen dratt nytte av de frie midler. I tillegg har disse dataene vært viktig med tanke på å fremskaffe oversikt over barn og unges helsetilstand.

Fylkesmannen har bidratt i implementeringen av den nye nasjonale faglige retningslinjen om Diabetes. Vi har arrangert kommunesamling om friskliv, læring og mestringstilbud.

Vi er gjort kjent med at svært få kommuner har dratt nytte av de frie midler til å utvikle frisklivstilbud/sentraler i kommunene.

Minst 75 % . (fra kapittel 3.1.3.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Minst 75 % [1].

[1] Helsedirektoratet vil ha dialog med fylkesmannen om kartleggingsmetode. Resultater av kartleggingen forventes brukt av fylkesmannen i oppfølging av kommunene gjennom året.

Om lag to tredjedeler av kommunene i fylket har ferdigstilt oversiktsdokumentet jf §5 i folkehelseloven og oppleves å ha kommet i gang med et systematisk og langsiktig folkehelsearbeid. De fleste kommunene er nå i gang med dette arbeidet med tanke på å bli deltakere i fylkeskommunens program for folkehelse.

Systematisk og langsiktig folkehelsearbeid

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
75 %	- 5 %	70 %

Minst 80 % . (fra kapittel 3.1.3.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Minst 80 % [1].

[1] Som fotnote over.

Vi har ikke eksakt oversikt over hvor mange kommuner som har vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller etter plan- og bygningsloven. Vi ser at dette er et område i folkehelsearbeidet som mange kommuner er kommet kort på, og mange kommuner mangler kompetanse på å se i en sammenheng med kommunal planlegging.

Vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
80 %	- 60 %	20 %

Vi har ikke eksakt oversikt over hvor mange kommuner som har vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller etter plan- og bygningsloven. Vi ser at dette er et område i folkehelsearbeidet som mange kommuner er kommet kort på og at mange kommuner mangler kompetanse på å se i en sammenheng med kommunal planlegging.

3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester

Tilstanden i hav og kystvann er generelt god, men vi ser et økende press mot nasjonale laksefjorder fra oppdrettsnæringen samt en økende bekymring for effekten av oppdrett på gyte- og oppvekstområder for villfisk og reker.

I elver og innsjøer er tilstanden generelt god selv om enkelte vannforekomster har mindre god tilstand og tiltak må gjøres. For *mindre vassdrag* i jordbrukslandskapet har forurensningstilstanden bedret seg, mens den økologiske funksjonen svekkes gjennom oppdyrking, hogst og andre inngrep i bekker og mindre elver i vassdragsbeltet

Sjøauren status i fylket er dårlig. Undersøkelser gjennomført av Trondheim kommune og NINA viser at ca 85% av oppvekstområdene til sjøauren er tapt i sidevassdrag og småvassdrag i byen og kulturlandskapet. Hovedsakelig grunnet fysiske inngrep som oppgangshindre, bekkelukkinger og som følge av intensiv drenering som reduserer lavvannsføringen permanent, men også pga forurensning. Fjerning av kantskog av driftsmessige hensyn i landbruket reduserer muligheten for skjul, mattilgang og øker soloppvarmingen av små vassdrag og gjør disse mindre egna for vannlevende organismer.

Gjennom tidene er viktige våtmarker og gruntområder nær Trondheimsfjorden nedbygd til samferdselsanlegg og boligformål. Ved tettsteder er resterende sjøtilknyttede våtmarker under press som utbyggingsområder og settes opp mot jordvern og vern av markaområdene. Mange myrer er drenert for oppdyrking og for å bli bedre egnet til produksjonsskog. Vi får fremdeles søknader om oppdyrking av myrer og vassdragsnære våtmarker.

Skogen har generelt en god tilstand som økosystem, selv om gammelskogen er under press som følge av målet om økt avvirkning. Fjelløkosystemene er i god tilstand. Store deler av de høgereliggende fjellområdene er vernet som nasjonalparker og landskapsvernområder. Men, vi ser endringer som følge av klimaendringene og en økende fragmentering, samt økt press mot våre villreinområder. Økt gjengroing, økt motorferdsel og klimaendringer øker stresset mot sårbare høgfjellsarter. Overvåking viser at fjellfuglarter går tilbake. Økt menneskelig ferdsel i fjellområdene som følge av hyttebygging, vegbygging og motorferdsel utgjør et økende press mot sårbare og arealkrevende arter.

Kulturlandskapet og kulturbetingede arter er under press særlig som følge av gjengroing og endret beitebruk, men også endra drift i landbruket med etablering av større sammenhengende arealer for maskinell drift.

Andelen marint vern ligger godt under målsætningen og prosessene for kandidatområdet Bjugn fjorden-Kråkåvågsvaet-Grandefjora er startet. Vi har fått vernet Rødberget og Gaulosen. Innen skogvern har vi vernet 7 områder, som utvidelser av eksisterende eller nye områder. Vern av kystgranskog og skog i lavereliggende produktive områder bør prioriteres i fylket.

Forvaltningsplan for moskus er ferdigstilt.

Påbegynt overvåkingsprogram i alle vannregioner. (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Påbegynt overvåkingsprogram i alle vannregioner.

Det er etablert overvåkingsprogram for vannregion Trøndelag. Fylkesmennene i Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag har valgt ulike måter å løse dette oppdraget på. Overvåkingsprogrammene må dermed harmoniseres og bygges etter samme lest etter fylkessammenslåingen i 2018.

Økt bruk av påleggsmyndigheten (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt bruk av påleggsmyndigheten hjemlet i vannkraftkonsesjoner sammenliknet med 2016.

Laget oversikt over alle vassdragsinngrep i fylket, og med status på naturforvaltningsvilkår for å kunne prioritere vassdrag og tiltak med størst miljøeffekt av bruk av påleggshjemmelen.

Endring av utsetningspålegg – magasinene Tovatna, Ångårdsvatnet, Dalsvatnet og Gjeviltvatnet – Driva Kraftverk

Vurdert fag- og hjemmelsgrunnlag (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Vurdert fag- og hjemmelsgrunnlag for tiltak i alle vedtatte vannforvaltningsplaner. Iversatt tiltak i henhold til forvaltningsplan på eget ansvarsområde eller har en begrunnelse dersom tiltak ikke iverksettes.

Rettet krav om tiltak mot:

- 182 tiltak – akvakultur
- 11 tiltak – avløp
- 2 tiltak – biprodukter
- 8 tiltak – deponi
- 2 tiltak – lakseslakteri
- 1 tiltak – pukkverk
- 3 tiltak – slakteri

Noen av disse tiltakene står ikke oppført i tiltaksprogrammet, men dette er det som er igangsatt / i drift i 2017, og tiltakene vil bidra til bedre vannmiljø.

3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring

Vi er ikke kjent med at noen arter eller naturtyper er utryddet. Det er en utfordring at bestanden av arter i kulturlandskapet går tilbake som følge av endra bruk og gjengroing. Det samme gjelder sjøfugl, men vi vet ikke om det skyldes generell utvikling, effekt av klimaendringer eller andre forhold i fylket. Den

prioriterte arten elvesandjeger har fått dårligere vilkår som følge av gjengroing, sand- og grusuttak og bygging av flomvern. For fjellreven har vi en positiv utvikling. Vi har hatt et positivt år for hubro i kommunene Hitra og Frøya, hvor det gjennomføres tiltak for å styrke livsgrunnlaget for arten.

Vi har økende bekymring for forstyrrelse og ferdsel i villreinområdene, og i Knutshø ser vi en synkende kalveproduksjon pr. simle samt at reinen ofte blir stående på små deler av arealene. Den direkte årsaken til dette er ikke dokumentert, men forstyrrelse fra hytter, veier og ferdsel kan være en årsak.

For hjortevilt er vi generelt bekymret for økt forekomst av sykdommer, parasitter samt skrantesyke.

Tiltak for svartkurler, hubro, fjellrev, flaggermus og edelkreps er beskrevet under kap. 3.1.4.2.1.1 nedenfor.

Alle tiltak for truede arter (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle tiltak for truede arter og naturtyper skal være i tråd med forvaltningsmål, faggrunnlag og handlingsplaner.

Alle gjennomførte tiltak er i tråd med forvaltningsmål, faggrunnlag og handlingsplaner.

For elvesandjeger er tiltak i tråd med handlingsplan. Antall lokaliteter i Midt-Norge har gått ned de seinere årene, og gir grunn til bekymring. Dette skyldes sannsynligvis gjengroing og lite nydanning av sandområder grunnet omfattende forbygninger og sanduttak.

Det ble ikke utført noen tiltak på huldrestarr i 2017.

For kystlynghei ble det utarbeidet to nye skjøtelsesplaner, gjennomført fagdager og videreført et forskningsprosjekt på effekt av fjerning av sitkagran. For slåttemark og for naturbeitemark fikk nye skjøtelsesplaner og det ble utført skjøtsel på flere nye lokaliteter.

Svartkurler: Det er gjennomført kartlegging etter nye lokaliteter, overvåking av svartkurler, og arbeidsmøte med kommuner. I tillegg er det utført skjøtseltiltak på 7 lokaliteter for å bedre livsvilkårene for arten

Det er gjennomført åtte prosjekter på hubro: kartlegging, overvåking, diettstudie, DNA- undersøkelser, reparering av reirgroper, foringstilskudd, flytting av klatrerute, forbedring av linjenett (3 steder). Prosjektene gir økt kunnskap om artens forekomst, eventuell endring i bestandsstørrelse, og økt produksjon av unger. Det er TrønderEnergi som har utført forbedrende tiltak på strømmettet (TrønderEnergi).

For fjellrev er det gjennomført fem prosjekter med fokus på skjøtsel og føring, og informasjonsarbeid. Prosjektene gir økt kunnskap og interesse om artens forekomst, og økt overlevelse og produksjon av valper.

Det er gjennomført kartlegging av flaggermus.

Det er gitt tilskudd til tiltaksrettet overvåking av edelkreps i Tørstadvatnet, Rissa kommune. Tiltaket er igangsatt, og slutføres i 2018.

3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Det er en forsterket innsats på skogvern i tråd med føringene. Videre er marin verneplan for Kråkvågsvaet, Grandefjøra, Bjugnfjorden under arbeid.

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2016. (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2016.

I 2016 fikk vi vernet 5 lokaliteter med skog, med et areal på 4560 dekar og i 2017 fikk vi vernet 7 lokaliteter med et areal på 9700 dekar, slik at vi har hatt en viss økning både i antall lokaliteter og vernet areal.

3.1.1.11 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø

Vi har fokus på opprydding ved skipsverft med forurensa sedimenter og grunn. Arbeidet med opprydding i Hommelvik pågår. Virkemidlene i forurensningsloven er viktige for å rydde opp etter akutt forurensning. Tilsyn er risikobasert og vi har fokus på farlig avfall. Vi forventer at det fra landbasert virksomhet og «gamle synder» er reduserte utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer som følge av dette.

Imidlertid er vi bekymret for kjemikaliebruken i oppdrettsnæringen og effekter på marine arter og økosystemene i oppdrettsintensive områder på kystene. Vi opplever at kunnskapsgrunnlaget om de langsiktige virkningene av kjemikaliebruken i oppdrettsnæringen ikke er tilstrekkelig dokumentert.

Avfallsselskapene i Midt-Norge (Sør-Helgeland, Trøndelag og Nord-Møre) samarbeidet i 2017 om å tilrettelegge for strandryddeaksjoner. Det ble gjennomført 380 aksjoner 220 tonn avfall hovedsakelig plast og noe metall ble innsamlet til godkjente mottak en økning fra 110 tonn året før og 16% av samlet mengde innsamlet marint avfall for landet.

Pukkverk, skipsverft, galvanoidindustri (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Pukkverk, skipsverft, galvanoidindustri, forbrenningsanlegg og fiskeforedling driver i tråd med kravene i forurensningsforskriften.

De fleste pukkverk, skipsverft, galvanobedrifter, forbrenningsanlegg og fiskeforedlingsbedrifter som vi kjenner til driver i tråd med kravene i forurensningsforskriften. Et pukkverk/grusuttak har imidlertid utfordringer med å overholde støvkravene.

Prioriterte skipsverft

Navn på prioriterte skipsverft	Undersøkelser	Behov for tiltak	Tiltaksplan land	Tiltak land	Tiltaksplan sjø	Tiltak sjø
Fosen Yards AS (tidligere Bergen Group/Fosen Mekaniske Verksted)	Varsel, Pålegg	Land, Sjø	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg
Bugen Verft (tidligere Kirksæterørens Skipsverft)	Varsel, Pålegg	Land, Sjø	Varsel, Pålegg			
Kvernhusvik Skipsverft	Varsel, Pålegg	Sjø				Varsel, Pålegg
Trondheim Verft	Varsel, Pålegg	Land, Sjø	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg	
Hommelvik Næringspark (tidligere Trønderverftet)	Varsel, Pålegg	Land, Sjø			Varsel, Pålegg	

Fosen Yards AS: Nytt pålegg gitt 19.06.2017 - miljøgeologiske undersøkelser på deler av verftsområdet. Gjennomfører overvåking i sjø. Bugen Verft: Kommunen sliter med finansiering av opprydding på land. Fylkesmannen følger opp saken overfor Miljødirektoratet. Ikke gått videre med undersøkelser i sjø - må rydde opp på land først. Kvernhusvik: Har lagt fram en plan for overvåking i sjø. Trondheim Verft: Fulgt opp gjennom prosjekt "Renere havn" i Trondheim. Hommelvik Næringspark: Følges opp videre.

3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene

Det vises til punkt 3.3 *Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet og Rapportering på rapporteringskrav 7.3.6.2.1 - 7.3.6.5.2* for ytterligere beskrivelse av embedets arbeid på området.

Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2017 skal ikke overstige antallet ved utgangen av 2016.

Det vises til punkt 3.3 *Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet og Rapportering på rapporteringskrav 7.3.6.2.1* for ytterligere beskrivelse av embedets arbeid på området.

Antall kommuner i ROBEK

Kommuner per desember 2016	Kommuner per desember 2017	Avvik
3	2	- 1

Feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2016. (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2016.

Det vises til punkt 3.3 *Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet og Rapportering på rapporteringskrav 7.3.6.5.1* for ytterligere beskrivelse av embedets arbeid på området.

Kvalitet i KOSTRA-data

Feil per juni 2016	Feil per juni 2017	Avvik
9	5	- 4

3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket

For å øke verdiskapinga fra landbruket har avdeling for landbruk og bygdeutvikling i flere år arbeidet strategisk og målrettet overfor primærnæringene i jord- og skogbruket. Fokus har vært produksjon av råvarer, samt videreforedling av disse innen blant annet vare- og tjenesteproduksjon. Tilbud om kompetanseheving mm er vesentlig for å videreutvikle drifta, samt inspirere den påtroppende generasjon til å velge landbruket som næringsvei. For å lykkes er det vesentlig at kommunene ser på landbruket som en viktig næringsaktør. Et aktivt landbruk bidrar dessuten til utvikling av kulturlandskaps- og friluftsområder som også kan være utgangspunkt for økt verdiskaping fra landbruket.

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt opp i tråd med nasjonal politikk.

Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) har helt fra oppstarten vært felles for Nord- og Sør-Trøndelag og RBU har fungert som et handlingsprogram for Trøndersk landbruksmelding. De nasjonale målsettingene er innarbeidet i programmet.

Trøndelagsfylkene har gode naturgitte forutsetninger for matproduksjon og har tatt regionalt ansvar for å øke produksjonen til angitt nivå. Dette for å kunne opprettholde selvforsyningsgraden i takt med befolkningsveksten. Målet for perioden var å øke produksjonsvolumet av jordbruksvarer ut over regjeringens mål om 1 % per år. Produksjonsmålet for Trøndelag er satt til 1,5 % per år, eller 30 % innen 2030. Dette er en meget ambisiøs og krevende målsetting.

Regionalt bygdeutviklingsprogram skal rulleres innen 01.01.2019 og arbeidet med rulling av gjeldende program skal ferdigstilles i januar 2018. Det er bestemt at regionalt næringsprogram for Trøndelag, som en forsøksordning, skal overføres til regionalt folkevalgt nivå i perioden 2018-2019. Det er derfor viktig at Regionalt Bygdeutviklingsprogram ferdigstilles tidlig i 2018. RBU er utarbeidet i tett samarbeid mellom Fylkesmannen og Regionalt Partnerskap, Innovasjon Norge og Trøndelag Fylkeskommune. Partnerskapet har også hatt et godt samarbeid knyttet til ny Fylkesplan for Trøndelag.

Som et ledd i utarbeidelse av nytt Regionalt Bygdeutviklingsprogram er det gjennomført en evaluering av eksisterende RBU. Som eksempler på tiltak gjennomført ut fra føringer i RBU kan nevnes:

Kompetanseløft Trøndersk Landbruk (KTL) som hadde sitt siste prosjektår i 2015. Deler av aktiviteten fra KTL er videreført i Landbruk 21 Trøndelag (L21T). Innovasjonsprogrammet L21 Trøndelag startet opp i 2016. Hovedmålsettingen er å bidra til mer bærekraftige verdikjeder, både miljømessig, sosialt og økonomisk, basert på det trønderske landbruket.

Grønn forskning Midt-Norge (GFMN) har vært et strategisk viktig prosjekt for å få frem forskningsprosjekter initiert av næringa selv. GFMN har blitt modell for lignende satsinger i andre deler av landet. GFMN i sin nåværende form ble avsluttet i 2016, men videreføres som en del av L21T.

Trøndelag kan vise til svært gode resultater innen koblingen mat og reiseliv. Undersøkelser viser at turister i Trøndelag spiser mest lokalmat i landet. Det foregår et godt utviklingsarbeid innen dette området gjennom samarbeid mellom regionale aktører i Sør og Nord-Trøndelag. Trøndersk Matfestival og Bondens marked er viktige arenaer for markedsføring og salg av lokalmat.

Melk- og grovforproduksjon er sentralt for både sør- og nord-trøndersk landbruk. Det er gjennomført flere utviklingsprosjekter for å styrke og videreutvikle drifta på det enkelte melkeproduksjonsbruket. Temaene varierer fra strategiske valg av produksjonsretning, til økt og mer klimasmart grovforproduksjon, bedre utnyttning av de gode beiteressursene i Trøndelag mm.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst.

Alle kommuner har sendt ut egenmeldingsskjema, men 13 felt har ikke staust utover det. I flere tilfeller tas nå skogbrukslovens virkemidler, eks. vis varsel om pålegg, i bruk. I 1 tilfelle har kommuneniverksatt planting for skogeiers regning. Flere kommuner har gjennomført foryngelsesprosjekt, der avvik følges opp gjennom lokale felt i foryngelseskontrollen. Omfanget av kontrollen er derfor ca. det dobbelte av antall sentralt uttrukne felt.

Tilfredsstillende oppfølging av hovedplan for skogbruksplanlegging. (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Tilfredsstillende oppfølging av hovedplan for skogbruksplanlegging.

Ny hovedplan for skogbruksplanlegging er etablert for Trøndelag. Det er innvilget midler til 1 nytt prosjekt på ca 440 000 daa. 3 prosjekter på til sammen 377 000 daa og 550 skogbruksplaner ble avsluttet i 2017. 1 prosjekt er avsluttet uten gjennomføring. 2 prosjekter i 6 kommuner er noe forsinket og avsluttes i 2018. Det er videre gjennomført kvalitetsvurdering av MiS i 3 kommuner etter Landbruksdirektoratets retningslinjer.

3.1.1.14 Bærekraftig landbruk

Jordbruk

For info om tiltak i regionalt miljøprogram se punkter fra kapittel 3.1.6.2.2.1. i TB.

For klima- og miljøprogrammet har vi utarbeidet retningslinjer i tråd med de sentrale retningslinjene, og disse oppdateres årlig i forhold til nasjonale føringer. En del av tiltakene som står oppført for å nå delmål i RMP går på informasjon, og i den forbindelse brukes ofte midler fra klima- og miljøprogrammet. Prosjekter som fremmer god agronomi og reduserte klimagassutslipp blir prioritert høyt.

Utvalgte kulturlandskap har ikke så stor plass i regionalt miljøprogram, men står oppført som tiltak/virkemiddel for å nå delmålet om at særlig verdifulle kulturlandskap skal ivaretas og synliggjøres. Videre står det i RMP at Tilskudd til utvalgte naturtyper, forvaltet av miljøvernmyndighetene, og tilskudd til skjøtsel av kystlynghei på Tarva gjennom ordningen for «Utvalgte kulturlandskap» må sees i sammenheng med RMP-tilskuddet, noe vi praktiserer.

Tilskudd til grøfting ble innført først og fremst som et virkemiddel for økt matproduksjon, men er i tillegg et miljøvirkemiddel. Nå som grøftetilskuddet er økt ser vi at aktiviteten på det området også øker, noe som er positivt med tanke på miljøutfordringer som utslipp til luft og vann, samt jordpakking.

Kommunene i Sør-Trøndelag tar nå mer høyde for mer stabilt klima i årene framover. Dette kan blant annet leses i kommunenes tiltaksstrategier for SMIL-ordningen der tiltak mot forurensing samt hydrotekniske tiltak har fått høyeste prioritet i de fleste kommunene i fylket. Mange kommuner har også vedtatt økte tilskuddssatser på hydrotekniske tiltak og tiltak mot forurensing for å sikre bedre gjennomføring av kostnadskrevende tiltak med stor miljøeffekt. Det gjenstår likevel en del med å få opp flere og gode søknader om tilskudd til hydrotekniske tiltak i gamle Sør-Trøndelag. Tilgang på gode planleggere, og entreprenører som har erfaring med dreneringstiltak og utbedring av hydrotekniske anlegg blir nevnt som utfordring i tilbakemelding fra kommunene. Rett dimensjonering på rør, kummer og overflateavløp er avgjørende for at tiltakene skal fungere i praksis. Åpne avløp og kanaler må også tilpasses økte og uregelmessige nedbørmengder fra jordbruksarealer og veier/åpne plasser.

Miljøprinsippene i naturmangfoldloven (§ 7-12) blir lagt til grunn ved behandling av søknader om tilskudd på landbruksområdet, der fylkesmannens landbruksavdeling har vedtaksmyndighet, i tilfeller der naturmangfoldet kan bli berørt. Vi har noen eksempler på dette innenfor ordningen for utvalgte kulturlandskap og tilskudd til tiltak i beiteområder. Landbruksmyndighetene i kommunene i Sør-Trøndelag har også fokus på bruk av miljøprinsippene i sin saksbehandling. Bra deltagelse i fylkesmannens nettverk for naturmangfold med temadager på landbruk har trolig bidratt positivt til dette.

Skogbruk

Fylkesmannen tok i forkant av 2017 initiativ overfor kommuner og næringsaktører for organisering av helikoptergjødsling i Trøndelag. Dette resulterte i gjødsling av 3 991 daa skog i Sør-Trøndelag. Det har tidligere vært minimal gjødslingsaktivitet. Det er også tatt tilsvarende initiativ for 2018.

Økt planting med tilskudd (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Økt planting med tilskudd til tettere planting, og økt gjødsling, sammenlignet med 2015.

Ordningen med tilskudd til tettere planting og suppleringsplanting har doblet tilskuddsutbetaling fra 2016 til 2017 (fra kr. 0,411 mill. kr til 0,851 mill. kr). En forholdsvis stor andel av foryngelsesarealet inngår i ordningen pga dennes innretning. Det er potensiale for økt bruk av ordningen spesielt i forhold til tettere planting på bedre boniteter og til suppleringsplanting

Tiltak i regionalt miljøprogram (fra kapittel 3.1.6.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Tiltak i regionalt miljøprogram er innrettet mot de regionale miljøutfordringene.

Regionalt miljøprogram

Tiltakene i regionalt miljøprogram er innrettet mot de regionale miljøutfordringene. I Sør-Trøndelag har i underkant av 70 % av midlene blitt brukt til kulturlandskapstiltak og i overkant av 30 % til forurensningstiltak. Sør-Trøndelag er et viktig seterfylke og setring er høyt prioritert blant kulturlandskapstiltakene. Ca. 24 % av den totale RMP-potten brukes på dette. Likevel er det nedgang i antall setrer. Det er behov for å se nærmere på hvordan vi kan endre vilkårene i tilskuddsordningen m.m. for å opprettholde og helst øke antallet seterbrukere. Å ivareta de gamle kulturmarkene og det biologiske mangfoldet knyttet til disse er en utfordring i denne regionen som i resten av landet. Hos oss er ca. 18 % av midlene rettet mot dette. Tilskuddet er et viktig incitament for å skjøtte kulturmarkene, herunder kystlyngheiene, på den måten som er nødvendig for å ivareta dem. Tap av arkeologiske kulturminner er også en utfordring. Med relativt små midler mener vi at vi oppnår større interesse for å ivareta dem.

Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel har hittil vært begrenset til to nedbørsfelt. I revideringen ser vi behov for større klimasatsing slik at miljøprogrammet i enda større grad blir målrettet mot regionale (og nasjonale) miljøutfordringer. Et revidert program vil også generelt være mer oppdatert og dermed bedre tilpasset dagens miljøutfordringer

Jf regionalt miljøprogram skal Fylkesmannen bidra til at kommunene prioriterer SMIL-tiltak med best mulig miljøeffekt og at forvaltning av midlene medfører aktivitet. Det er en nær kobling mellom SMIL, tiltak i beiteområder og RMP, og det bidrar til å møte de regionale miljøutfordringene på en god måte.

3.1.1.15 Andre oppdrag

Vi viser til rapporteringen under punktene ovenfor.

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger**3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv**

Fylkesmannen har en samarbeidsavtale med Husbanken Midt-Norge som er forankret på embets- og direktornivå. Særlig sentralt i samarbeidet er strategien "Bolig for velferd" og at de boligsosiale virkemidlene skal sees i sammenheng. På operativt nivå er det utarbeidet en handlingsplan der vi har vektlagt en styrking av den generelle boligpolitikken samt at formalisering skal sikre et helhetlig og koordinert samarbeid. Samarbeidet er bredt og favner blant annet universell utforming, kommuneplan, bostedsløshet, folkehelse og investeringstilskudd.

Fylkesmannen har gitt innspill til høringer på ulike kommunale planer. Her har vi fått innspill Husbanken om innholdet. Fylkesmannens rustrådgiver og sosialfaglig rådgiver har deltatt i Husbankens statlige samordningsgruppe. Samarbeidet har som mål at statlige aktører skal få kunnskap og kjennskap til hverandre samt møte kommunene samordnet, eksempelvis i gjennom planlegging og deltagelse i læringsnettverk.

Fylkesmannens Velferdsnettverk har opprettet en statlig regional arbeidsgruppe om 0-24 oppdraget. Husbanken deltar her med sin kunnskap om boligsosialt arbeid for utsatte grupper.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vurderer at et godt lederforankret samarbeid med Husbanken og andre statlige aktører er et viktig bidrag for å utvikle en helhetlig og samordnet innsats ovenfor kommunene.

Internt i Sosial- og helseavdelingen har vi over år samordnet boligsosiale tiltak ut mot kommunene. Dette på områdene tilskuddsforvaltning, planarbeid, opplæringstiltak/konferanser og deltagelse i læringsnettverk for kommunene.

Fylkesmannen anser det som viktig å se sammenhengen mellom våre ulike oppdrag. Høsten 2017 ble det gjennomført tilsyn i to kommuner på tjenesten midlertidig bolig.

Fylkesmannen skal integrere det boligsosiale (fra kapittel 3.2.1.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal integrere det boligsosiale arbeidet i etablerte fora og læringsarenaer, og ha gjennomført minimum to kompetansehevende tiltak for kommunene i fylket om boligsosialt arbeid.

Fylkesmannen har særlig integrert det boligsosiale arbeidet i to fora/læringsarenaer. For det første gjennom deltagelse i Husbankens regionale statlige samarbeidsgruppe. I denne gruppen har vi vært med å utvikle og gjennomføre to læringsnettverk for kommunene hvor Fylkesmannen har deltatt med kompetanse på rus/psykisk helse og sosialfaglig tilnærming. For det andre er Husbanken en aktiv deltager i den statlig regionale arbeidsgruppen for 0-24 samarbeidet. Samarbeidet vil fortsette i 2018.

I mai 2017 gjennomførte Fylkesmannen to opplæringsdager for kommunene med tema boligsosialt arbeid og rus. Dette var et samarbeid med Fylkesmennene i

Hedmark og Oppland, Husbanken Region Midt-Norge, RIO og KoRus Midt-Norge.

Fylkesmannens bidrag til at det boligsosiale arbeidet i kommunene er kunnskapsbasert

Resultatmål	Differanse	Grunnlagstall 1
2	0	2

3.1.2.2 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket

Beredskapsenheten har gjennomført opplæring av personellet i kriseorganisasjonen ved flere anledninger i 2017. Tema har vært proaktiv metode og CIM. Årets øvelse for kriseledelsen og Fylkesberedskapsrådet var en table-top hvor tema var sikkerhetspolitisk krise og bruk av det sivile beredskapssystemet, SBS. Beredskapsplanverket er rutinemessig revidert. Det nasjonale planverket knyttet til SBS er påbegynt oppdatert men i påvente av innspill fra DSB og en sentral arbeidsgruppe vil ikke denne bli sluttført før 2018. I forbindelse med arbeidet med Grenseredningsrådet i Midt-Skandinavia hvor fylkesmennene i Midt-Norden er ansvarlig, ble det i 2017 gjennomført en samling med en table-top øvelse på årets møte som fant sted i Lierne kommune. I 2017 har embetet loggført 10 ulike mindre hendelser. Det har ikke vært ekstraordinære hendelser i fylket som har krevd at kriseledelsen eller fylkesberedskapsrådet har vært samlet. Årets tradisjonelle vårsamling med Fylkesberedskapsrådet ble arrangert på Stjørdal som et fellesmøte Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det er i 2017 vært stor fokus på og brukt mye ressurser på å samordne planverk og systemer mellom embetene til det nye Trøndelag.

Fylkesmannen skal evaluere alle hendelser (fra kapittel 3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal evaluere alle hendelser av regional betydning, og sende evalueringsrapportene til DSB innen tre måneder etter hendelsen.

Det har ikke vært hendelser av regional betydning som har medført behov for rapportering til DSB i 2017.

Fylkesmannen skal evaluere eller (fra kapittel 3.2.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal evaluere eller delta i evalueringen av alle regionale øvelser hvor fylkesmannen har deltatt og fylkesmannens embetsøvelser, og sende evalueringsrapportene til DSB innen tre måneder etter øvelsen.

Evalueringsrapport fra øvelse SODD er oversendt DSB i e-post datert 10.4.17. Rapport fra øvelser i kriseledelsen og Fylkesberedskapsrådet samt krisestaben arrangert ultimo nov 17 sendes DSB når disse er klare.

3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Oppvekst og utdanning

Oppvekst- og utdanningsavdelingen gjennomførte i 2016 et større samordnet tilsyn om opplysningsplikten til barneverntjenesten og barneverntjenestens håndtering av meldinger. Det ble da ført tilsyn med skoler, barnehagemyndighet, helsetjenester og barneverntjenestene i Trondheim kommune. I 2017 har vi arbeidet med oppfølgingen av dette tilsynet, herunder sikring av virksomhetens implementering, forbedring og læring. Dette er gjort gjennom møter og skriftlig korrespondanse med kommunen på politisk og administrativt nivå. Det har vært møter inn i mot sektorene både enkeltvis og samlet.

Barnevern

På barnevernsområdet gir vi omfattende begrunnelser i tilsynsrapportene, - både ved planlagte tilsyn og i tilsynssakene. Vi mottar tilbakemelding fra virksomhetene om at rapportene er gode bidrag til virksomhetenes læring og forbedringsarbeid. Vi har orientert om våre tilsyn, tema, regelverk og resultat på samlinger med ledere og ansatte i barneverntjenestene, der alle tjenestene er representert. P.g.a. ressursituasjonen i 2017 har vi ikke gjennomført andre planlagte tilsyn enn lov-/forskriftspålagte tilsyn med barneverninstitusjonene/omsorgssentrene (til sammen 86 tilsyn i vårt fylke) og tilsyn med Bufetats bistandsplikt (LOT 2017). Det siste ved innleie av revisjonsleder fra Fylkesmannen i Hordaland. Vi har arbeidet med oppfølgingen av flere av tilsynene som ble gjennomført i 2016. Dette for å sikre at virksomhetene retter opp lovbrudd og forbedrer sin internkontroll.

I 2017 gjennomførte Fylkesmannen i Nord- og Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal en kartlegging av barn til og med 12 år og deres flyttinger fra/mellom barneverntiltak. Kartleggingen er nærmere omtalt i "Årsrapport for 2017 for Fylkesmannens tilsyn med barneverninstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn i Sør-Trøndelag".

Sosial og helse

Det gis omfattende og god begrunnelse for tilsynsfunn gjennom rapportene og i sluttmøte og fylkesmannen opplever for det meste gode tilbakemeldinger fra virksomhetene. Egeninitierte tilsyn velges ut etter en intern vurdering av risikoområder og noen ganger etter innspill fra eksterne. Fylkesmannen bidrar med råd og veiledning i oppfølgingen av tilsynene til kommuner og virksomheter som ønsker dette. Både på kommunalt nivå og i spesialisthelsetjenesten ser vi at det kan være utfordrende å få til læring på tvers av seksjoner og enheter.

Embetets tilsynsgruppe

Det vises til punkt 3.3 *Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet og Rapportering på rapporteringskrav 7.3.6.6.1* for ytterligere beskrivelse av embetets arbeid på området.

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder (fra kapittel 3.2.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder hvor det er funnet brudd på lov- og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist.

Barnevern

Tilsyn foretatt i 2017 som avdekket brudd på lov- eller forskriftskrav, er avsluttet. Virksomhetene har redegjort for tiltak for å rette opp lovbrudd og tiltak for etterfølgende egenkontroll innen avtalt frist. I noen tilsynssaker er ikke fristen for tilbakemelding fra virksomheten inntruffet enda. Dette gjelder bl.a. for tilsyn med Bufetats bistandsplikt (LOT 2017).

Sosial og helse

Det er gjennomført tilsynsaktivitet overfor både kommunens helse- og omsorgstjeneste og spesialisthelsetjenesten, og det er i denne sammenheng påpekt lovbrudd. I oppfølgingen fastsettes det ikke fra vår side frist for når lovbrudd skal være lukket. Virksomhetens ledelse bes fremlegge en plan for tiltak som skal iverksettes for å sikre at tjenesteutøvelsen er i samsvar med lovkrav, herunder fastsette frist for gjennomføring. Vi vil etterspørre statusrapporter i forbedringsarbeidet, og tilsynet vil ikke avsluttes før virksomhetens ledelse selv vurderer at iverksatte tiltak har ønsket effekt.

3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Bevisstheten rundt klimaendringene, reduserte utslipp og klimatilpasning har økt i alle sektorer. Vi har formidlet klimascenarier, Klimaprofil Sør-Trøndelag og behov for en bred klimatilpasning på samlinger og i møter med kommuner og andre sektorer. Grønn omstilling er tema på samlinger med næringsliv og i temasamlinger for primærnæringene.

Offentlig virkemiddelbruk som for eksempel regler for offentlige innkjøp, tilskott til tverrsektorielle klimasårbarhetsanalyser i kommunene og regelverk som plasserer ansvar for overvann og andre tilpasningstiltak bør styrkes slik at vi kommer raskere fra plan til handling.

Vi opplever det også som en utfordring at roller, myndighet og virkemidler for klimatilpasning mht overvann samt havstigning knytta til havneinfrastruktur ikke er på plass, noe vi har tatt opp med Trondheim Havn IKS som videreformidler dette til Norsk Havner og Kystverket.

Hatt dialog med alle kommuner i fylket (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Hatt dialog med alle kommuner i fylket og formidlet forventninger til klima- og energiplanleggingen.

I samarbeidet med KS, fylkeskommunen og Statens vegvesen har vi etablert Klimaråd Sør-Trøndelag. Dette er et treårig prosjekt som går ut 2017 og formidler klimakunnskap, handlingsalternativer og følger opp kommunene innen klima- og energiplanlegging. I arbeidet med å planlegge for det nye Trøndelag har vi hatt prosesser med fylkeskommunen for å samordne innsatsen innen klima- og klimatilpasning mot kommuner og næringsliv. Klimaprofil Sør-Trøndelag og verktøy for analyse og prioritering av klimatilpasningstiltak er formidlet til politisk og administrativ ledelse i kommunene.

Vi har informert kommuner og fylkeskommunen om tilskottordningen Klimasats direkte og på våre hjemmesider. Videre har vi bidratt i gjennomgangen og prioriteringen av Klimasatsmidler i Sør-Trøndelag. 13 prosjekter i fylket fikk støtte på til sammen 7,84 millioner. Utenom fylkeskommunen fikk 5 kommuner tilskudd på til sammen 10 prosjekter. det er en ambisjon at fler kommuner skal med i 2018.

Flertallet av kommuner har eldre klima- og energiplaner som ikke er revidert etter Paris-avtalens nye ambisjoner. Fylkeskommunen har revidert sin klima og energiplan.

FM har hatt dialog med alle (fra kapittel 3.2.1.4.2.1 i TB)

Rapportere på

FM har hatt dialog med alle kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon, samt fulgt opp kommunene for å iverksette nasjonale føringer for tilpasning til klimaendringer.

Klimaprofil Sør-Trøndelag og metode for sårbarhetsanalyse for klimaendringer er formidlet alle ordførere og rådmenn. Nettverk klimatilpasning Trøndelag er etablert og hatt sine første kommunesamlinger om arbeidet med tverretattlig klimatilpasning i kommunene. Nettverket er etablert i samarbeid mellom Fylkesmannen, fylkeskommunen og Trondheim kommune og har 13 partnere fra statlig sektor og FOU miljøer som vil stille med kapasitet og kompetanse i veiledningen av kommunene på klimatilpasning. Klima 2050 er en av partnere.

Klima-, lavutslipp og klimatilpasning er tema som følges opp i alle kommunale plansaker der det er aktuelt.

Vi har hatt dialog med Trondheim havn som forvalter 7000 meter havnefront i Trøndelag om havnivåstigning og behovet for å starte klimatilpasning, noe de ikke hadde tatt inn i sine planer og tilbud som nå skulle ut.

3.1.2.5 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen

Fylkesmannen har vært en støttespiller for kommunene i deres bosettings- og kvalifiseringsarbeidet for flyktninger. Sammen med IMDI, UDI, andre statlige etater og KS Trøndelag har Fylkesmannen bidratt til gjennomføring av et læringsnettverk for bosettingskommuner. Nettverksmøtene har gitt kommunene mulighet til å drøfte utfordringer og dele gode grep knyttet til bosetting, kvalifisering og integrering av flyktninger. Videre har Fylkesmannen hatt spørsmål om bosetting og integrering som en fast del av den formaliserte dialog med kommunene, der Fylkesmannen i forkant for samler nøkkeltall og vurderer kommunens arbeid på området. Fylkesmannen deltar i to nettverk for hhv. flyktningkoordinatorer i kommunene og ledere for kommunale voksenopplæringsenheter. Gjennom disse fora får vi formidlet både politiske signaler og endringer i regelverket. Fylkesmannen har fått signaler om at kommunene opplever det som utfordrende å tilpasse seg nedgangen i antallet bosettingsklare flyktninger. Samtidig ser vi at IMDi Midt-Norge er i en tett dialog med bosettingskommunene rundt dette tema.

Andel flyktninger bosatt innen (fra kapittel 3.2.1.5.1.1 i TB)

Rapportere på

Andel flyktninger bosatt innen 6 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 90 % Resterende andel skal være bosatt innen 12 måneder.

IMDi anmodet kommunene i fylket om å bosette 778 flyktninger i 2017, noe som er en nedgang på om lag 400 personer fra 2016. Kommunene har gjort vedtak om bosetting av 767 flyktninger hvorav 669 faktisk ble bosatt i løpet av 2017. Tall fra IMDi viser at for Sør-Trøndelag var 72% bosatt innen 6 måneder. Dette er under måltallet. Til gjengjeld var 98% bosatt innen 12 måneder. Når det gjelder enslige mindreårige var 77% bosatt innen 3 måneder. Tiltakene som er beskrevet under punkt 3.2.1.6 har vært Fylkesmannens bidrag til å understøtte kommunenes vilje til å bosette flyktninger i samsvar med anmodningene fra IMDi.

Andel enslige mindreårige bosatt (fra kapittel 3.2.1.5.1.2 i TB)**Rapportere på**

Andel enslige mindreårige bosatt innen 3 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 80 %.

IMDi anmodet kommunene i fylket om å bosette 54 enslige mindreårige flyktninger i 2017, noe som er en nedgang på om lag 200 personer fra 2016. Kommunene gjorde vedtak om bosetting av 54 enslige mindreårige, hvorav 49 faktisk ble bosatt i løpet av 2017. Tall fra IMDi viser at 77% var bosatt innen 3 måneder.

Fylkesmannen har forvaltet en nasjonal kompensasjonsordning for kommuner som hadde ekstra utgifter i forbindelse med planlagt bosettinga av enslige mindreårige flyktningene.

3.1.2.6 Andre oppdrag0 - 24 samarbeidet

Fylkesmannen har stadig fokus på det tverrfaglige arbeidet knyttet til barn og unge i embetet. Samhandlingen rettet mot barn og unge internt er forankret i embetets tverrfaglige barn- og ungegruppe. Barn- og ungegruppen har i 2017 hatt et spesielt fokus på 0-24 satsingen og jobbet videre med tiltak, både internt og eksternt. Det gjennomføres også felles ledermøter mellom Oppvekst- og utdanningsavdelingen og Sosial- og helseavdelingen.

Temaet utsatte barn- og unge tas opp i samarbeid med eksterne kompetansemiljøer og som nevnt annet sted i rapporten har det vært hovedfokuset for det statlige Velferdsnettverket i Trøndelag i 2017.

Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier

Trondheim kommune ved NAV Lerkendal mottar tilskudd som sammenligningskontor for prosjektet Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier. Fylkesmannen har oppnevnt en kontaktperson og vil delta på samlinger og i dialogen om prosjektet framover

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivarettatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene**3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling**

Høy kvalitet i arbeidet med veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling er en viktig prioritering innen alle fagområder, og ligger til grunn for så vel daglig praksis, risiko- og sårbarhetsvurderinger samt embetets kompetansestrategi..

Fylkesmannen fører tilsyn med kommunens myndighetsutøvelse på prioriterte tema samt der det kommer klager på kommunenes vedtak.

På miljøområdet har vi gjennomført tilsyn med vedtak innen motorferdsel i etter rapporter om feil lovanvendelse og praksis i utvalgte kommuner. s Videre har vi fulgt opp kommunale vedtak inne forurensingsfeltet etter klager fra innbyggere. Vi behandler klager som førsteinstans særlig innen rovvilt og forurensingsområdet

Minimum 2 tilsyn per år. (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Minimum 2 tilsyn per år.

Fylkesmannen har ført tilsyn etter introduksjonsloven med to kommuner, Åfjord og Selbu. Tilsynsystema var individuell plan etter introduksjonsloven, og tilsynet ble gjennomført etter tilsynsinstruksen utarbeidet av IMDi.

Det enkelte embetets omfang (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Det enkelte embetets omfang av tilsyn skal opprettholdes på samme nivå som i 2016, jf. retningslinjer og aktivitetskrav i VØI.

Tilsyn etter barnehageloven

Utdanningsdirektoratets poengkrav for 2017, var 16 poeng. Omfanget av tilsyn er opprettholdt på samme nivå som i 2016. Vi har gjennomført tilsyn med seks kommuner. Tre av tilsynene er forvaltningstilsyn. De øvrige tre er stedlige tilsyn. I ett tilsyn var temaet kommunens virkemiddelbruk - tilsyn og veiledning. I dette tilsynet er tilsynsmaterialet brukt, det vil si RefLex, veileder og kontrollskjema. I to av de stedlige tilsynene er det gjennomført veiledningsaktiviteter som del av tilsynet. I tilsynet med kommunens ansvar for å påse at barnehagene etterlever bestemmelsene om politiattest, er det gitt veiledning om tema for tilsynet

og de rettslige kravene, både i forkant av det stedlige tilsynet og videre veiledning og oppfølging i etterkant. Videre er temaet kommunens virkemiddelbruk - tilsyn og veiledning - og kontrollspørsmålene knyttet til temaet, gjennomgått på samling for alle barnehagemyndighetene i fylket. Det ble også jobbet med case-oppgaver som tok utgangspunkt i kontrollspørsmålene, særlig problemstillinger knyttet til arbeidet med risikovurderinger, og gitt informasjon om den nye veilederen om kommunens rolle som barnehagemyndighet.

Vi har gode erfaringer med veiledning i forbindelse med tilsynene, da dette bidrar til å øke regelverksforståelsen og -etterlevelsen. Vi har i flere år holdt veiledningssamlinger for barnehagemyndighetene i tilknytning til tilsynene. Tema har blant annet vært funn fra tidligere gjennomførte tilsyn og kommunens veiledning og tilsyn. I 2017 er dette arbeidet videreført i tråd med det nye tilsynsmaterialet.

Minimum foreløpig tilsynsrapport er sendt før 31.12.2017 i alle tilsynene. Tilsynene er gjennomført etter Utdanningsdirektoratets Metodehåndbok. Informasjon om tilsynsvirksomheten og tilsynsrapportene legges ut på vår hjemmeside.

Vi vurderer at omfanget av tilsyn etter barnehagelov i 2017 har vært i tråd med retningslinjer og aktivitetskrav.

Tilsyn etter opplæringsloven

Utdanningsdirektoratets poengkrav var 32. FMST gjennomførte tilsyn, der foreløpig rapport ble overlevert i 2017, tilsvarende 20 poeng. Avviket ble varslet direktoratet ved flere anledninger i løpet av 2017. Avviket skyldes betydelig redusert kapasitet pga vakante stillinger, og at vi har prioritert behandling av klagesaker etter kap. 9A.

I tillegg er det åpnet tre tilsyn der foreløpig rapport er ferdigstilt i 2018. Tilsammen er dette tilsyn som ville gitt 9 poeng.

Tematisk har vi ført tilsyn med skolebasert vurdering, forvaltningstilsyn, videregående opplæring for voksne og trygg svømmeopplæring.

Vi har veiledet kommunene i forkant av tilsynene på temaene skolebasert vurdering og trygg svømmeopplæring.

Tilsynene er gjennomført etter Utdanningsdirektoratets metodehåndbok.

Vi vurderer at vi, i 2017, hadde kompetanse til å gjennomføre tilsyn etter metodehåndboken, men at manglet menneskelige ressurser.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens tilsyn skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehageområdet

I rapport, "Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016" opplyses det i kapittel 8 om at spørsmålene i 2016 kun ble stilt til barnehagemyndigheten. Vi har derfor ikke tallgrunnlag til å si noe om barnehageeiers tilfredshet.

Landsgjennomsnittet for barnehagemyndighetens tilfredshet med Fylkesmannens tilsyn lå i 2016 på 3,62. Barnehagemyndighetens tilfredshet med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sine tilsyn lå i 2016 på 3,69 og i 2017 på 3,31. Vi opplever å ha god dialog med barnehagemyndighetene, og har ingen indikasjoner på at de ikke følger opp resultatene fra tilsynene. Vi kjenner ikke til hva som ligger til grunn for nivået på barnehagemyndighetens tilfredshet, men det er usikkerhet knyttet til hvor representative svarene er, da svarprosenten er forholdsvis lav. Videre er det gitt tilbakemeldinger fra barnehagemyndigheter om at undersøkelsen er ukjent, og at det derfor er uklart hvem i kommunen som eventuelt svarer. Videre går det fram av "Spørsmål til Barnehage-Norge 2017" at også landsgjennomsnittet for tilfredsheten med fylkesmennenes tilsyn har sunket fra 2016 til 2017.

Opplæring

I spørsmål til Skole-Norge fremkommer det at skoleeiers tilfredshet med Fylkesmannens tilsyn har gått ned fra 73% i 2016 til 63% i 2017. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag opplever å ha god dialog med skoleeier i gjennomføringen av tilsyn og at skoleeier er fornøyd med den veiledningen som tilbys i forkant av tilsyn.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens klagesaksbehandling skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehageområdet

I rapport, "Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016" opplyses det i kapittel 8 om at spørsmålene i 2016 kun ble stilt til barnehagemyndigheten. Vi har derfor ikke tallgrunnlag til å si noe om barnehageeiers tilfredshet.

Landsgjennomsnittet for barnehagemyndighetens tilfredshet med Fylkesmannens klagesaksbehandling lå i 2016 på 3,21. Barnehagemyndighetens tilfredshet med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sin klagesaksbehandling lå i 2016 på 3,31 og i 2017 på 3,26.

Opplæring

I spørsmål til Skole-Norge fremkommer det en nedgang i kommunenes tilfredshet med Fylkesmannens klagesaksbehandling fra 62% i 2016 til 51% i 2017. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag opplever at kommunene har tillitt til vår klagesaksbehandling.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.3.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverket skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehageområdet

I rapport, "Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016" opplyses det i kapittel 8 om at spørsmålene i 2016 kun ble stilt til barnehagemyndigheten. Vi har derfor ikke tallgrunnlag til å si noe om barnehageeiers tilfredshet.

Landsgjennomsnittet for barnehagemyndighetens tilfredshet med Fylkesmannens veiledning om regelverket lå i 2016 på 3,84. Barnehagemyndighetens tilfredshet med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sin veiledning om regelverket lå i 2016 på 3,92 og i 2017 på 4.

Opplæring

I spørsmål til Skole-Norge ser en liten nedgang i kommunenes tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverket fra 74% i 2016 til 72% i 2017. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i 2017 hatt et spesielt fokus på veiledning rundt det nye regelverket i opplæringslovens kap. 9A og får gode tilbakemeldinger fra kommunene på dette området. Samlingene har variert metodisk og både hatt et regleverks- og praksisperspektiv.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Dårlig måloppnåelse hele året pga bemanningproblemer. Saksbehandlingstiden gikk noe ned i nov og des. Behandlet totalt over 10% flere saker enn i 2016. Fra 296 til 334 (både klager på byggesaker og plansaker.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 68 %	32 %	278	89

Ikke fullstendig rapportert i SYSAM. Korrekt tall er noe høyere. Det ble behandlet 10 saksomkostningskrav ved vedtak omgjort til gunst.

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.6.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Fylkesmannen prioriterer saker hvor det er gitt utsatt iverksetting og holder fristene der en blir klar over dette. I enkelte saker kan denne opplysningen være underkommunisert og blir oppdaget først under behandling.

BOBY - Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	0 %	100 %	1	1

Gir ingen fullstendig oversikt. Underrapportert i SYSAM. Behandlet 5 anmodninger.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker

Dårlig måloppnåelse skyldes underbemanning. Saksbehandlingstiden gikk noe ned i nov og des. Det ble behandlet over 10% flere saker i 2017 enn i 2016. Fra 296 til 335. Både klager på planvedtak og byggevedtak.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i klager over reguleringsplan

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 79 %	21 %	57	12

Behandlet økt antall klager i 2017.

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Vi har gjort totalt 7 vedtak i ekspropriasjonssaker. 6 av disse er relatert til plan- og bygningloven

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 67 %	33 %	3	1

Ikke fullstendig rapportert i Sysam. Saksområdet er delt mellom saker etter oreigningsloven og saker hvor det eksproprieres etter pbl.

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Det ble gjort totalt 7 vedtak vedrørende oreigning i 2017. Av disse var 6 relatert til plan etter pbl.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 50 %	50 %	2	1

Noe underrapportert i SYSAM

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

En forutsetning for å oppnå en effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning er at Fylkesmannen lykkes med god veiledning og oppfølging av kommunene i forvaltningen av de økonomiske og juridiske virkemidlene. Avdeling for landbruk og bygdeutvikling har i 2017 gjennomført risikobaserte forvaltningskontroller i kommunene basert på våre kontrollplaner. I tillegg til dette har vi gjennomført flere kompetansehevende tiltak. Det være seg kurs og samlinger både innenfor juridiske og økonomiske virkemidler. For å holde kunnskapen vedlike i kommunene er den daglige kontakten mellom landbruksavdelingens medarbeidere og kommunene vesentlig. De fleste kommunen har en solid og god forvaltningskompetanse. Den største utfordringen er i stor grad at mange kommuner er presset på ressurser og at tiden til arbeid med forvaltningsoppgaver er knapp.

Gjennomført kontroll av foretak (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Gjennomført kontroll av foretak i henhold til kontrollplan.

Samlet sett mener Fylkesmannen i Sør-Trøndelag at det er viktig at vi prioriterer kontroller knyttet til driftsfellesskap og brudd på husdyrkonsesjonsloven høyt. Dette er tidkrevende kontroller, men med så mye husdyrkonsesjonsregulert produksjon i fylket er disse kontrollene viktige å gjennomføre. Vi har de siste årene jobbet med en svært omfattende husdyrkonsesjonssak som berører flere foretak. Det er i 2017 fattet vedtak i denne saken og klagesaken er oversendt Landbruksdirektoratet. Det er fattet vedtak i ytterligere en husdyrkonsesjonssak og enda en ny sak som involverer 4 foretak er påbegynt.

De generelle foretakskontrollene er gjennomført i henhold til kontrollplan.

På skog har vi også i 2017 prioritert 5-års vedlikeholdskontroller av skogsbilveier i forhold til vilkår om vedlikehold. Kun 5 år etter bygging er det svært få avvik å finne på skogsbilveiene. Kontrollene virker imidlertid forebyggende. De fører til økt fokus på vegvedlikehold blant skogeierne og man får gjennom merknader påpekt ting som på sikt kan gi store utfordringer. Samlet sett mener vi derfor dette er viktig å prioritere.

Kontroll av foretak og oppfølging av avvik

Foretak	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l	Produksjonstilskudd, lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjon	1 avvik - driftsfellesskap der 10 av foretakene er involvert.	Ilagt standardisert erstatning, tilbakebetaling av tilskudd vil bli vurdert når klagesaken er ferdig behandlet. Også omtalt i 2016 under foretak a-p.
m,n	Produksjonstilskudd, Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjon	1 avvik - driftsfellesskap	Ilagt standardisert erstatning, produksjonstilskudd vil bli vurdert når klagesaken er ferdig behandlet. Også omtalt i 2016 under foretak a-p.
o,p,q,r	Produksjonstilskudd, Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjon	Kontrollen er igangsatt, ikke avsluttet	
s, t, u, v, w	Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket § 5, 5-års vedlikeholdskontroll av skogsbilveier - vilkår om vedlikehold	Ingen avvik	
x, y, z, æ, ø, å, aa, ab, ac, ad, ae, af, ag, ah, ai, aj, ak, al, am, an, ao, ap, aq, ar, as	Tidligpensjon	1 avvik	Krevd skriftlig bekrefteelse på Alzheimer. Ingen krav om tilbakebetaling.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldri RS 2016-17?	Ja
Tal kontrolltiltak av foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	3
Tal kontrolltiltak av foretak som er fulgt opp etter kontroller i 2016	2
Tal kontrolltiltak av foretak som skal følges opp vedr produksjonsgrensen i 2018	3
Tal kontrolltiltak av foretak det er gjennomført stedlig kontroll hos i 2017	2
Tal kontrolltiltak av foretak som er kontrollert pga mistanke om driftsfellesskap	10
Tal kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning	2
Tal kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning pga driftsfellesskap	2
Tal kontrolltiltak av foretak som er kontrollert, men vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	4
Beløp som er ilagt i standardisert erstatning	7901520

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 % av kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført forvaltningskontroller i kommunene etter planen. Vi prioriterte også i 2017 å ha et forholdsvis bredt fokus på ordninger og omfang i de kommunene vi gjennomfører forvaltningskontroll, men setter særlig fokus på noen spesifikke tema blant annet i forvaltningsdialogen. Ordninger både innen jordbruk og skogbruk prioriteres.

Vi har også i 2017 gjennomført egen vurdering og forvaltningsdialog hos kommunene vi har hatt forvaltningskontroll hos. Dette har vi også i 2017 gode erfaringer med.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20% av kommunene

Kommune	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
Tydal	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd, Tilskudd til avløsning ved sykdom, Nærings- og miljøtiltak i skogbruket, Skogfond, Skogbrukslov	0	
Orkdal/Meldal	Regionale miljøtilskudd, Spesielle miljøtiltak i jordbruket, Tilskudd til drenering, Tilskudd til avløsning ved sykdom, Nærings- og miljøtiltak i skogbruket, Skogfond, Skogbrukslov	1 - Søker er ikke berettiget produksjonstilskudd og dermed ikke berettiget tilskudd fra SMIL. 2 - Søknad om RMP avslått uten at det er sendt avslagsbrev. 3 - RMP-tilskudd innvilget til tross for at skjøtselsplan ikke er vedlagt søknaden. 4 - Skogfond til veivedlikehold utbetalt med mer enn 4 kr pr løpemeter uten forhåndsgodkjenning, eller at vedlikeholdet kan dokumenteres å være akkumulert over flere år. 5 - Søknad om tilskudd til avløsning ved sykdom underskrevet av avløser, ikke søker.	Endre praksis framover
Melhus	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd, Tilskudd til avløsning ved sykdom, Nærings- og miljøtiltak i skogbruket, Skogfond, Skogbrukslov	1 - Det er trukket 0 % i skogfond ved 2 anledninger for samme skogeier. 2 - Mangelfull 10 % kontroll på NMSK for 2015. 3 - Det er utbetalt skogfond til vegvedlikehold etter at veien ble ødelagt under skogsdrift. Dette er å anse som en driftskostnad, og er ikke et formål skogfond kan brukes til. 4 - For mye utbetalt tilskudd til avløsning ved sykdom.	Endre praksis framover, gjennomføre kontroll innen avtalt frist, vurdere krav om tilbakebetaling.
Malvik	Regionale miljøtilskudd, Tilskudd til avløsning ved sykdom, Nærings- og miljøtiltak i skogbruket, Skogfond, Skogbrukslov	1 - En skogeier har i 2015 betalt inn for mye skogfond. 2 - Søknad mangler trekk av sykepenger for tre dager over venteperioden.	Endre praksis framover. På grunn av fravær hos kommunen har vi ikke mottatt svarbrev etter endelig rapport. Avtalt at vi skal motta dette i starten av 2018.
Hitra	Jordloven § 3	0	

Forvaltningskontroller av kommunene

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	4	24 %	6	25

Andel avvik avdekket under (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)**Rapportere på**

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 %.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag følger opp alle avvik etter kontroll. Dette gjøres ved å gjennomgå kommunenes tilbakemelding etter endelig rapport. Dersom kommunenes tilbakemelding og eventuelle plan for tiltak mm ikke er tilfredsstillende følger vi opp dette. Vi har fått tilfredsstillende tilbakemelding fra alle kommunene det er gjennomført forvaltningskontroll hos i 2017.

Oppfølging av avvik avdekket under kontroll

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kontroller med registrerte avvik	Antall kontroller der registrerte avvik er fulgt opp
Oppfølging etter foretakskontroller	100 %	0	100 %	3	3
Oppfølging etter forvaltningskontroller	100 %	- 25	75 %	4	3

Andel av siidaandeler der (fra kapittel 3.3.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Andel av siidaandeler der det er gjennomført kontroll: 15%.

Viser til tabell.

Kontroll av siidaandeler del 2

Sidaandel	Ordninger/omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
A	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. Kontroll baseres på innsendt dokumentasjon fra siidaandelsleder samt opplysninger gitt til skattemyndighetene	0	Ikke nødvendig
B	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. Kontroll baseres på innsendt dokumentasjon fra siidaandelsleder samt opplysninger gitt til skattemyndighetene	0	Ikke nødvendig
C	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. Kontroll baseres på innsendt dokumentasjon fra siidaandelsleder samt opplysninger gitt til skattemyndighetene	0	Ikke nødvendig
D	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. Kontroll baseres på innsendt dokumentasjon fra siidaandelsleder samt opplysninger gitt til skattemyndighetene	0	Ikke nødvendig
E	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. Kontroll baseres på innsendt dokumentasjon fra siidaandelsleder samt opplysninger gitt til skattemyndighetene	0	Ikke nødvendig

På grunn av endret behandlingsprosedyre ved utregning av produksjonspremien, ble det i 2017 foretatt en grundig kontroll av alle siidaandeler før tilskuddet ble utbetalt. Grunnlag for produksjonspremien som var oppført på søknaden ble kontrollert opp mot tall fra skatteetaten i tillegg til tall hentet fra slaktebasen og innsendte bilag. På bakgrunn av disse tallene ble produksjonspremien regnet ut av saksbehandlere. De som hadde søkt om etablerertilskudd ble kontrollert opp mot alder og hva de har fått utbetalt av etablerertilskudd tidligere. Driftstilskudd ble kontrollert opp mot alder til siidaandelsleder. Ektefelletilskudd ble kontrollert opp mot siste ligningsoppgjør.

Kontroll av siidaandeler del 1

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall siidaandeler som er kontrollert	Antall siidaandeler i fylket
15 %	2	17 %	5	30

Kontroll i henhold til kontrollplan pågår

Andel avvik avdekket under (fra kapittel 3.3.1.2.2.2 i TB)

Rapportere på

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100%.

Kontroll av siidaandeler - oppfølging av avvik

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kontroller med registrerte avvik	Antall kontroller der registrerte avvik er fulgt opp
100 %	0	100 %	5	5

Det ble ikke funnet noen avvik i fm. foretakskontrollen som ble utført av siidaandelene i 2017. Det betyr at det ikke var nødvendig med oppfølging av avvik (for å få resultatet i tabellen til å bli 100% så ble det ført inn at det var 5 kontroller med avvik og at 5 kontroller ble fulgt opp)

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Barnevern

Fylkesmannen arbeider med at befolkningen skal ha tillit til tjenestene gjennom tilsyn, klagesaker, råd- og veiledning og vårt informasjonsarbeid. Vi er tilgjengelig for publikum og har lav terskel for å gjennomføre møter og samtaler med de som tar kontakt. Vi benytter vår hjemmeside og facebook-konto for å nå ut med aktuell informasjon.

I et år med knappe ressurser, har vi særlig prioritert å sikre kvalitet i rettsikkerhetsoppgavene våre. Vi har behandlet 50 rettighetsklager på barnevern i 2017 og 47 av disse er behandlet innenfor en saksbehandlingstid på 3 mnd. (94%).

Mange av tilsynssakene er tidkrevende og preget av behov for innhenting av opplysninger i flere omganger. I 2017 har vi behandlet 41 tilsynssaker. Median saksbehandlingstid er på 3,7 mnd.

I tillegg til rettighetsklager og tilsynssaker som alle registreres i Nestor, mottar og behandler vi mange andre skriftlige henvendelser. I 2017 har vi mottatt 46 henvendelser på barnevernsmrådet der vi har gitt skriftlig råd og veiledning.

Tilsyn med Bufetats bistandsplikt (LOT 2017)

Tilsynet har vært gjennomført av et regionalt sammensatt tilsynsteam. P.g.a ressursituasjonen hos oss, har vår deltakelse vært utført ved innleie av revisjonsleder fra Fylkesmannen i Hordaland. Tilsynet har vært gjennomført i tråd med veilederen for tilsynet. Fristen for tilbakemelding om tiltak for å rette avvik mm er ikke inntruffet, og tilsynet er derfor ikke fullstendig avsluttet.

Sosial og helse

Det har vært en økning i rettighetsklager innen helse og omsorg og en reduksjon i rettighetsklager på sosialområdet. Hva som er årsak til sistnevnte er usikkert. Kostra rapporterer en økning i personer på økonomisk sosialhjelp i en rekke kommuner. Noe som kan være knyttet til flyktninger som ikke lenger har midler fra introduksjonsprogrammet.

Fylkesmannen har ellers stort fokus på rettsikkerhetsarbeidet i forhold til hele tjenestespekteret innen sosial, helse og omsorg. Vi har fortsatt utfordringer med å identifisere tilsynssaker ut fra rettighetsklager på sosialområdet og må arbeide videre med dette. 2017 var et utfordrende år på grunn av merarbeidet knyttet til sammenslåing av Sør- og Nord-Trøndelag. Mot slutten av året økte restansmengden. Fylkesmannen har forsøkt å kompensere med behandle de viktigste sakene først.

Vi ser fortsatt utfordringer knyttet til kvalitet på kommunal saksbehandling og betydningen dette kan ha for tildeling av tjenester, men ikke minst i forhold til bruk av tvang og makt etter pasient- og brukerrettighetslovens kapittel 4a og helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)**Rapportere på**

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hadde i fjor en median saksbehandlingstid for tilsynssaker på helse- og omsorgsområdet på 4,7 måneder. Dette på tross av at restansene til tider var høyere enn det vi har vært vant til å se. Det gikk mye arbeidskraft bort til sammenslåingsprosessen og restansesituasjonen fram mot nyttår var foruroligende.

Andel tilsynssaker behandlet innen 5 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Helse/omsorg	50 %	57 %	57 %

I følge Nestor får vi lokalt frem to tilsynssaker hvorav en er behandlet innen 5 mnd.

Avslutning av klagesaker: Minst (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Avslutning av klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag klarte ikke resultatmålet i forhold til rettighetsklager på Helse- og omsorgsområdet i 2017. Vi hadde en økning i antall saker på 25% samtidig som saksbehandlerressursen var mindre tilgjengelig på grunn av sammenslåingsprosessen. Viktige saker er prioritert og klager på nødvendig helsehjelp ble stort sett behandlet innen 3 månedersfristen (89%).

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 mnd.
		0 %	
Helse/omsorg	90 %	80 %	80 %

Vi hadde i fjor en økning på rettighetsklager på 25%. Samtidig med ressursene som ble brukt til sammenslåing klarte vi ikke å håndtere dette tilfredsstillende. Når det gjelder nødvendig helsehjelp fikk 89% behandlet sine saker innen 3 måneder.

Andel vedtak om bruk av tvang (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)**Rapportere på**

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning som er overprøvd innen 3 måneder: Minst 90 %.

Fylkesmannen mottar et stort antall saker til overprøving i tillegg til meldinger om skadeavvergende tiltak og dispensasjonssøknader. For de aller fleste sakene skjer overprøvingen godt innenfor fristen.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	97 %	97 %

Andel søknader om dispensasjon (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)

Rapportere på

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: Minst 90 %.

Vi har behandlet 55 søknader om dispensasjon fra utdanningskravene hvorav 47 er innvilget. Det er vanskelig å hente ut separate tall på saksbehandlingstid for dispensasjonssakene, men i og med at disse behandles samtidig med overprøvningsvedtaket kan vi gå ut i fra at også dette vil ligge omkring 97%.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende (fra kapittel 3.3.1.3.4.2 i TB)**Rapportere på**

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester: 17.

Fylkesmannen nådde ikke målene i forhold til planlagt tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester. Resultatet er noe bedre enn de automatisk oppgitte Nestor-tallene, 7,9 og ikke 5,9. Måltallet var 17. Fylkesmannen hadde forventet å komme nærmere måltallet, men måtte omgjøre planlagt systemrevisjon med dokumenttilsyn på grunn av stor arbeidsbelastning knyttet til sammenslåing av embetene.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
17.0	- 9.1	7.9

Etter korrigering av Nestor er Resultatet 7,9

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten (fra kapittel 3.3.1.3.5.5 i TB)**Rapportere på**

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 4.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag gjør planlagt tilsyn med spesialisthelsetjenesten i samarbeid med nabofylkene. For 2017 var tilsynsaktiviteten større enn vanlig på grunn av oppfølgingstilsyn knyttet til sepsistilsynet fra 2016. Dette kom utenom vanlig tilsynsplan.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
4.0	5.0	9.0

Systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn Systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn (fra kapittel 3.3.1.3.6.2 i TB)**Rapportere på**

Systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn skal være basert på risikovurderinger i de enkelte fylke. Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester bør være i størrelsesorden: 6.

Fylkesmannen har ikke nådd det anbefalte nivået på systemrevisjoner i 2017. Det har gått mye arbeidstid med til å forberede sammenslåing av fylkene. I tillegg har vi på bakgrunn av ROS vurderinger brukt betydelige ressurser på å utvikle og gjennomføre tilsyn med samarbeidet mellom NAV og barnevernet. Dette ble gjennomført som egnemeldingstilsyn i 5 tjenester. Vi har heller ikke gjennomført ROP tilsynet, noe som skal skje i 2018.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
6.0	- 3.7	2.3

3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende

På vergemål hos FMST har vi kontroll på restansesituasjonen - dette til tross for et krevende arbeid med fusjon nytt embete Trøndelag, stor og økende saksmengde samt i perioder redusert bemanning grunnet sykefravær. Dette har ført til stor arb. belastning på enkelt medarbeidere.

Vi er godt i gang med å bygge en god førstelinjetjeneste - med bl.a. hensiktsmessige rutiner for håndtering av besøk og inngående telefoner.

Vi har gjennomført regnskapstilsyn i samsvar med uttrekk fra SRF, uten kritikkverdige merknader fra revisjon. I tillegg har vi rutinemessig fulgt opp mottatte bekymringsmeldinger og foretatt hendelsesbaserte tilsyn.

Vi har gjennomført telefonsamtale i forbindelse med opprettelse av vergemål med samtlige vergehavere der dette har vært mulig/formålstjenlig.

Når det gjelder utforming av mandat spesifiserer vi dette i utgangspunktet kun i forhold til økonomi/personlig.

Vi har gjennomført kurs hvor samtlige verger ble invitert, med spesielt fokus på regnskapsplikt og mandat. Vi har også veiledet mye per telefon og ved personlig oppmøte. Vi har også hatt felles kurs for eksterne på forespørsel (typisk nye faste verger).

Vi har skrevet kronikk med informasjon om bruken av vergefullmakt.

Vi har gjennomgått samtlige vergeoppdrag med advokatsats. I 2017 er det kun oppnevnt advokatverger i tilfeller hvor vergemålet krever juridisk bistand eller anses spesielt krevende.

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 80 dager.

77 % av vedtakene om opprettelse av vergemål hos FMST i 2017 er fattet innen 80 dager. Vi har god kontroll på saksområdet. I desember 2017 ble 77 % av vedtakene fattet innen 80 dager. I januar 2018 ble 79 % av sakene håndtert innen fristen.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 80 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
77 %	80 %	- 3 %

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 28 dager.

FMST har fattet vedtak innen 28 dager i 95 % av sakene som gjelder samtykke til bruk av kapital.

Saksbehandlingstid - Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 28 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
95 %	80 %	15 %

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter (fra kapittel 3.3.2.1.1.4 i TB)

Rapportere på

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 42 dager.

65 % av godtgjøringsvedtakene hos FMST ble i 2017 fattet innen 42 dager. Vi har p.t. god kontroll på saksområdet. I desember 2017 ble 79 % av vedtakene fattet innen fristen. I måneden januar 2018 ble målkravet for Trøndelag nådd for dette saksområdet - 87 % av sakene ble behandlet innen fristen. Årsaken til varierende saksbehandlingstid på området fra måned til måned i 2017 skyldes sykmeldinger på saksbehandlere (det blir da lengre behandlingstid og det tar tid å bygge ned restansene igjen).

Saksbehandlingstid - Godtgjøring og utgifts-dekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 42 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
65 %	80 %	- 15 %

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene

For en mer helhetlig gjennomgang av aktiviteten innenfor embetets ulike fagområder viser vi til kap. 3.1, Hovedmål 1.

Miljøvern

Nettverk naturmangfold er videreført i 2017 for å dyktiggjøre kommuner og sektorer på naturmangfoldloven og bruk av denne, samt de fagdatabaser som omfatter kunnskapsgrunnet og GIS-verktøy for å synliggjøre ulike NML interesser i planleggingen. Videre er Nettverk Klimatilpasning Trøndelag startet opp i samarbeid med Trondheim kommune, KS og Fylkeskommunen.

Sammen med bransjeforeninger er det holdt fagdager inne forurensingsregelverket der også kommunen deltar.

Oppvekst og utdanning

På tross av noe redusert aktivitet som følge av omstillingsarbeidet (sammenslåing av embetene) ble det gjennomført mange samlinger og annen aktivitet i regi av Oppvekst- og utdanningsavdelingen i 2017. Det har vært gjennomført flere skolemiljøsamlinger med bred deltakelse fra kommunene. Av andre aktiviteter kan nevnes samlinger for leder og ansatte i barneverntjenestene, samlinger for ansatte i PP-tjenestene, arbeid med utvelgelse av kommuner med skoler med høye mobbetall, arbeid med etablering av ny ordning for desentralisert kompetanseutvikling, veiledning knyttet til implementering av ny rammeplan i barnehagen med mer.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.4.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers grad av tilfredshet med fylkesmannen som medspiller for kommunene, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehageområdet

I rapport, "Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2017" opplyses det i kapittel 8 om at spørsmålene også i 2017 kun ble stilt til barnehagemyndigheten. Vi har derfor ikke tallgrunnlag til å si noe om barnehageeiers tilfredshet.

Vi vil også presisere at det i rapportens kapittel 8.1 knyttet til vurderingen av Fylkesmannen som medspiller blir uttalt følgende:

"Det er få svar i enkelte fylker. Kombinert med relativt stor variasjon internt i enkelte fylker, er ikke gjennomsnittvurderingene av Fylkesmannen å regne som særlig presise estimat."

Landsgjennomsnittet for barnehagemyndighetens grad av tilfredshet med Fylkesmannen som medspiller for kommunen lå i 2016 på 3,7. Vi har ikke kunnet finne tilsvarende tall for 2017. Barnehagemyndighetens grad av tilfredshet med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som medspiller for kommunen lå i 2016 på 3,9; i 2017 på 3,84.

Opplæring

I den fylkesvise oversikten over om Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller for kommunene for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i grunnopplæringen, ser vi en nedgang fra 4,1 i 2016 til 3,6 i 2017 for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Dette samsvarer ikke med vår opplevelse fra møter og samlinger, der kommunene har sagt seg svært fornøyd med både oppfølging og tilgjengelighet fra Fylkesmannens side. For nærmere beskrivelse av aktivitetsnivå viser vi til kap 3.1.4.1.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

I løpet av 2017 har embetet deltatt i så vel Yngve Flos kartlegging av kommunereformprosessen samt Difis prosjekt om regional statlig forvaltning.

Med bakgrunn i sammenslåingsprosessen er det dessuten gjennomført en kort rundspørring blant medarbeiderne både hos FMST og FMNT. Svarene var nokså like fra de to embetene, og viste positive forventninger til sammenslåingen. Det var også stor tilfredshet med informasjon og involvering i prosessen. Forventningene til positiv utvikling av fagkompetanse og arbeidssituasjon var noe høyere hos FMNT, mens usikkerheten rundt to-lokasjonsløsningen og økt reisevirksomhet var noe større hos FMST. Disse forskjellene var imidlertid ikke svært store. Det planlegges å gjennomføre en tilsvarende undersøkelse når den nye organisasjonen har vært i drift en tid.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks**3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver**

Vi viser til rapporterte avvik under kap. 3.2.8 (tilsynskrav på opplæringsområdet), 3.2.9 (reindrift) og 3.3.1.1.6-7 (klagesaker etter plan- og bygningsloven). Dessuten har embetet tidligere meldt at vi ikke så oss i stand til å delta i kommunetilsyn på avløp, grunnet manglende kapasitet som følge av omstillingsprosessen, jf. kap. 3.2.6 nedenfor.

For øvrig ingen avvik.

3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet

Ingen avvik

3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Det vises til redusert måloppnåelse innenfor noen av Helsetilsynets ansvarsområder som det er rapportert på andre steder i årsrapporten. 2017 har vært preget av pågående sammenslåingsprosess tok mye ressurser. Fylkesmannen har allikevel gjennomført aktiviteter på oppdragsområdene, og ser ikke grunn til å rapportere spesielle avvik på denne posten.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Kommunetilsyn - forsøpling - ikke gjennomført pga arbeid med omstilling.

Avløpsrapportering er ikke fullført.

3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Tilsynskravet på opplæringsområdet

Utdanningsdirektoratets poengkrav var 32. FMST gjennomførte tilsyn, der foreløpig rapport ble overlevert i 2017, tilsvarende 20 poeng. Avviket ble varslet direktoratet ved flere anledninger i løpet av 2017. Avviket skyldes betydelig redusert kapasitet pga vakante stillinger, og at vi har prioritert behandling av klagesaker etter kap. 9A.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Avviksrapportering på oppgaver i VØI

Reindrift

- Oppgave nr. 5.1.6.5.: *Reagere raskt ved brudd på bruksreglene, i henhold til reindriftingslovens bestemmelser*

Grunneiere mener at vi reagerer for sent med å gi pålegg, samt følge opp med sanksjoner og tvangstiltak. Men med de krav til synfaring og partsforklaring som Fylkesmannen har, så må det nødvendigvis gå noe tid før forholdet er ryddet opp. Dette er også et ressurs spørsmål.

- Oppgave nr. 5.1.6.9: *Bidra til bevisstgjøring omkring det ansvar offentlige myndigheter har når det gjelder Grunnloven § 108 og folkerettens regler om urfolk og minoriteter*

Vi jobber kontinuerlig med dette, særlig opp imot kommunene i fm. arealplanleggingen. Men dette er et krevende arbeid, kanskje særlig her i sør hvor vi ligger i ytterkanten av det samiske området. Vi trenger mer ressurser for å ivareta dette fullt ut, og har valgt å satse på dette som ett av fyrtårnene i det nye trøndelagsfylket.

- Oppgave nr. 5.2.6.2: *Legge til rette for samordning av planlegging på tvers av kommune- og fylkesgrenser for å sikre reindriften sammenhengende arealer*

Samordning og kommunikasjon på tvers av kommune- og fylkesgrensene har vært god. Samtidig ser vi at det kan være et behov for å revidere eksisterende avtaler med andre fylkesmannsembeter om bruk av reindriftingsfaglig kompetanse i (plan)saker. Dette er noe vi ønsker å se grundigere på i 2018, da avtalene uansett må fornyes.

- Oppgave nr. 5.2.6.3: *Bidra til å oppdatere og kvalitetssikre reindriftingsnæringens arealbrukskart*

Det er behov for å oppdatere reindriftings arealbrukskart. Det er flere årsaker til at vi ikke er kommet i mål med dette. Vi har ventet på den nye nettløsningen for ajourhold av arealbrukskartet, samt opplæring for bruk av denne. Løsningen for ajourhold av kartene ble lansert og gjort tilgjengelig for Fylkesmennene 1.11.2016, men er fortsatt ikke tilgjengelig for reindrifta. Reindriftingsavdelingen hos FMST sitter i arbeidsgruppa oppnevnt av Landbruksdirektoratet og som jobber med utviklingen av arealbrukskartene. I gruppa har man bl.a. hatt fokus på definisjoner og tegning, og det gjenstår noe arbeid i fm. klargjøring av definisjoner i kartene. Vi mener det er en forutsetning at man har en felles forståelse for definisjonene på de ulike temalag, samt symbolbruk for å få brukbare kart. Dette er noe som må være på plass før man iverksetter en større revisjon av kartene.

- Oppgave nr. 5.2.7.15: *Lede arbeidet i beredskapsutvalgene for reindrift og bidra til god dialog og samhandling med Mattilsynet og Landbruksdirektoratet om beitesituasjonen og dyrevernmessige forhold*

Etter at områdestyrene ble nedlagt, har vi ikke hatt et formelt utvalg. Derimot har vi møter fortløpende med Mattilsynet og berørt reinbeitedistrikt/reinlag etter hvert som situasjonen krever det. Vi kaller inn andre instanser/fagpersonell ved behov. Særlig med tanke på CWD- problematikken har dette vært aktuelt i 2017. Vi har også avventet oppretting av beredskapsutvalg i påvente av rapporten fra arbeidsgruppa som skulle gå gjennom kriseberedskapen i reindrifta. Arbeidsgruppa (bestående av representanter fra LMD, L.dir., Mattilsynet, FM og NRL) ble nedsatt med bakgrunn i oppfølgingsmøtet til Reindriftingsavtalen for 2017/2018. Rapporten forelå 30.11.2017.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Blir personer i målgruppen... (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Blir personer i målgruppen for programmet vurdert med hensyn til deltakelse og får de som har krav på det, tilbud om program.

Fylkesmannen har også i 2017 hatt fokus på at personer som er i målgruppen for kvalifiseringsprogram skal få tilbud om det. Heriblant har vi i all vår kontakt med NAV-kontorene tatt opp tema, vist til eksempler på saker, stilt spørsmål omkring brukere og evt deltagelse i kvalifiseringsprogram. Trondheim står for en stor andel av deltagerne i kvalifiseringsprogram i fylket, og vi følger med utviklingen både her og i kommuner med få eller ingen deltagere over tid.

Kvalifiseringsprogram er også en fast del av dialogen mellom Fylkesmannen og kommunes ledelse, hvor vi særlig ser på sammenhengen mellom utvikling i økonomisk stønad og antall på kvalifiseringsprogram.

Flere NAV-kontor som ikke tilbyr kvalifiseringsprogram forklarer det med at programmet ikke prioriteres av ledelsen i kontoret, man pålegges flere og andre oppgaver samt manglende forståelse for hvor omfattende arbeidet med brukere på KVP kan være. NAV sier også at brukere avklares til andre ytelser først, og slik får ammen oppfølging. Dette kan nok medføre tilfeller hvor brukere vil kunne fylle vilkårene for deltagelse i programmet, men allikevel tilbys et alternativ. Enkelte kommuner ser på kvalifiseringsprogram som en subsidiær ytelse på lik linje med økonomisk stønad, og sier at det kan ha betydning for lav deltagelse.

Kontor som arbeider godt med KVP kjennetegnes av ledere som har forståelse for ovennevnte, og som har veiledere som har KVP som sin eneste oppgave, alternativt samme med få andre oppgaver.

Hvilke utfordringer opplever FM... (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Hvilke utfordringer opplever FM at NAV-kontorene har i arbeidet med KVP.

Manglende lederforankring er fortsatt en sentral utfordring. Herunder også manglende prioritering av og forståelse for at kvalifiseringsprogram kan være

arbeidskrevende, særlig i oppstarten men også periodevis underveis.

Det kan synes som at fokus i NAV er på kortvarig økonomisk stønad, og i mindre grad på helhetlig og koordinert oppfølging av bruker. Tjenesten kvalifiseringsprogram er viktig tiltak for enkelte brukere, og kan være både tid-, ressurskrevende og langvarige tiltak som velges bort til fordel for andre og mer kortvarige (og kortsiktige) tiltak.

Tjenesten kvalifiseringsprogram kan fortsatt ses som ikke tilgjengelig ved at brukere ikke får kjennskap til den før NAV har vurdert at de er klare for å søke om program eller at de klart fyller vilkårene. Her vil de foreslåtte endringene i sosialtjenesteloven kunne bidra positivt.

Det er også utfordrende at det i enkelte kontor nedprioriteres å delta på nettverkssamlinger på kvalifiseringsprogram, hvor god praksis og erfaringer kan deles og således gi bedre tjenester i eget kontor.

Vi stiller spørsmål ved om inndeling av brukere i innsatsgrupper er et hinder for deltagelse i og tildeling av kvalifiseringsprogram. Blir brukere i situasjonsbestemt innsats vurdert for ny innsatsgruppe dersom de ikke kommer i arbeid eller aktivitet? Det er vist til at brukere settes i en tiltaksgruppe som gir mest hensiktsmessige tiltak, selv om de egentlig hører hjemme i en annen innsatsgruppe.

Hva er de viktigste utfordringene for FM... (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Hva er de viktigste utfordringene for FM i arbeidet med KVP.

Innledningsvis viser vi til rapport på pkt 7.3.1.1 og 7.3.1.2.

For Fylkesmannen er lederforankring av kvalifiseringsprogram en av de viktigste utfordringene.

Kvalifiseringsprogram er fast tema i møte med kommunens ledelse, hvor det settes fokus på utvikling og sammenheng mellom økonomisk stønad og antall på kvalifiseringsprogram, men vi er fortsatt ikke i mål.

En annen utfordring sett fra Fylkesmannens side er styringslinjen, hvor statlig del av NAV styres fra sentralt hold, mens de kommunale tjenestene ikke har tilsvarende styring fra kommunenes side.

Uten nødvendig lederforankring er det vanskelig å løfte de sosiale tjenestene generelt og kvalifiseringsprogram spesielt til det nivået det må ha i et partnerskap mellom kommune og stat.

Vilkår for aktivitet for de under 30 år... (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Vilkår for aktivitet for de under 30 år: Fylkesmannen skal følge med på og beskrive innføring av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år og kommunenes erfaringer med den nye lovbestemmelsen.

Fylkesmannen har fulgt med på innføring av plikten til å stille vilkår om aktivitet i kommunene. Vi har ikke mottatt klager i på aktivitetsplikt i 2017. Fylkesmannen har gjennomført opplæring i §§ 20 og 20a, med stor deltagelse fra NAV-kontorene i fylket.

Kommunene praktiserer plikten til å stille vilkår om aktivitet ulikt. Noen har etablert et kommunalt aktivitetstilbud som passer for noen brukere, men ikke for andre. Enkelte kommuner kjøper tjenester fra vekstbedrifter, mens andre kun bruker det ordinære tiltaksapparatet.

Plikten til å stille vilkår om aktivitet er ressurskrevende, og reiser flere spørsmål særlig om utfordringer knyttet til rusmisbrukere, personer med psykiske vansker, eller også sosiale problem. I tillegg kommer utfordringer med å finne egnet tiltak som passer den enkelte, og som fører til arbeid.

Det synes som at det stilles vilkår om aktivitet før kvalifiseringsprogram er vurdert, også for de som kan være i målgruppen for dette.

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven.

Siden Fylkesmannen fikk i oppgave å føre tilsyn etter krisesenterloven i 2010 har vi hatt en løpende dialog med de to krisesentrene i vårt fylke.

I 2017 har vi avsluttet tilsynet med Selbu kommune som ble påstartet i 2016 og startet tilsyn med Melhus kommune. Alle kommunen i Sør-Trøndelag har avtale om kjøp av tjenester fra et krisesenter. Fylkesmannen erfarer at flere kommuner har et forbedringspotensiale i å tydeliggjøre krisesentertilbudet som en del av det kommunale tjenesteapparatet. Vi erfarer videre at kommuner i liten grad fører internkontroll med tilbudet.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	25
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2015	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2015	1
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2016	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2016	1
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2017	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2017	1

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser... (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser av eventuelle nedleggelse av krisesentrene eller reduksjon i tilbudet.

Det har ikke vært nedleggelse eller reduksjoner i tilbudet fra de to krisesentrene i Sør-Trøndelag.

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader... (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader og fattede vedtak etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudgivingslova i årsrapporten.

FMST behandlet 587 separasjonssaker og 594 skilsmisssaker i 2017. Vi godkjente 46 utenlandske skilsmisser etter anerkjennelsesloven. Vi har fattet vedtak om skiftefristak i 8 saker.

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak... (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, ved Oppvekst- og utdanningsavdelingen, har i 2017 gjort vedtak i to saker etter lov om barn og foreldre. I den ene saken ble det fattet vedtak om tvangskraft for avtale etter lov om barn og foreldre og i den andre saken ble det fattet vedtak om avvísning med begrunnelse i barnets bostedsadresse.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område, herunder om mekling.

Fylkesmannen gir løpende veiledning om regelverket og om mekling til alle som henvender seg til oss om dette. Fylkesmannen har opplevd en viss nedgang i antall telefonhenvendelser om dette. Fylkesmannen orienterer også barnevernledere og ansatte i barneverntjenestene jevnlig om endringer i og om forståelsen av bestemmelser i barneloven.

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker... (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes biologiske opphav i saker hvor fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling.

FMST har i 2017 behandlet 6 saker om biologisk opphav.

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn med familievernkantorene.

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med familievernkantoret i 2017. Tema for tilsynet var familievernkantorets rutiner for og gjennomføring av opplysningsplikten til barneverntjenesten. Videre gjennomførte Fylkesmannen møte med familievernkantoret i 2017 for å få bedre kunnskap om familievernkantorets samarbeid med barneverntjenestene og de tiltak som barneverntjenestene kan benytte.

Tilsyn med familievernkantorene

Totalt antall familievernkantor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2017	Antall gjennomførte tilsyn i 2016	Antall gjennomførte tilsyn i 2015
1	1	0	0

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Fylkesmannen har samarbeidet med fylkeskommunen om universell utforming i flere år. En viktig arena har vært fylkesgruppa for universell utforming, hvor også Trondheim kommune, NAV hjelpemiddelsentralen og og Fylkesrådet for funksjonshemmede er medlemmer.

I henhold til inngått avtale mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen har fylkeskommunen uttalt seg om universell utforming i plansaker etter plan- og bygningsloven, på vegne av begge etater. Denne avtalen er fortsatt under revidering med tanke på en tydeligere rollefordeling i arbeidet også i det sammenslåtte Trøndelag. Ansvar for å ivareta området hos Fylkesmannen er lagt til Sosial- og helseavdelingen.

Juridisk seksjon hos FMST har i 2017 hatt ett innlegg på seminar om universell utforming.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling knyttet til ulike diskrimineringsgrunnlag i aktuell lovgivning.

Vi håndterer fortløpende aktuelle saker vedrørende krav til kjønnsmessig balanse ved valg/endringer i sammensetning av politiske organer i henhold til kommunelovens bestemmelser om dette.

Landbruksnæringa skal ivareta en effektiv og rasjonell matproduksjon i tillegg til å bygge opp under et multifunksjonelt landbruk der bonden også driver med niskeproduksjon, alternativ næringsutvikling og vedlikeholder kulturlandskapet. Til dette trengs det et mangfold av motiverte, dyktige og initiativrike gårdbrukere, både kvinner og menn. Likevel er andelen kvinner som overtar gårdsbruk fremdeles lav. For å styrke rekrutteringa til landbruket har avdeling for landbruk og bygdeutvikling, i samarbeid med andre organisasjoner i landbruket, i flere år arrangert samlinger for unge bønder. Jentene er stort sett like godt representert som gutter. Det er viktig å følge opp disse nettverkene også i årene framover. Samtidig er det vesentlig at næringa selv har tydelige rollemodeller som synliggjør at det er behov for både kvinner og menn i landbruket.

Det er en relativ stor andel av utenlandsk arbeidskraft i landbruksnæringa, og da spesielt innenfor sesongavhengige produksjoner.

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak... (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak av den digitale veilederen og opplæringsprogrammet modul 1 for skoler i fylket som samarbeider med lokalt barnevern.

Viser til omtale nedenfor.

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport... (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport om tilsynsvirksomheten ved barneverninstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn, jf. forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling § 14 og forskrift for foreldre og barn §28.

Fylkesmannen har utarbeidet "Årsrapport for 2017 for Fylkesmannens tilsyn med barneverninstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn i Sør-Trøndelag" som er sendt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Statens helsetilsyn.

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale... (fra kapittel 7.3.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale helse- og omsorgstilbudet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i *Omsorgsplan 2020*, herunder *Demensplan 2020*.

Om samarbeid med brukere pårørende og frivillige

Alle kommunene i Sør-Trøndelag har et brukerråd/eldreråd. De fleste sykehjem har systematisk samarbeid med pårørende. De sykehjemmene som er sertifisert som Livsgledesykehjem, samarbeider tett med frivillig sektor (aktiviteter, besøksdyr m.m.)

Om mestring og hverdagsrehabilitering

Flere kommuner har begynt med hverdagsrehabilitering i sine tjenester, Trondheim kommune er i en særstilling i dette arbeidet.

Om Lindrende behandling

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag forvalter tilskuddsmidlene i Midt-Norge. Hele beløpet som ble fordelt fra Helsedirektoratet er utbetalt til kommuner som har

søkt og som har hatt tilfredsstillende prosjekter.

Om Kompetanseløft 2020 - kompetanse og innovasjon

Innen Kompetanseløft 2020 har fylkesmannen særlig bidratt til å sikre god rekruttering og stabil bemanning gjennom tilskuddene til kommunale tjenester. Det har særlig vært prioritert tilskudd til helsefagarbeiderutdanninger, herunder utdanninger for minoritetsspråklige, grunnutdanninger innenfor høyskoleutdanninger, og i en viss grad videre- og etterutdanninger for høyskoleutdannet personell. I 2017 deltok ca 170 kandidater i videregående skole for helsefagarbeidere, og tilsvarende antall i bachelor- og/eller videregående utdanningsløp for høyskoleutdannede. Videre deltok over 40 kandidater i fagskoleløp, og over 3000 ansatte gjennomførte svært ulike interne kurs, herunder ABC-opplæringer.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har også støttet Menn i Helse-prosjektet i sine kompetansetiltak og utbredelse til flere kommuner i fylket. Vi har også prioritert søknader fra kommuner som har satset på lederopplæringer, og forsøkt å bidra til at flere skal søke utdanning innen klinisk avansert sykepleie. Dette er imidlertid et utdanningstilbud som ennå få kommuner velger.

Innen BPA-opplæringen har ca 40 personer deltatt i hhv. arbeidslederopplæring og 40 personer saksbehandleropplæring, mens 130 har gjennomført assistentopplæringen. Denne opplæringen har vært rimelig etterspurt de siste årene.

Vi kan også konstatere at ABC-opplæringen øker i popularitet, og synes kjærkommen for mange ansatte. Fortsatt utgjør Demensomsorgens ABC hovedtyngden i disse opplæringspakken, men vi ser også at Mitt Livs ABC treffer et behov.

Når det gjelder innovasjonsprosjekter, er det en viss spredning i prosjektene, selv om hovedtyngden i år har vært knyttet til velferdsteknologi og hverdagsrehabilitering. I relativt stor grad har disse prosjektene vært knyttet til oppstart og forberedelse av slikt innovativt arbeid i kommunene. Den dominerende erfaringen innen både velferdsteknologi og hverdagsrehabilitering befinner seg i Trondheim kommune og i Værnesregion-kommunene. Men vi ser at det også gjøres andre faglige innovasjonstiltak som innenfor ernæring, forebyggende hjemmebesøk, brukertilpasning, behovstilrettelegging for brukere med fysiske og kognitive funksjonstap, og kvalitetsforbedring med fokus på medvirkning, dialog og læring, m.m. I det hele tatt et bredt spekter av behov og interesse.

Ledelse

Flere kommuner har deltatt i lederutviklingsprogram og lederutdanninger. Det har vært stor oppslutning om lederutdanningene.

Bygninger og velferdsteknologi

Fylkesmannen uttaler seg om de forskjellige utbyggingsprosjekter i kommunene: omsorgsboliger og sykehjem.

Tilbudet til demente

Tilbudet er integrert i kommunenes ordinære omsorgstjenestetilbud: dagaktivitetstilbud for hjemmeboende demente, sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Fylkesmannen drifter i samarbeid med Trondheim kommune og St. Olavs hospital Sør-Trøndelag demensforum

Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordninger 765.60 og 765.62.

Av fylkets 25 kommuner mottok 18 kommuner tilskudd gjennom tilskuddsordning 765.62 til styrking av kommunalt rusarbeid. Totalt kr 24.343.754 ble utbetalt, derav kr. 3.698.000,- til nye tiltak i 2017.

Det er gitt tilskudd til 6 arbeidsrettede tilbud og aktivitetstiltak, 9 mottok tilskudd til lavterskel helsetilbud, andre lavterskeltilbud og tidlig intervensjon mens 7 tilskudd ble gitt til flerfaglige behandlingsteam og andre oppsøkende team.

Det ble ansatt 5 erfaringskonsulenter og 7 tilskudd ble gitt til andre innretninger som på ulike måter styrket det kommunale rusarbeidet.

Måloppnåelse for tilskuddsordningen må sees i sammenheng med tilskudd gitt over kapittel og post 765.60, da det til dels er sammenfallende målgruppe.

Her ble det fordelt kr 20.991.575, hvorav 3.145.000 gikk til nye tilskuddsmottakere.

5 mottok tilskudd til etablering og drift av ACT og lignende oppsøkende samhandlingsteam. Det ble gitt et tilskudd til Housing first og 2 til andre tiltak med mål om bolig med tilbud om tilpassede helse- og omsorgstjenester.

6 mottok tilskudd til behandlingsforberedende og andre tiltak som er med på å gi et variert og tilgjengelig tjenesteapparat. Det ble gitt 6 tilskudd til ulike lavterskeltilbud og 8 tilskudd rettet samarbeidstiltak for barn og unge med sammensatte og langvarige behov for tjenester og deres familier.

Fylkesmannen vurderer at tilskuddene alt i alt er forvaltet på en måte som har gitt god måloppnåelse.

Samlet vurdering av hvorvidt... (fra kapittel 7.3.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale rusarbeidet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

Som det fremgår er tilskuddene forvaltet på en måte som understøtter hovedmålsettingene i opptrappingsplanen.

Spørsmålet er om kommunene greier fase inn stillingene og tiltakene som er finansiert av tilskudd i sin ordinære drift i løpet av opptrappingsperioden. Vi ser at det er krevende for kommunene å prioriterer videreføring av stillingsressurser på rus og psykisk helse til tross for at de mottar økte rammeoverføringer til dette formålet. Vi ber derfor sentrale myndigheter gjenta forventningene til kommunene på dette området.

Fylkesmannen har jobbet systematisk sammen med nettverk for psykisk helse og rus i Sør-Trøndelag for å spre kunnskap og informasjon relatert til de 5 hovedmålene i opptrappingsplanen. 23 av 25 kommuner har vært representert i ulike samlinger der dette har vært tema.

Nettverket består av fylkesmannen, NAV, kompetansesentra, brukerrepresentanter og representanter for kommunene.

Vi ser imidlertid at målgruppen for disse samlingene i stor grad er tjenesteutøvere og i liten grad ledere i kommunen. Derfor har vi satt opptrappingsplanen på dagsorden i møte med helselederne i fylket og vurderer nå å igangsette et læringsnettverk for ledere innen rus og psykisk helse, sammen med KS. Fylkesmannen ønsker å innrette læringsnettverket mot tema i opptrappingsplanen og i tillegg jobbe med samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene.

Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordningen til kommunene 0762.60.

Alle kommunene fikk informasjon og invitasjon til å søke om tilskudd, jf. målsettingene i opptrappingsplanen. Tilskudd ble utbetalt til ni kommuner i tidligere Sør-Trøndelag.

Fylkesmannen venter på svar/statistikk etter utsendt questback til kommunene om status på habiliterings-/rehabiliteringsområdet, jf. Opptrappingsplanens intensjoner. Dette ble gjort i november 2017. Her har det vært nødvendig å purre på flere kommuner for å få sendt svar til Helsedirektoratet. Helsedirektoratet vil sende statistikken for kommunene og fylkesvis oversikt til fylkesmennene når den er klar. Pr dags dato er ikke dette mottatt.

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet... (fra kapittel 7.3.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

Fylkesmannens kartlegginger, kunnskaper fra tilsynrelatert arbeid (herunder rehabiliteringstilsynet i 2015) og møter med kommunale representanter har vist at det fortsatt er dels uklare og ulike oppfatninger av koordinerende enheter (KE) og individuell plan (IP). Pasienter som er vurdert å skulle ha tverrfaglig spesialisert rehabilitering får ikke alltid dette. Det beskrives utilstrekkelig kapasitet for tverrfaglig spesialisert rehabilitering i fylket uten at dette er registrert i fht. hvilke pasienter eller i hvilket omfang. Selv om alle kommuner nå skal ha en ny eller revidert plan for rehabiliterings-/habiliteringsarbeidet, er det fortsatt ulikt hvordan rehabiliteringstjenesten er planlagt og organisert i kommunene – men faglig sett er det vurdert å være behov for mer spesialisert rehabilitering enn det kommunene kan tilby jf. intensjonene med samhandlingsreformen. Generelt fremkommer det av tilbakemeldinger fra kommunene at det er større behov for tverrfaglig rehabilitering enn det er tilbud om i kommunene – sett i lys av kommunenes ulike tilrettelegginger og kapasitet. I søknadene om tilskudd jf. opptrappingsplanen reflekteres i høy grad mål og virkemidler som nettopp skal bidra til å tette «gapet» mellom spesialisthelsetjeneste og kommune. Av fylkets 25 kommuner var det 8 som søkte om tilskudd i 2017. Med utgangspunkt fra 2015 ses flere utfordringer hvor intensjonene i opptrappingsplanen for 2017-2019 vil kunne bidra til en mer helhetlig tilnærming i rehabiliteringstilbudet i kommunene.

Fremtidsbildet for kommunene inneholder altså mer komplekse oppgaver, en mer krevende alderssammensetning og brukere med tynge og mer sammensatte behov. Sikring av et tilfredsstillende tilbud med rett kompetanse gir kommunene kostnads- og rekrutteringsutfordringer. Flere sakstyper vil være komplekse å behandle, og kreve forvaltningskompetanse, fagkompetanse og samhandling med andre aktører i kommune og spesialisthelsetjeneste. Flere brukere med omfattende tjenestebehov gir behov for koordinert tjenesteyting.

Gjennomgående pekes det i søknadene for tilskudd til opptrappingsplanen på at for få pasienter får intensiv rehabilitering tidlig nok, samt at det er utfordringer/problemer i overgangene mellom ulike avdelinger, instanser og forvaltningsnivåer. Manglende kapasitet medfører ventelister, men frem mot 2019 vil man sannsynligvis kunne se endringer her som følge av det planmessige arbeidet på fagområdet og tilskuddsordningens effekter. Det er kjent at det er en manglende rehabiliteringskultur i for eksempel sykehjem, men i hvilken grad dette vil kunne styrkes frem mot 2019 er høyst usikkert, med mindre det søkes om midler til spesifikke tiltak og flere virkemidler og personalressurser inn mot sykehjem. Det er relativt svært få som klager på manglende hjelp til habilitering og rehabilitering i kommunene.

Når ble siste analyse... (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Når ble siste analyse gjennomført?

Siste fylkesROS er fra 2014. Oppstart revisjon ble iverksatt i 2017 og sluttføres i 2018.

Foreligger oppfølgingsplan, og i så fall når ble den sist... (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Foreligger oppfølgingsplan, og i så fall når ble den sist oppdatert?

Oppfølgingsplan ble oppdatert i 2017.

Hvilke regionale tiltak... (fra kapittel 7.3.4.1.3 i TB)

Rapportere på

Hvilke regionale tiltak har embedet gjennomført for å ivareta fylkesmannens ansvar for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap?

Møte og øvelse i Fylkesberedskapsrådet, deltatt på regionalt møte i Totalforsvarsvaret i Molde, startet revisjon av fylkesROS, gjennomført øvelser og møter med Trøndelag politidistrikt, gjennomført kommunesamling i to fylker, opplæring og veiledning om plansaker, samordning plansaker med NVE, deltatt på møter angående Trident Juncture 2018 samt Trident Javelin 17, arrangert tre møter i Forum for samfunnsikkerhet og beredskap for Trøndelag, arrangert øvelse med Helse Midt RHF med deltakelse fra fylkene i Midt-Norge, studietur til Finland med deltakelse fra alle tre fylker i Midt-Norge, medarrangør i Nasjonal helseberedskapskonferanse, medlem i Arbeidsutvalget for Grenseredningsrådet i Mitt-Skandinavia mm.

Andel hendelser av regionale hendelser... (fra kapittel 7.3.4.1.4 i TB)**Rapportere på**

Andel hendelser av regionale hendelser som er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

Det har ikke vært hendelser i Sør-Trøndelag i 2017 av en slik art at det har vært naturlig å rapportere til DSB.

Andel regionale øvelser og embetsøvelser... (fra kapittel 7.3.4.1.5 i TB)**Rapportere på**

Andel regionale øvelser og embetsøvelser som er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

En embetsøvelse med CIM-opplæring gjennomført, en gradert øvelse med deler av Fylkesberedskapsrådet, samt en tabletop-øvelse med helsescenario i samarbeid med Helse Midt-Norge RHF. Alle øvelser er evaluert og evalueringen delt med DSB.

Status revisjon underliggende planverk... (fra kapittel 7.3.4.1.6 i TB)**Rapportere på**

Status revisjon underliggende planverk knyttet til nasjonale beredskapstiltak

- Status revisjon i embetets planverk – hva er gjennomført og hva gjenstår
- Status revisjon regionalt arbeid med underliggende planverk – hvilke tiltak er gjennomført

Rammene for regionale tiltak er opprettet men det savnes ytterligere innspill fra DSB som er under avklaring sentralt. En arbeidsgruppe har levert et rammeverk som vi vil jobbe videre med i 2018.

Arbeid knyttet til det sivilt-militære... (fra kapittel 7.3.4.1.7 i TB)**Rapportere på**

Arbeid knyttet til det sivilt-militære samarbeidet i forbindelse med *Trident Javelin 2017* og *Trident Juncture 2018*: Hvilke deler av dette arbeidet har embetet deltatt i 2017.

Embetet har vært representert på alle DSB arrangerte møter i 2017 samt tatt initiativ til å delta på de møter og oppstart NATO-rekognoseringer (Site surveys) som er blitt arrangert i Trøndelag i 2017. Det er informert om øvelsen TRJE18 på to ordførersamlinger samt at mange berørte kommuner har etter oppfordring fra fylkesmannen hatt kontakt med heimevernsdistriktet for å bli orientert om aktiviteten i det aktuelle området høsten 2018.

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel... (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel kontrollerte vergeregnskap, samt antall verger som er under oppfølging på bakgrunn av ikke godkjente vergeregnskap.

Vi har samlet sett kontrollert 686 regnskap i 2017. Dette utgjør ca 29 % av alle vergemål med ordinær regnskapsplikt.

Vi har som følge av dette ca. 5 verger som er under oppfølging.

Vergemålsordningen

Sum	Antall kontrollerte vergeregnskap	Antall mottatte vergeregnskap
29 %	686	2 400

Embetene skal i årsrapporten rapportere hvorvidt... (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)**Rapportere på**

Embetene skal i årsrapporten rapportere hvorvidt alle vergemål opprettet etter gammel lov har riktig status med tanke på regnskapsplikt.

Alle vergemål hos FMST opprettet etter gammel lov er gjennomgått for avklaring av riktig status vedr. regnskapsplikt eller ikke.

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere... (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførelse. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

I tabellen nedenfor er ca. 220 tolkesaker ikke medregnet.

Vi viser for øvrig til detaljert statistikk for 2017 på saksområdet oversendt direkte til SRF.

Retts hjelp 1.1 - Søknader

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførelse
Innkommne søknader	850	824	26
Innvilgede søknader	689	680	9
Avslåtte søknader	122	107	15

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk... (fra kapittel 7.3.4.3.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk på kap. 470, post 01 inneværende og påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes.

FMST har utbetalt kr. 4.649.204,- i fri retts hjelp (inkl. kontrollkomisjon) i 2017.

Prognosen for 2018 er kr. 4.800.000. Tallet omfatter imidlertid bare tidligere Sør-Trøndelag fylke, dvs. ikke det sammenslåtte embetet for Trøndelag. Prognosen her må derfor i tillegg hensynta innrapportert tall fra det tidligere FMNT.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.4.4.1 i TB)**Rapportere på**

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen skal rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Fylkesmannen har behandlet 6 klager og omgjort 0 vedtak.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.4.4.2 i TB)**Rapportere på**

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Vi har behandlet 3 klager som gjaldt norskopplæring etter introduksjonsloven. Ingen klager fikk medhold.

I tillegg har vi behandlet 1 klage som gjaldt introduksjonsprogrammet (kommer i tillegg til tallet som er ført av KOBA). Det ble ikke gitt medhold i klagen her.

Fylkesmannen skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.4.4.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier og hvor mange av nye statsborgere i fylket som har deltatt.

FMST gjennomførte i 2017 to statsborgerseremonier (vår og høst).

- 123 nye statsborgere deltok på våren (34 % deltakelse)
- 164 nye statsborgere deltok på høsten (31 % deltakelse)

Resultat- og økonomirapportering... (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)**Rapportere på**

Resultat- og økonomirapportering på fagmidler på klima og miljøområdet innenfor naturmangfold, forurensning og klima.

Rapportering er gjennomført innen fristen.

Fremmede organismer

Art/artsgruppe	Type tiltak	Omfanget av tiltaket	Navn område	Utdyping av, eller kommentar til, gjennomført tiltak	Sum brukt
	Kartlegging				0
Fremmede arter langs veg	Bekjempelse	Vegkant Orkdal og Meldal	Meldal	Ansvarlig Meldal kommune, for å begrense spredning ned til Orkla	200 000
Fremmede arter	Bekjempelse	Myndighet annen manns grunn	Meldal og Orkdal		40 000
Slireknearter og Tromsøpalme	Bekjempelse	Trondheim	Trondheim	Ansvarlig er Trondheim kommune	140 000
Parkslirekne og Tromsøpalme	Bekjempelse	Rissa, Råkvåg og Skauga	Råkvåg og Skauga	Sprøyting langs veg gjennomført av kommunen	30 000
Kjempeslirekne og kjempespringfrø	Bekjempelse	Selbu - Tømra	Selbu - Tømra	Slått og sprøyting gjennomført av kommunen som oppfølging tidligere tiltak	20 000
Mink	Bekjempelse	Pågående prosjekt Hitra	Hitra kommune		10 000
Parkslirekne, Kjempespringfrø, Sitkagran, Iberiaskogsnegl	Bekjempelse	Ørland og Bjugn	Kjempebjørnkjeks Ved Austråtområdet, Bjugn kirke, Ervika, Mebostad og på Tørrem.	Parkslirekne Ved Austråt, på Bruholmen, Mebostad, Jøssund, Tinbuakartlegge, informasjon, bekjempelse	220 000
Lupiner	Bekjempelse	Meldal - Løkken	Meldal - Løkken	Har bekjempet lupiner på egen eiendom i mange år.	10 000
Sitkagran	Bekjempelse	Ørland ved Austråt	Austråt	Privatperson Bjugn, Arnold Sjøli	10 000
Sitkagran	Bekjempelse	Frøya Inntian	Inntian	Velforening sammen med kommunen	230 000
Lupin	Informasjonstiltak	Kunngjøring tiltak på annens eiendom	Meldal og Orkdal		3 425
Blåleddved	Bekjempelse	Hogst Røros	Røros		50 000
Fremmede fiskearter	Informasjonstiltak	Trøndelag	Trøndelag	Laget info.plakat om fremmede fiskearter for hele Trøndelag	100 000
					1 063 425

Det skal rapporteres på fylkesmannens... (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på fylkesmannens arbeid med samordning av statlig styring av kommunesektoren etter retningslinjene i rundskriv H-2143.

Gjennom kommunedialogen er Fylkesmannen opptatt av å tilrettelegge en likeverdig arena for samtaler om statlig politikk og forventninger sett opp mot det lokale selvstyrets behov for handlingsrom og legitimitet. Dialogen skjer på en rekke måter, fra kommunebesøk der hele ledergruppa i embetet møter politisk og administrativ ledelse (inkl formannskap og sektorledere) i kommunene, via fagsamlinger og uformelle møter og samtaler til tilsyn og behandling av enkeltsaker. I dialogen med kommunene får vi også tilbakemeldinger om virkninger av nasjonal politikk, som det er viktig å formidle tilbake til oppdragsgiverne i departementene.

Vi har også lagt stor vekt på samarbeid med øvrige regionale statsetater samt fylkeskommunen, gjennom å bygge tett kjennskap til og kunnskap om hverandre.

Både internt og ut mot kommuner og regionale statsetater, har vi bygget opp et «samhandlingskonsept» ved å styrke strategier og tiltak som bygger på tverrfaglig samarbeid og oppgaveløsning. Dette samhandlingskonseptet underbygges og styrkes gjennom tildeling av skjønnsmidler til kommunene.

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak fylkesmannen har iverksatt for den enkelte kommune som er registrert i ROBEK og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å forhindre kommuner som er i faresonen til å bli registrert i ROBEK. Det skal rapporteres om bruk av skjønnsmidler til ROBEK-kommunene.

Ved inngangen til 2017 var 3 av fylkets kommuner registrert i ROBEK (Bjugn, Roan og Røros). Dette ble redusert til 3 i september, da Røros kommune ble meldt ut av registeret. Sammen med ett par andre kommuner med utfordringer i å finne et bærekraftig driftsnivå, ble disse særlig prioritert i Fylkesmannens veilednings- og oppfølgingsarbeid. Embetet deltok gjennom året på flere budsjettensamlinger, formannskaps- og kommunestyremøter for å tydeliggjøre kommunenes økonomiske situasjon og ansvar, samt peke på mulige veier til en bærekraftig økonomi. I tillegg ble de registrerte kommunene fulgt opp gjennom egne tertialvise rapporteringsmøter.

I samarbeid med KS og fylkesmannen i Sogn og Fjordane ble det i starten av 2015 etablert et eget ROBEK-nettverk, hvor ROBEK-kommunene i de to fylkene, samt noen enkeltkommuner med økonomisk ubalanse ble invitert til å delta. Nettverket, som var basert på lesten av effektiviseringsnettverkene, satte fokus på hvordan kommunene kan gjenskape økonomisk handlefrihet, komme ut av ROBEK-registeret og styre etter resultat og kvalitet. Nettverket ble avsluttet våren 2016, og alle de 4 ROBEK-kommunene i fylket fullførte nettverksprogrammet i samsvar med oppsatte program og tilhørende målsetninger. Under denne forutsetningen fikk de også tildelt skjønnsmidler for både 2015 og 2016. Skjønnsmidlene har blant annet dekket kommunenes kostnader knyttet til egen prosjektledelse og deltakelse på nettverkssamlingene. Kommunene har gitt meget positive tilbakemeldinger på tiltaket og embetet ser også at tiltaket har hatt ønsket og god effekt.

Basert på erfaringene fra ROBEK-nettverket beskrevet over, ble det i samarbeid med KS og flere embeter etablert et utviklingsnettverk for kommuner i økonomisk ubalanse våren 2016. Etter invitasjon deltok to av fylkets kommuner i dette nettverket, som ble avsluttet til sommeren 2017. De to deltakende

kommunene ble tildelt skjønnsmidler for både 2016 og 2017, gitt de samme forutsetningene som for de deltagende kommunene i ROBEEK-nettverket beskrevet over. Kommunene har gitt meget positive tilbakemeldinger på tiltaket og embetet ser også at tiltaket har hatt god effekt.

Utover at tildeling av skjønnsmidler til kommuner registrert i ROBEEK har vært knyttet til en forpliktende plan for omstilling, er kommunene i registeret blitt stilt overfor de samme kravene for vurdering og tildeling av midler som de øvrige kommunene i fylket.

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling... (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling og modernisering i kommunene, bruk av skjønnsmidler til formålet og formidling av resultatene.

Gjennom kommunedialogen er Fylkesmannen opptatt av å tilrettelegge en likeverdig arena for samtaler om statlig politikk, og forventninger sett opp mot det lokale selvstyrets behov for handlingsrom og legitimitet. Dialogen skjer på en rekke måter, fra kommunebesøk der hele ledergruppa i embetet møter politisk og administrativ ledelse (inkl formannskap og sektorledere) i kommunene, via fagsamlinger og uformelle møter og samtaler til tilsyn og behandling av enkeltsaker. I dialogen med kommunene får vi også tilbakemeldinger om virkninger av nasjonal politikk, som det er viktig å formidle tilbake til oppdragsgiverne i departementene.

Vi har også lagt stor vekt på samarbeid med øvrige regionale statsetater samt fylkeskommunen, gjennom å bygge tett kjennskap til og kunnskap om hverandre. Både internt og ut mot kommuner og regionale statsetater, har vi bygget opp et «samhandlingskonsept» ved å styrke strategier og tiltak som bygger på tverrfaglig samarbeid og oppgaveløsning. Dette samhandlingskonseptet underbygges og styrkes gjennom tildeling av skjønnsmidler til kommunene.

Kommunene i fylket konsulteres om innretningen på og prioriteringen av skjønnsmidlene. Regional stat sammen med KS og kommunene har gjennom en helhetlig og felles bruk av virkemidler, bidratt til at kommunene på en bedre måte kan løse sine oppgaver.

Det vises til *Rapportering på rapporteringskrav 7.3.6.5.2* for mer detaljer rundt bruk av skjønnsmidler til omstilling og modernisering i kommunene.

Det skal rapporteres om antall lånesøknader... (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres om:

- Antall lånesøknader som godkjennes og i hvilken grad fylkesmannen har nektet godkjenning av lån.
- Antall godkjente garantier, samt antall garantier som ikke ble godkjent.

Antall garantisøknader

Saksområde	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall garantisøknader	19	19	0	0

Kommunenes lånesøknader

Type søknad	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall lånesøknader	8	8	0	0

Godkjenningene er knyttet til kommunenes investeringsbudsjett, inkl. startlån (6), og investeringer i interkommunale selskaper hvor minst en av eierkommunene er registrert i ROBEEK (2).

Fylkesmannen skal rapportere... (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på hvordan veiledningsarbeidet har blitt utført, herunder aktiviteter for å øke kvaliteten på KOSTRA-data.

Fylkesmannen hadde i løpet av året løpende oppfølging og dialog med kommunene i fylket om deres økonomiforvaltning, herunder planlegging, budsjettering, regnskap, finansforvaltning og økonomisk internkontroll. Hovedtrekkene i kommuneproposisjonen sammen med status i fylket ble gjennomgått på vår felles vårkonferanse med KS, mens statsbudsjettet ble gjennomgått på vår egen budsjettkonferanse samme dag som budsjettet ble lagt fram. Begge disse konferansene hadde god deltakelse fra kommunene. Det er også blitt orientert om det økonomiske opplegget på et mer detaljert nivå i direkte samtaler eller under møter med enkeltkommuner eller på kommunenes egne budsjettsamlinger.

I samarbeid med NKK har embetet siden 2006 drevet et kommunaløkonomisk nettverk for kommunene i fylket (KOMØKNETT). Nettverket setter fokus på kommunal økonomi, og er en arena for faglig stimulering, erfaringsutveksling og sosialt samvær for alle med faglig ansvar innen økonomi og regnskap i kommunene i fylket. Nettverket er en viktig arena for å veilede kommunene i økonomisk planlegging, rapportering og forvaltning, herunder veiledning om økonomibestemmelsene i kommuneloven med tilhørende forskrifter. I tillegg fungerer nettverket svært godt med hensyn til formidling av "de gode eksemplene" kommunene imellom, noe som er særlig nyttig for kommunene med krav til innsparing.

Embetet bidro, gjennom aktiv bruk av KOSTRA-data i styringsdialogen med kommunene, til økt kvalitet og økt bruk av KOSTRA i 2017. Det være seg gjennom dialog om Fylkesmannens fylkesbilde, kommunebilder og kommunistatistikk (egne dokumenter/hefter) i møte med enkeltkommuner eller ved presentasjon og dialog på egne eller eksterne konferanser. Kommunene ble i forbindelse med utgivelsen av Fylkesmannens kommunistatistikk anmodet om å gjennomgå og eventuelt korrigere både tallmaterialet i statistikken samt KOSTRA-data for øvrig. På bakgrunn av analyser fra KMD sin *KOSTRA-arbeidsgruppe for eiendommer* ble kommunene med indikasjoner på feil i sin rapportering på eiendomsforvaltningsområdet særlig fulgt opp. For å bidra til å nå målsettingen om komplette konserntall i KOSTRA, hadde Fylkesmannen i tillegg direkte dialog med de kommunene som hadde utfordringer med å overholde fristene på rapporteringen for 2016.

Kort om fordelingen av skjønnsmidler... (fra kapittel 7.3.6.5.2 i TB)**Rapportere på**

Kort om fordelingen av skjønnsmidler, herunder rapportering i ISORD.

Fylkesmannen har ansvaret for å komme fram til en hensiktsmessig fordeling av skjønnsmidlene mellom kommunene i fylket. Med bakgrunn i KMD sine retningslinjer og gjennom konsultasjon med kommunene har embetet utviklet en egen tildelingsmodell med tilhørende retningslinjer. Modellen, som er førende for embetets arbeid med fordelingen av skjønnsmidlene i fylket, har følgende skjønnspotter:

1. Grunnskjønn
  1. Føringer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet
  2. Basismodellen
2. Fellestiltak
3. Søknadsskjønn
  1. Prosjektskjønn (fornyings- og innovasjonsprosjekter)
  2. Kommunespesifikke forhold
  3. Uforutsette hendelser (kriseskjønn)

Kommunene i fylket ble konsultert om innretningen på og prioriteringen av skjønnsmidlene for 2016 og 2017 på Fylkesmannens dialogkonferanse i henholdsvis august 2016 og 2017.

Øvrig informasjon om retningslinjer og rutiner for Fylkesmannens skjønnsdeling finnes på vår nettside www.fylkesmannen.no/st under menyvalget *Kommunal styring - Kommuneøkonomi*.

Embetet fikk ved den fylkesvise fordelingen av skjønnsmidlene for 2017 tildelt 102,8 mill. kr. Av disse ble 48,0 mill. kr fordelt i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet for 2017 (jf. grønt hefte), herav 23,0 mill. kr som kompensasjon for økt sats på den differensierte arbeidsgiveravgiften i 2007 og 25 mill. kr etter basismodellen. Det gjenværende beløpet på 54,8 mill. kr, ble fordelt som fellestiltak og søknadsskjønn på et senere tidspunkt.

Det ble totalt fordelt 35,9 mill. kr til fellestiltak hvorav 15,1 mill. kr var knyttet til ressurskrevende tjenester, 5,0 mill. kr knyttet til natur og miljø, 4,4 mill. kr knyttet til mottak, bosetting og integrering av flyktninger, 4,0 mill. kr knyttet til minoritetsspråklige elever, 3,6 mill. kr knyttet til samfunnsikkerhet og beredskap, 1,9 mill. kr knyttet til kompetanseutfordringer i kommunene, 1,0 mill. kr knyttet til samhandlingsreformen og omsorgsplan 2020, 0,8 mill. kr knyttet til IKT og digital samhandling og 0,2 mill. kr knyttet til kommunereformen.

På bakgrunn av mottatte innspill til felles tiltak og etter konsultasjon med kommunene, settes det særlig fokus på én av utfordringene. Denne møtes med en felles satsning i fylket – årets fylkesgrep – hvor regional stat sammen med KS og kommunene gjennom en helhetlig og felles bruk av virkemidler bidrar til at kommunene på en bedre måte kan løse sine oppgaver. Som årets fylkesgrep for 2017 ble *klimatilpasning i kommunene* særlig prioritert.

Av de 19,1 mill. kr som ble fordelt som søknadsskjønn, var hele 12,1 mill. kr knyttet til fornyings- og innovasjonsprosjekter, 6,0 mill. kr knyttet til kommunespesifikke forhold og 1,1 mill. kr knyttet til kriserelaterte eller uforutsette forhold. Fordelt ramme for Sør-Trøndelag i ISORD er 150 000 kr lavere enn oppgitt i denne rapporten. Dette har bakgrunn i at de sørtrønderske kommunene sin andel av et regionprosjekt på tvers av fylkesgrensene er registrert på Nord-Trøndelag i databasen.

Kompensasjonen gitt gjennom skjønnsmidlene for økt sats på den differensierte arbeidsgiveravgiften i 2007, ble fra og med 2015 lagt inn i den fylkesvise basisrammen av skjønnsmidlene og således ikke synliggjort i den fylkesvise fordelingen. I tillegg ble føringen om å ta hensyn til de berørte kommunene ved fordelingen av skjønnsmidlene fjernet fra KMD sine retningslinjer. Etter konsultasjon med kommunene på Fylkesmannens dialogkonferanse i 2014, ble det med virkning fra 2015 lagt opp til en 3-årig nedtrapping av denne kompensasjonen. Regjeringen varslet i kommuneproposisjonen for 2016 (Prop. 121 S) at trekket i rammetilskuddet for de 31 kommunene som fra 1. juli 2014 fikk redusert arbeidsgiveravgift, skal trappes ned over 5 år fra og med 2016. På bakgrunn av dette, og etter å ha konsultert kommunene på Fylkesmannens dialogkonferanse i 2015, har Fylkesmannen lagt til grunn at kompensasjonen gitt gjennom skjønnsmidlene for økt sats på den differensierte arbeidsgiveravgiften i 2007, fra og med 2016 trappes ned i takt med at trekket i rammetilskuddet blir trappet ned. Dette er også lagt til grunn for fordelingen i 2017.

Fra KMD sin side og embetets egne retningslinjer for skjønnsdelingen stilles det egne krav til kommunenes søknader om skjønnsmidler til fornyings- og innovasjonsprosjekter. Samtlige av embetets avdelinger var involvert i vurderingen av søknadene for 2017 og prosjektene som ble vurdert til å bidra til innovasjon i egen kommune eller region og ha overføringsverdi til andre kommuner ble prioritert i tildelingen. Det er også den enkelte fagavdeling som har ansvaret for oppfølgingen av prosjektene innenfor sitt fagområde. Trondheim kommune ble tildelt mest midler, og har ut fra sin utviklingskraft fått en særskilt rolle i utviklingen av planer, nye tjenester og kompetanse som kan overføres til de andre kommunene i fylket.

For å sikre overføringsverdi mellom kommunene og en bevisst pengebruk, er det stilt krav til at kommunene dokumenterer og rapporterer resultatene av prosjektene. Embetet har lagt til rette for erfaringsutveksling mellom fylkets kommuner ved å vise til og presentere gode eksempler på fornyings- og innovasjonsprosjekter som er tildelt skjønnsmidler på sine fagsamlinger/konferanser og nettsider. Den enkelte fagavdeling i embetet har hatt et særskilt ansvar for dette. Fagavdelingene har også vært involvert ved embetets rapportering i ISORD knyttet til fornyings- og innovasjonsprosjektene som ble tildelt midler for 2016.

Kommunene er innen 1. februar 2018 bedt om å rapportere i ISORD resultatene av fornyings- og innovasjonsprosjektene tildelt midler i 2017.

Fylkesmannens skal gi en kort beskrivelse... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannens skal gi en kort beskrivelse av embetets tiltak for samordning av statlig tilsyn, herunder tilsyn fra andre tilsynsetater enn Fylkesmannen selv. Fylkesmannen skal kort opplyse om hva som er gjort for å fremme og formidle læring hos kommunene i de tilsyn som er gjennomført.

Embets tilsynsgruppe gjennomførte 16. februar 2017 det årlige koordineringsmøte for kommunerettede tilsyn der statlige tilsynsorgan og kommunal egenkontroll var invitert. Her gjennomgås foregående års tilsynsaktivitet både fra statlige tilsynsorgan og de kommunale egenkontrollene, samt plan for inneværende år. I tillegg drøftes ulike spørsmål som er aktuelle i forbindelse med tilsyn. Møtet er en del av Fylkesmannens samordningsfunksjon.

Representanter fra Embetets tilsynsgruppe har deltatt på KMD sin seminarrekke om «Samordning av tilsyn». Siste seminar ble gjennomført i 2017. Målet med

dagsseminarene var å etablere en dialog om samordning av statlig tilsyn med kommunene, og gjennom økt kunnskap og dialog inspirere embedene og bidra til å utvikle en bedre samordning og mer læring (effekt) av statlig tilsyn, jf. Meld. St. 14 (2014-2015) punkt 7.3. KMD har etter møteserien tatt initiativ til å opprette et tverrfaglig tilsynsforum på departementsnivå som blant annet skal bidra til en forbedret koordinering.

Et hovedfokus for Embetets tilsynsgruppe har vært samordning av Fylkesmannens kommunerettede tilsynsaktivitet og publisering av våre rapporter på vår hjemmeside. På bakgrunn av store aktivitetskrav fra Staten gjennom tildelingsbrev, særlig for oppvekst- og utdanningsavdelingen og sosial- og helseavdelingen, er planleggingen i Embetets tilsynsgruppe nødvendig. Embetets tilsynsgruppe mener vi lykkes i stor grad med dette arbeidet. Også i 2017 har beredskap og sosial- og helseavdelingen hatt samordnet tilsyn med kommunal beredskapsplikt og tilsyn etter lov om helsemessig- og sosial beredskap. Til sammen er 5 felles tilsyn på dette området gjennomført. oppvekst- og utdanningsavdelingen har gjennomført to tilsyn etter introduksjonsloven i samarbeid med sosial- og helseavdelingen.

I tillegg til koordineringsarbeidet som årlig gjennomføres på embetet, er det også i 2017 gjennomført flere samlinger på fagavdelingene der erfaringer fra tilsyn er bragt videre til kommunene.

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn... (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn det har gjennomført.

Forklaring:

- Det bes om ett samlet tall for alle tilsyn hjemlet i opplæringsloven, barnehageloven, helse- og omsorgstjenesteloven mv.
- Det rapporteres samlet for kommunene og fylkeskommunen(e)
- Antall tilsyn det skal rapporteres om omfatter planlagte tilsyn (som landsomfattende/nasjonale tilsyn) og hendelsesbaserte tilsyn uavhengig av tilsynsmetodikk og hvor ressurskrevende tilsynet var.
- Antall tilsyn det skal rapporteres om, omfatter ikke forundersøkelser, sjølvmeldingstilsyn og dokumentgjennomganger uten oppmøte (fysisk eller videokonferanse) på tjenestestedet eller i kommunen/fylkeskommunen.
- Det bes ikke om tall for avvik eller pålegg.

- Kommunal- og samordningsstaben (beredskap) : 5
- Avdeling for landbruk og bygdeutvikling:
  - private virksomheter: 48
  - kommunene: 6
- Miljøvernnavdelingen:
  - private virksomheter: 32
  - kommunene: 0
- Oppvekst- og utdanningsavdelingen
  - Skole: 7
  - Barnehage: 6
  - Barnevern: 0
- Sosial- og helseavdelingen
  - Sosiale tjenester i Nav: 2
  - Helse- og omsorgstjenester i kommunene: 8
  - Spesialisthelsetjenesten: 9
  - Stedlige tilsyn HOL, kap.9: 21

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.8.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Hvor mange av sakene totalt (uten å skille mellom saker etter klage og på eget initiativ) som hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møter blant vurderingstemaene.
- Det skal gis en kortfattet omtale i årsrapporten av hvor mange klager fylkesmannen har mottatt etter kommuneloven § 60d fjerde ledd, hvilke kommunalrettslige tema de (særlig) veileder kommunene om samt bruk av interkommunalt samarbeid i fylket, med særlig vekt på bruk av vertskommunemodellen.

Fylkesmannen har hatt 14 henvendelser om lovlighetskontroll i 2017. I 8 saker ble det ikke funnet grunnlag for å starte lovlighetskontroll. To saker er ubehandlet ved årsskiftet.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	3	0	3
På eget initiativ	0	1	1

Fylkesmennene skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.6.9.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd, samt hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Fylkesmannen har behandlet 8 klager på nektelse av innsyn. Klager ble gitt medhold i 1 sak.

I tillegg har vi hatt mye veiledning til kommunene om innsynspørsmål.

FMAV, FMBU, FMHO, FMMR... (fra kapittel 7.3.6.10.1 i TB)

Rapportere på

FMAV, FMBU, FMHO, FMMR, FMNO, FMOP, FMRO, FMST, FMTR, FMTE, FMVE som deltar i forsøksordningen om samordning av statlige innsigelser, rapporterer til Kommunal- og moderniseringsdepartementet om antall planer der statlige innsigelser er samordnet, antall innsigelser som er fremmet, antall innsigelser som ikke er videresendt til kommunene, og antall innsigelser som er avskåret.

Også i 2017 har Fylkesmannen samordnet uttalelse til planer på høring med regional stat. Statens vegvesen har fremmet innsigelse til 30 planer. I 5 av disse har Vegvesenet og Fylkesmannen utformet felles innsigelser, knyttet til temaene støy og BATP. Norges vassdrags- og energidirektorat har fremmet innsigelse til 4 planforslag grunnet 200-års flom og byggesikker grunn. Jernbaneverket/Bane NOR, Direktoratet for mineralforvaltning og Forsvarsbygg har fremmet innsigelse til henholdsvis 5, 1 og 2 planer. Innsigelser fra Jernbaneverket/Bane NOR har vært knyttet til sikker byggegrunn, NTP og byggeavstand til jernbanespooret. Forsvarsbygg sine innsigelser har vært knyttet til støygrense og manglende hensynssone, mens Direktoratet for mineralforvaltning sin innsigelse er knyttet til sikring av istandsetting etter endt masseuttak.

Ingen innsigelser er avskåret av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Samordning av statlige innsigelser

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultat
Antall planer på offentlig ettersyn hvor fylkesmannen har samordnet uttalelser med statlige innsigelser	32
Antall innsigelser som er fremmet	55
Antall innsigelser som ikke er videresendt til kommunene	5
Antall innsigelser som er avskåret	0

Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.11.1 i TB)

Rapportere på

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene. Alle saker som ligger til behandling per 31.12.2016 skal overføres til den nye SYSAM-løsningen.

- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten for 2017 skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten for 2017 skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Fylkesmannen har fått prøvd flere klageavgjørelser ved domstolene. Det gjaldt flere vedtak i en sak om diverse dispensasjoner i strandsonen (i Molde). Staten vant frem med sitt syn både i tingretten og lagmannsretten.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
278	67	189	40	4	2	0

Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.12.1 i TB)

Rapportere på

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene. Alle saker som ligger til behandling per 31.12.2016 skal overføres til den nye SYSAM-løsningen.

- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis. Rapportering om ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område (også der oreigningsloven er hjemmelsgrunnlag).
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område. Det skal også fremgå antall søknader som ikke er behandlet innen 12 uker.
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede ekspropriasjonssaker der Fylkesmannen er klageinstans, på plan- og bygningsrettens område. Det skal også fremgå antall klager som ikke er behandlet innen 12 uker.

Fylkesmannen har hatt en rettsak i Sør-Trøndelag tingrett i sak hvor vi stadfestet et kommunalt reguleringsvedtak. Vedtaket ble kjent delvis ugyldig (for én eiendom).

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	57
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	117
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	45
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	6

Fylkesmannen skal gjøre rede for iverksatte... (fra kapittel 7.3.6.13.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjøre rede for iverksatte og planlagte effektiviseringstiltak. Det skal her fremgå at tiltak som inneholder digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester er særlig vurdert. Det skal også gjøres rede for hvordan effektiviseringsgevinstene av tiltakene hentes ut, slik at de kan omdisponeres til prioriterte områder. Nærmere retningslinjer kommer i eget rundskriv.

Vi har i 2017 satset på å gjøre klar mange digitale møterom for Skype og videokonferanser i forbindelse med sammenslåing av embetene i Trøndelag. Vi har også klargjort våre systemer for å ta i bruk e-innsyn, digital meldingsutveksling og innføring av e-handel.

Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.14.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres om lærlinger i årsrapporten.

Vi har hatt en lærling i 2017 som i november tok fagbrev i kontor- og administrasjonsfaget.

Kort beskrivelse av aktiviteten... (fra kapittel 7.3.7.1.1 i TB)**Rapportere på**

Kort beskrivelse av aktiviteten på området, herunder oversikt over:

- Tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd og antall medlemmer det er gitt tilskudd for
- Trossamfunn som er slettet hos fylkesmannen
- Nye registrerte/uregistrerte trossamfunn og nye livssynssamfunn
- Ev. tilsyn med trossamfunn og forstander.

Digital løsning for tros- og livssynssamfunn er nå i drift, og ble tatt i bruk første gang i forbindelse med utbetaling av statstilskudd for 2017.

34 tros- og livssynssamfunn mottok tilskudd i 2017. Totalt er det gitt tilskudd for til sammen 25 600 medlemmer.

Ingen trossamfunn ble i 2017 slettet.

Vi har ikke registrert nye trossamfunn i 2017.

Oversikt over antall saker... (fra kapittel 7.3.7.2.1 i TB)**Rapportere på**

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

FMST ga i 2017 tillatelse til askespredning i 64 saker.

Oversikt over antall saker i hver kategori... (fra kapittel 7.3.7.3.1 i TB)**Rapportere på**

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

FMST hadde i 2017 5 saker til behandling etter lov om helligdag og helligdagsfred.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven... (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)**Rapportere på**

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven, jf. VØI pkt. 5.3.2 og bakgrunnsinformasjon (metodehåndbok og egen mal for rapportering). Fylkesmannen skal beskrive hvilke risikovurderinger som ligger til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Med risikovurdering mener vi hvilke vurderinger og konklusjoner fylkesmannen har gjort på bakgrunn av de valgte kildene.

Risikovurderinger - tilsyn etter barnehagelov Kommunens ansvar for å påse at barnehagene i kommunen etterlever bestemmelsene om politiattest, jf. barnehageloven § 8, jf. § 19, jf. forskrift om politiattest i barnehager

Forskriften om politiattest i barnehager ble endret i 2015. Tema for tilsynet er valgt dels på bakgrunn av henvendelser vi fikk i 2016, både fra barnehageeiere og –myndigheter, om forståelsen av bestemmelsene i forskriften. Det er usikkerhet knyttet til håndteringen av regelverket, særlig om reglene for innhenting av politiattest for personer som oppholder seg midlertidig i barnehagen, for eksempel vikarer og personer under opplæring. Videre er bakgrunnen for valg av tema flere mediasaker nasjonalt om ansattes overgrep mot barn i barnehager. Slike saker forekommer til tross for at regelverket er skjerpet. Konsekvensen av brudd på bestemmelsene om innhenting av politiattest, kan være stor og få alvorlige følger både for enkeltpersoner og lokalsamfunn. Det er derfor viktig at kommunen har riktig forståelse av bestemmelsene og ivaretar sitt ansvar med å påse at regelverket etterleveres i barnehagene.

Vi har ført tilsyn med dette temaet i to kommuner. Tall fra BASIL viser at det i begge kommunene er ført forholdsvis få tilsyn med barnehagene. I perioden 2012-2016 er det i den første kommunen gjennomført fem tilsyn i kommunens åtte barnehager, i den andre kommunen er det ført totalt fem tilsyn i de fem barnehagene i samme periode.

Fylkesmannen førte forrige gang tilsyn med den første kommunen i 2012, etter den tid har det vært skifte av barnehagemyndighet. Også i den andre kommunen er det lenge siden forrige tilsyn, i 2010. Tilsynet med denne kommunen er gjennomført med veiledning både før og etter tilsynsbesøket ut fra en vurdering av behov, blant annet nytilsatt barnehagemyndighet. Vi har lite informasjon om hvordan kommunene ivaretar sitt påse-ansvar, blant annet på bakgrunn av skifte i myndighetsfunksjonene. Vi vurderer samlet sett at det er sannsynlig at kommunene ikke i tilstrekkelig grad ivaretar sitt ansvar med å påse regelverksetterlevelse i barnehagene.

Tilsyn med kommunens forvaltningskompetanse

Vi har gjennomført tre forvaltningstilsyn der vi undersøker om kommunens enkeltvedtak på utvalgte områder er fattet i tråd med saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel V.

Fylkesmannen har sett i behandlingen av klagesaker og i tilsyn, der det er fattet enkeltvedtak, at kommunene har manglende forvaltningskompetanse. Det er særlig kravene til begrunnelse jf. § 25 og innholdet i underretningen av vedtaket jf. § 27 tredje ledd som ikke etterleveres. Vi ser at vedtak ikke viser til de reglene det bygger på eller viser til feil eller opphevede bestemmelser. Videre er faktum mangelfullt beskrevet. Dette gjelder særlig vedtak om tilskudd til private barnehager. Her har praksis blitt bedre etter direktoratets eksempler og maler, men vi ser at særlig vurderingene av hvorfor utgifter er tatt ut, fortsatt ikke fremkommer i tilstrekkelig grad. Dette medfører at mottaker ikke settes i stand til å etterprøve om vilkårene for å fatte vedtak er oppfylt. Vi ser også at informasjonen om retten til å påklage vedtaket ikke oppfyller kravene i § 27 tredje ledd.

Konsekvensen av brudd på saksbehandlingsreglene er at mottakers rettsikkerhet ikke ivaretas. Når vedtaket ikke viser til rettsreglene, faktum eller nevner hensynene som ligger til grunn for skjønnsutøvelsen, er det risiko for at mottaker ikke settes i stand til å forstå innholdet i vedtaket og vurdere om vedtaket er lovlig fattet. Innholdet i begrunnelsen er også avgjørende for at mottaker skal kunne vurdere om vedtaket skal påklages. På samme måte vil manglende informasjon om klageadgangen jf. § 27 tredje ledd kunne medføre at mottaker ikke får prøvd lovligheten av vedtaket i to instanser. Når saksbehandlingsreglene ikke følges, er det risiko for at vedtaket er ugyldig og at mottaker ikke får oppfylt de rettighetene den har krav på etter særlovgivningen.

Vi har gjennomført to tilsyn med om kommunens vedtak om tilskudd til private barnehager er fattet i tråd med saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel V.

Konsekvensene av brudd på regelverket kan i disse tilfellene innebære at de private barnehagene ikke får det tilskuddet de har krav på. Dette vil igjen i ytterste konsekvens kunne påvirke driften av barnehagene og innholdet i barnehagetilbudet.

Det første tilsynsobjektet er valgt på bakgrunn av henvendelser fra de private barnehagene over år, med spørsmål om kommunens saksbehandling og forståelsen av innholdet i kommunens vedtak om tilskudd. Kommunen er gitt veiledning om saksbehandlingsreglene og forståelsen av bestemmelsene i tilskuddsforskriften siden den trådte i kraft.

Vi vurderer på denne bakgrunn at det er sannsynlig at kommunens vedtak ikke er fattet i tråd med saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven. Vi anser at det er stor sannsynlighet for at begrunnelsen i vedtakene ikke er gitt i tråd med § 25. Fylkesmannen har ikke mottatt klager på kommunens tilskuddsvedtak. Vi vurderer derfor at det også er en viss sannsynlighet for at det ikke gis tilstrekkelig informasjon om klageadgangen i vedtakene, i tråd med forvaltningsloven § 27 tredje ledd.

Den andre kommunen er dels valgt på grunn av størrelse/omfang. Kommunen har nest høyest folketall i fylket. Syv av kommunens 18 barnehager er private. Vi har videre sett at kommunens satser over år har vært lave sammenlignet med de nasjonale satsene. Vi ønsker derfor særlig å undersøke kommunens beskrivelse av faktum i tilskuddsvedtakene. Vi ønsker også å undersøke kommunens praksis da vi mottar svært få klagesaker fra kommunen samt at vi ikke har kontrollert dette temaet i tidligere tilsyn med kommunen.

Kommunens etterlevelse av de rettslige kravene som gjelder når kommunen fattet vedtak om dispensasjon fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder, jf. forskrift om midlertidig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 1, jf. forvaltningsloven kapittel V

Barnehagene i Sør-Trøndelag har tradisjonelt hatt god barnehagelærerdekning. Tall fra BASIL viser at den valgte kommune ligger over snittet i fylket når det gjelder antall dispensasjoner fra utdanningskravet, og har gjort det over år. For eksempel var andelen styrere og pedagogiske ledere med midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet 6,5 % i kommunen og 1,7 % i fylket i 2013. I 2014 var andelen henholdsvis 5,7 % og 1,2 %. Konsekvensen av eventuelle brudd på regelverket vil kunne påvirke det pedagogiske innholdet i barnehagetilbudet. Vi ønsker derfor å undersøke om kommunens praksis er i tråd med kravene i forskriften, i tillegg til å undersøke om de generelle saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel V er fulgt, jf. den samlede vurderingen over.

Kommunens virkemiddelbruk - tilsyn og veiledning, jf. barnehageloven §§ 8 og 16

De tilsynene vi tidligere har gjennomført med dette temaet har vist at kommunene har mange kilder til informasjon om regelverksetterlevelsen i barnehagene, men at de ikke bruker denne kunnskapen til å gjøre konkrete vurderinger av behovet for veiledning og tilsyn i den enkelte barnehage. Tilsynene gjennomføres i stor grad etter faste intervall og med faste tema. Det føres gjerne tilsyn med svært mange av eierpliktene og med omfattende tema i hvert av tilsynene. Vi ser også at vurderingene som gjøres i tilsynene ofte er mangelfulle eller manglende. Dette medfører en risiko for at tilsynene ikke er egnet til å påse regelverksetterlevelse. Vi ser også at virkemidlene veiledning og tilsyn ikke ses i sammenheng og at det ikke gjøres bevisste valg av virkemiddel ut fra hva som er mest hensiktsmessig for å oppnå regelverksetterlevelse.

Videre har vår veiledning etter spørsmål fra kommunene vist at mange av dem synes det er vanskelig å definere og skille eier- og myndighetsoppgavene etter barnehageloven. Vi vurderer det slik at det er sannsynlighet for at det er brudd på regelverket som regulerer dette tilsynstemaet i de fleste av kommunene i fylket.

Bakgrunnen for valg av tilsynsobjekt er dels opplysninger fra BASIL, som viser at kommunen i perioden 2012 – 2016 har gjennomført ett tilsyn i de to barnehagene. Videre er det syv år siden Fylkesmannen sist førte tilsyn med kommunen. Temaet var barnehagemyndighetens håndtering av regelverket om politiattest. Det ble den gang avdekket brudd på regelverket.

Vi har samlet sett lite informasjon om hvordan kommunen ivaretar sine lovpålagte myndighetsoppgaver, både fra offentlige kilder og vår egen områdeovervåking. Vi har ikke mottatt klagesaker til behandling, vi mottar svært sjelden henvendelser, både fra kommunen som barnehagemyndighet, barnehagene og foreldre. Vi ønsker derfor å undersøke kommunens etterlevelse av kravene knyttet til kommunens veiledning og tilsyn, som er tema som gir mye informasjon om kommunens praksis.

Valg av tidspunkt

Samordningshensyn har vært styrende for valg av tidspunkt for tilsynene. Alle tilsynene er planlagte tilsyn. Vi har ikke gjennomført hendelsesbaserte tilsyn etter barnehagelov i 2017.

Risikovurderinger - tilsyn etter opplæringsloven

Aktiviteter

Tilsyn på utdanningsområdet ble dominert av temaet skolebasert vurdering. I forkant av tilsynene ble det gjennomført veiledning i stort sett alle kommuner og med de fleste skolelederne. Temaet er utfordrende, og bestemmelsen forstås i liten grad av sektor. Departementet bør derfor vurdere en tydeliggjøring av bestemmelsen. Tilsynene oppleves likevel som svært nyttig både av Fylkesmannen og sektor.

Fylkesmannen vil understreke at store volumkrav (antall tilsyn), krav til fordeling av ulike tilsyn (nasjonalt initiert, lokalt initiert og hendelsesbaserte tilsyn) samt behov for/krav om samordning av statlig tilsyn i kommuneloven, vanskeliggjør en ideell praksis i Ros-arbeidet.

Fylkesmannen gjennomfører naturlig nok ikke en fullstendig Ros-analyse ved nasjonalt valgte temaer siden temaet allerede er valgt. Vår Ros-analyse er i så måte ved valg av tilsynsobjekter. Her gjør Fylkesmannen en vurdering både av sektortilstanden i kommunen og en vurdering av mengden tilsyn i kommunen de siste årene.

Når det gjelder valg av tilsynstema for de egendefinerte tilsynene, så beror de på flere vurderinger. Noen av dem er basert på bekymringer knyttet til den enkelte skoleeier/skole; andre igjen er basert på en vesentlighetsvurdering av tema, samt sektortilstanden generelt i fylket. Fylkesmannen vil her understreke at risikovurderingene ikke bare er gjort i forhold til hva som oppleves akutt. Vårt valg av temaet tidlig innsats er blant annet begrunnet i en mer langsiktig risikovurdering for de elever som sliter med grunnleggende lese- og regneferdigheter. Generelt er det viktig at langtidseffekter også er en del av Ros-analyser.

Fylkesmannen benytter tall fra GSI, Skoleporten og KOSTRA, resultater fra nasjonale prøver, innkomne klager, henvendelser fra elever/foreldre, oppslag i media, med mer, i vår vurdering og planlegging av tilsynsaktiviteten.

Brukereffekt

Våre funn har avdekket en svært varierende forståelse for skolebasert vurdering. Skolene mangler i svært stor grad en kollektiv tilnærming for å vurdere egen virksomhet. Det bør være av interesse for Kunnskapsdepartementet å stille spørsmål med hvorfor det er slik.

Selv om tilsyn kan medføre litt ekstra arbeid for skolene og skoleeierne, mener vi at våre tilsyn fremdeles blir tatt godt imot ute i sektor.

Utfordringer ved tilsyn, også i 2017, har vært oppfølgingsarbeidet internt i kommunene. Kunnskapsdepartementet bør ta initiativ til å utvikle en nasjonal metodikk på området.

Effekt nasjonal politikk

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vil understreke at tilsyn er viktig og nyttig for å få til en best mulig skole. Vi vil likevel peke på faren for å fremme en instrumentell tilnærming til viktige regelverksområder vi fører tilsyn med. Svært mange av bestemmelsene i opplæringslov og forskrift har en pedagogisk intensjon. Vi ser at tilsynene kan være med til å bidra til instrumentell forståelse, der det viktigste er å dokumentere at man har gjort noe/evt. har en skriftlig rutine – og ikke at praksis er best mulig for elevene.

Gjennom tilsyn ser vi om norsk skolepolitikk gir den effekt som er ønskelig. Læreplanene, slik de er utformet i LK06, krever et betydelig lokalt arbeid. Et slikt lokalt arbeid med læreplanene forutsetter at dette oppdraget er tydelig formulert fra sentralt hold, og at skolene/skoleeierne har god kompetanse i læreplananalyse. Fylkesmannen mener, ut fra vår kjennskap til sektor, at lærerutdanningene i Norge kunne understøtte den statlige politikken på en bedre måte.

For at lærerne skal kunne bruke sitt viktigste plandokument (læreplanen) er det avgjørende at de har et språk som muliggjør dette. Per dags dato mangler sektor dette i stor grad. Kompetansebegrepet, slik det er utformet i læreplanene, har to sentrale elementer; kunnskap og ferdigheter. I sektor er kompetansebegrepet redusert til kunnskapselementet. Det er gjennom ferdighetselementene at eleven skaper og viser sin kunnskap. Ferdighetene i LK06 skal framsette en aktiv elev – og er ikke på valg. Det er en stor misforståelse i sektor at det er total metodefrihet i norsk skole. Resultatet av lærernes manglende språk ved analyse av

læreplanene er at ferdighetselementene ikke påvirker lærernes metodebruk, og elevene blir passive mottakere av kunnskap. Læreboka styrer hverdagen; ikke læreplanene.

Én forklarende faktor til dette er at lærerutdanningene ikke gir skolenorge det nødvendige språket som kreves for å forstå læreplanene. Med andre ord: Lærerutdanningene berører i liten grad læreplanene og læreplananalyse i sin grunnutdanning. Nasjonal politikk på dette området understøttes i liten grad av lærerutdanningene. Dette må departementet ta hensyn til ved innføring av nye læreplaner. Styringskraft krever mer enn noe annet forståelse.

Fylkesmannen tar derfor også i år til orde for at Kunnskapsdepartementet vurderer en sterkere statlig styring av lærerutdanningene – særlig på de mest sentrale momentene ved nasjonal skolepolitikk.

Fylkesmannen konkluderer med at vi har tilstrekkelig kompetanse, men at vi mangler ressurser til å løse oppdraget, spesielt når det kommer til volum.

Rapportering på FNT – forvaltningskompetanse

Kontrollspørsmål																							
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Roros	Glåmos	21.03.2017	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Roros	Roros	21.03.2017	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Gjennomførte tilsyn - Barnehage

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Frøya	Annet	Kommunens ansvar for å påse at barnehagene i kommunen etterlever bestemmelsene om politiattest	3	Endelig rapport	1	1	0
Hitra	Annet	Kommunens ansvar for å påse at barnehagene i kommunen etterlever bestemmelsene om politiattest	4	Foreløpig rapport	1	0	0
Klæbu	Annet	Forvaltningskompetanse - vedtak om tilskudd til private barnehager	2	Endelig rapport	1	1	0
Melhus	Annet	Forvaltningskompetanse - vedtak om tilskudd til private barnehager	2	Endelig rapport	1	1	0
Roros	Annet	Forvaltningskompetanse - vedtak om dispensasjon fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder	2	Endelig rapport	0	0	0
Holtålen	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		4	Foreløpig rapport	1	0	0
			17		5	3	0

I tilsynene med Hitra og Holtålen er det gjennomført veiledningssamlinger som del av tilsynet.

Gjennomførte tilsyn - Opplæring

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Malvik	Saksvik skole	FNT	Skolebasert vurdering		4	Endelig rapport	1	1	0
Midtre Gauldal	Støren barneskole	FNT	Skolebasert vurdering		4	Endelig rapport	0	0	0
Roros	Glåmos skole	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Endelig rapport	1	1	0
Roros	Roros	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Endelig rapport	1	1	0
Trondheim	Blussvoll	FNT	Skolebasert vurdering		4	Endelig rapport	1	1	0
Trondheim	Brundalen	FNT	Skolebasert vurdering		4	Endelig rapport	1	1	0
					20		5	5	0

Status tilsyn varslet i 2016, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2017 (Skole)

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
					0		0	0	0

Rapportering på FNT – skolebasert vurdering

		Kontrollspørsmål					
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5
Malvik	Saksvik	14.03.2017	1	1	1	1	1
Midtre Gauldal	Støren barneskole	18.04.2017	0	0	0	0	0
Trondheim	Blussuvoll	04.09.2017	1	1	1	1	1
Trondheim	Brundalen	04.09.2017	1	1	1	1	1

Rapportering på FNT – skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Kontrollspørsmål																								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

Status tilsyn varslet i 2016, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2017 (Barnehage)

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
			0		0	0	0

Vi har ingen slike tilsyn.

Rapportering fra egeninitierte tilsyn (foreløpige tilsynsrapporter)

Kommune	Barnehage/skole	Tilsynstema	Korreksjonspunkt	Antall kontrollspørsmål i tilsynet
Frøya		Kommunens ansvar for å påse at barnehagene i kommunen etterlever bestemmelsene om politiattest, jf. barnehageloven § 8, jf. § 19, jf. forskrift om politiattest i barnehager	1. Kommunen må sikre at den har nok og egnet informasjon om regelverkssetterlevelsen i alle barnehager når det gjelder politiattester. 2. Kommunen må bruke denne informasjonen til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behovet for veiledning og tilsyn. 3. Kommunen må legge riktig lovforståelse til grunn ved tilsyn med og veiledning av barnehageeierne. 4. Når det gjennomføres tilsyn i barnehagene med regelverket om politiattest, må kommunen vurdere og konkludere på om barnehageeier oppfyller lovkravene. 5. Kommunens vurderinger og konklusjoner i tilsynet må formidles skriftlig til barnehageeier. 6. Kommunen må sikre at det vurderes om andre som regelmessig oppholder seg i barnehagene eller har vesentlig innflytelse på driften, skal levere politiattest etter bestemmelsene i barnehageloven § 19 andre ledd.	30
Hitra		Kommunens ansvar for å påse at barnehagene i kommunen etterlever bestemmelsene om politiattest, jf. barnehageloven § 8, jf. § 19, jf. forskrift om politiattest i barnehager	1. Kommunen må sikre at veiledningen som gis barnehageeier for å påse regelverkssetterlevelse, gjennomføres i tråd med behovet. 2. Når kommunen gjennomfører tilsyn i barnehagene med regelverket om politiattest, må kommunen vurdere og konkludere på om barnehageeier oppfyller lovkravene. 3. Kommunens vurderinger og konklusjoner i tilsynet må formidles skriftlig til barnehageeier.	30
Klæbu		Kommunens etterlevelse av de rettslige saksbehandlingsreglene som gjelder når vedtak om tilskudd til private barnehager fattes, jf. forvaltningsloven kapittel V.	1. Begrunnelsen av vedtaket viser til rettsreglene som vedtaket bygger på, jf. forvaltningsloven § 25 første ledd. 2. Begrunnelsen av vedtaket nevner og fremstiller de faktiske forhold vedtaket bygger på slik at mottaker av vedtaket settes i stand til å forstå og vurdere om lovens vilkår for å fatte vedtaket er tilstede, jf. forvaltningsloven § 25 andre ledd. 3. Underretningen av vedtaket opplyser om klagefrist, den nærmere fremgangsmåten ved klage og retten til å se sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 27 tredje ledd.	10
Melhus		Kommunens etterlevelse av de rettslige saksbehandlingsreglene som gjelder når vedtak om tilskudd til private barnehager fattes, jf. forvaltningsloven kapittel V.	1. Begrunnelsen av vedtaket nevner og fremstiller de faktiske forhold vedtaket bygger på slik at mottaker av vedtaket settes i stand til å forstå og vurdere om lovens vilkår for å fatte vedtaket er tilstede, jf. forvaltningsloven § 25 andre ledd. 2. Underretningen av vedtaket opplyser om retten til å se sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 27 tredje ledd.	10

Rapportering på tilsyn med barnehagemyndighetens tilsyn og veiledning

Kontrollspørsmål																															
Kommune	Åpnet	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.2	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	4.2	4.3	4.4	4.5	4.7	4.8	4.9	4.11	4.12	5.3	5.4	5.5	5.6	5.7	5.8	5.9	5.10	5.11	5.12
Holtålen	14.06.2017	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Fylkesmannen skal redegjøre for oppdraget om egnevalueringen... (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for oppdraget om egnevalueringen av kompetanse på regelverksområdet, og særlig trekke fram styrker og utfordringer samt tiltak som er iverksatt for å sikre god kvalitet.

Oppvekst- og Utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har bestått av 12 medarbeidere (inkludert ledelse) som jobber med barnehage og grunnsopplæring. Avdelingen har tre jurister, hvorav to av disse jobber særskilt med barnehage og grunnsopplæring. Dette innebærer en reduksjon av juristkapasiteten siden forrige rapportering. Avdelingen er i prosess med å tilsette en ny jurist. Avdelingen består for øvrig av medarbeidere med en variert formell utdanningsbakgrunn som sammen med denne har lang og relevant praksis fra sektor. Det er også flere av disse som har lang erfaring med statlig regelverksarbeid rettet inn mot barnehage og grunnsopplæringen. Med statlig regelverksarbeid menes klagebehandling, tilsyn, veiledning, og utvikling av kvalitet i sektor.

Fylkesmannen har gjennomført en skriftlig analyse av avdelingens regelverkskompetanse. Denne har blitt gjennomgått av og med alle medarbeidere i avdelingen, som er gitt mulighet til å komme med innspill på denne. På denne måten har vi sikret at avdelingen har en felles og omforent forståelse av hvilke utfordringer avdelingen har på dette området.

Samlet sett har avdelingen den nødvendige kompetansen og erfaringen til å løse oppgavene våre på regelverksområdet innenfor barnehage og grunnsopplæringen på en kvalitativt god måte. De kommunevise spørringene vi har synliggjort også at avdelingen har gode tilbakemeldinger fra sektor i fylket vårt når det gjelder vår evne til å formidle regelverket. Avdelingen har imidlertid en utfordring når det gjelder kompetanse. Denne gjelder kompetanse innenfor kommuneøkonomi, som er nødvendig for å behandle enkelte saker knyttet til tildeling av tilskudd etter barnehageloven § 14, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager.

Medarbeiderne på avdelingen deltar også på kurs og samlinger i regi fra både overordnede myndigheter og eksterne tilbydere for å sikre individuell faglig utvikling som igjen blir videreført til øvrige medarbeidere i avdelingen. Avdelingen har satt av et eget punkt kalt «faglig forum» i våre kontormøter som dreier seg om formidling av kompetanse som skal bidra til faglig utvikling for hele avdelingen. Faglig forum inkluderer også forvaltningsrettslige temaer. Medarbeiderne og ledelsen på avdelingen er også ettertraktet i fylket i forbindelse med å bidra eksternt og nasjonalt til økt regelverkskompetanse og forståelse i sektor. Dette innebærer blant annet foredrag og presentasjoner ute i regionene i fylket, kommunene og ved utdanningsinstitusjonene, som NTNU og Dronning Mauds Minne høyskolen for barnehagelærerutdanning. Dette er arbeid som krever forberedelser hos den enkelte som holder foredragene, som medfører at vedkommende må sette seg godt inn i temået som skal presenteres. Dette øker den enkelte medarbeiders individuelle regelverkskompetanse, og er slik sett en "vinn-vinn situasjon".

Avdelingen er organisert på en slik måte at det jobbes tverrfaglig i alle saker. Dette er gjort for å sikre at den juridiske kompetansen blir kombinert med den barnehage- og skolefaglige kompetansen. Det tverrfaglige arbeidet blir sikret på flere måter. Den ene er at alle brev, herunder klagesaker, tilsynssaker og skriftlig veiledning, blir kvalitetssikret ved at de alltid blir lest igjennom for kommentering og drøfting av minst én medarbeider før ledelsen også leser igjennom saken. En annen måte dette sikres på er at vi har en møtestruktur hvor vi har egne faggruppemøter for skole og barnehage, samt en felles møtarena, for å sikre at sammenhengen mellom barnehage og skole ivaretas. Avdelingen har også etablert faste møtepunkt for juristene på avdelingen.

I tillegg har avdelingen et godt samarbeid med øvrige avdelinger på embetet, hvor det innhentes kompetanse der dette er nødvendig. Avdelingen samarbeider også godt med andre embeters utdanningsavdelinger når særskilte problemstillinger dukker opp. Det er også etablert såkalte 5-fylkesamarbeid innenfor grunnsopplæringen med fokus på elevers rett til et godt psykososialt miljø, og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Det er også etablert et 5-fylkesamarbeid på barnehageområdet som tar for seg problemstillinger knyttet til hele barnehageloven med tilhørende forskrifter. Disse 5-fylkesamarbeidene sikrer nettverksbygging på tvers av embetene slik at vi kan benytte hverandres kompetanse til drøftinger i særskilte problemstillinger.

Fylkesmannen skal rapportere om antall klager... (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere om antall klager, type klager og resultatet av behandlingen.

Viser til tabeller nedenfor.

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	58	0	16	42	0
Standpunkt i orden og oppførsel	5	0	2	3	0
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	1	0	1	0	0
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	6	4	0	0	2
Skoleplassering, § 8-1	8	1	6	0	1
Skyss, § 7-1	10	3	7	0	0
Spesialundervisning, § 5-1	5	3	2	0	0
Særskilt språkopplæring, § 2-8	1	0	1	0	0
Sum	94	11	35	45	3

Antall klagesaker på skyss har gått ned med 20 saker sammenlignet med 2016 hvor vi behandlet 30 saker, mot årets 10. Vi har ingen klare indikatorer som forklarer nedgangen, utover at kvaliteten på Sør-Trøndelag fylkeskommunes behandling av skoleskyss-saker har økt. Dette kan forklarer noe av nedgangen i antall klagesaker på dette området.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	6	3	1	0	2
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0				
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
	6	3	1	0	2

I tillegg til de klagesakene som fremgår av tabellen, er det behandlet klagesaker etter bestemmelser i barnehageloven kapittel V A: Barnehageloven § 19 e Spesialpedagogisk hjelp - 2 saker - Medhold/delvis medhold i begge sakene. Barnehageloven § 19 g Nedsatt funksjonsevne - 2 saker - Medhold/delvis medhold i begge sakene. Barnehageloven § 19 h Tegnspråkopplæring - 2 saker - Medhold/delvis medhold i begge sakene.

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	2	0	2	0	0
Skyss, § 3-7	1	0	0	0	1
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf oppl § 9a-3	1	1	0	0	0
Inntak, § 3-1	2	0	2	0	0
	6	1	4	0	1

Totalt behandlet vi 19 klagesaker knyttet til frittstående grunnskoler i 2016, mot årets 6 saker. Nedgangen kan forklares i at vi mottok kun 2 klagesaker knyttet til standpunkt i fag, mot fjorårets 10 saker.

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	2	2	0	0	0
	2	2	0	0	0

Sakene er også omtalt i kommentarene til tabell 59.

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Inntak, § 3-1 sjette ledd	1	0	0	0	1
	1	0	0	0	1

Fylkesmannen skal rapportere på antall meldte skolemiljø saker... (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall meldte skolemiljø saker til embedene som håndhevingsmyndighet, resultat av behandlingen og saksbehandlingstid.

Antall meldinger som er tatt til behandling: 24. Utfall: 7 retten ikke oppfylt, 1 retten oppfylt, 1 trukket, 15 under behandling. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid: 67 dager. Disse tallene omfatter også de to vedtakene med som er skrevet etter nyttår - utfallet i disse to sakene er at retten ikke er oppfylt.

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender... (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender seg på nytt til fylkesmannen hvor skoleeier /barnehageeier /barnehagemyndigheten ikke har fulgt opp vedtaket.

Ingen slike saker.

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak... (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak innenfor kompetanse og rekruttering på barnehageområdet.

Rapporteringskravet er splittet i to (se 7.3.8.13) av tekniske grunner for å koble riktige tabeller til årsrapporteringen.

Se tabeller for detaljer.

Kompetansetiltak tabell 1

Kompetansetiltak	Midler brukt	Antall deltakere totalt	Andel deltakere fra kommunale barnehager	Andel deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	847 000	18	72 %	28 %
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	0	0	0 %	0 %
Kompetanseutviklingstiltak for samisk	100 000	28	90 %	10 %
Økonomisk tilrettelegging	1 227 000	49	51 %	49 %

Ingen tildeling for 2017 på Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere. For prosjekt for Økonomisk tilrettelegging fikk 50 søkere avslag.

Kompetansetiltak tabell 2

	Kompetansemidler til kommuner og barnehager
Midler brukt	4 877 000
Andel barnehagemyndigheter som har fått midler	100 %
Andel kommunale barnehager som deltar i tiltak	75 %
Andel ikke-kommunale barnehager som deltar i tiltak	65 %
Andel barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	60 %
Andel barnehager deltatt på tema: språkmiljø	69 %
Andel barnehager deltatt på tema: realfag	17 %
Andel barnehager deltatt på tema: barn med særskilte behov	16 %
Andel barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	47 %
Andel barnehager deltatt på tema: dannings og kulturelt mangfold	16 %
Andel barnehager deltatt på tema: annet	2 %

Annet: Likestillingsprosjekt

Fylkesmannen skal gi en kort vurdering av arbeidet med strategiene... (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort vurdering av arbeidet med strategiene *Kompetanse for fremtidens barnehage* og *Kompetanse for kvalitet* og for strategi for etter- og videreutdanning for ansatte i PPT.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har mottatt kr. 1 050 000 i videreutdanningsmidler og utbetalt midlene til deltakere i videreutdanningstilbud. Disse deltok i studietilbud innen rådgivning og veiledning, læringsmiljø og gruppeledelse og organisasjonsutvikling og endringsarbeid. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag bidrar med kompetanse i faget Ped 6018 Sakkyndig vurdering og forvaltning ved NTNU.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fikk overført kr. 116 000 i etterutdanningsmidler for 2016, og gjennomførte et felles kompetanseløft for alle ansatte og ledere i PP-tjenestene i fylket. Målsettingen med tiltaket var å bidra til at PP-tjenestenes sakkyndige vurderinger er i samsvar med regelverk og veiledere på barnehage- og skoleområdet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mottok kr. 290 000 i etterutdanningsmidler i 2017. Etter utlysning og behandling av søknadene ble midlene utbetalt til 6 kommuner til etterutdanning innen ASK, PPTs systemrettet arbeid, med særlig vekt på læringsmiljø, lovverk og veileder for spesialpedagogisk hjelp i barnehage og spesifikke språkvansker.

Kompetanse for framtidens barnehage

Intensjonene i kompetansestrategien ligger til grunn for tildeling av kompetansemidler til kommunene/regionene. Kommunene i Sør-Trøndelag har over lang tid organisert sitt arbeid med kompetanseutvikling i barnehagesektoren gjennom interkommunalt samarbeid (regioner). Vi erfarer at det er ulik kompetanse og kapasitet i de ulike regionene til å forankre og gjennomføre arbeidet med barnehagebasert kompetanseutvikling.

I forberedelsene av revidert kompetansestrategi tok FM initiativet til å opprette en referansegruppe bestående av representanter fra barnehagemyndigheter, eiere, styrere og pedagogiske ledere. Dette i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Formålet var å skape et kunnskapsgrunnlag for arbeidet med kompetanseutvikling i barnehagesektoren i det nye Trøndelag.

Kompetanse for kvalitet

Fylkesmannen har informert og veiledet om videreutdanningsordningen, selv om den i utgangspunktet er godt kjent i sektor. Søknadsportalen fungerer godt. Det er åpenbart at søknadsstrømmen ledes mot de prioriterte fagene, og at idéen med høyere tilskuddssats fungerer slik departementet ønsker.

Vi er likevel noe bekymret hvis dette blir tendensen også i årene som kommer. Evalueringen av LK06 viste at en av svakhetene ved implementeringen var at de

grunnleggende ferdighetene ikke ble forstått slik de skulle. Tidligere så vi derfor at videreutdanning i lesing og leseopplæring var av de tilbudene som fikk god oppslutning; en nødvendig prioritet. Vi aner at lavere tilskuddssats i lesing, enn eksempelvis i naturfag, har fått følger for populariteten til dette videreutdanningstilbudet. Kompetansekravene bidrar nok også til at fag som gir undervisningskompetanse, blir prioritert av skoleeierne. Vi mener det er klokt å følge oppmerksomt med på det som skjer. Lovforslaget med forsterket plikt til tidlig innsats, vil kreve lærere med god kompetanse også innenfor begynneropplæring – og da spesielt i lesing, skriving og regning. Departementet må ta høyde for disse aspektene i videre portefølje, og vurdere hvilke vilkår som bør legges i ordningen.

I omleggingen til ny modell for kompetanseutvikling, er det stort fokus på profesjonelle læringsfellesskap og kollektiv læring. Kritikken mot videreutdanning av enkeltlærere har bestått i at kompetansen hos den enkelte ikke blir «satt i spill». Det bør i tiden framover være fokus på hvordan vi kan se de ulike kompetansetiltakene i sammenheng. Det kan blant annet bestå i tydelige bestillinger til UH om å gi føringer i fagenes studieplaner, som at studiets arbeidskrav skal løses i fellesskap på skolene.

Som nevnt informerer, veileder og motiverer Fylkesmannen til deltakelse innenfor alle nasjonale satsinger. For å gjøre en best mulig jobb er det helt nødvendig at vi hos Fylkesmannen også har et forum der vi får god informasjon, og mulighet til å stille spørsmål, og diskutere mulige utfordringer. Tidligere har det vært praksis at Fylkesmennene og direktoratet hadde et årlig møtepunkt der vi nettopp kunne få informasjon, dele erfaringer og stille spørsmål. Nå er denne gode praksisen opphørt. Fylkesmennene har derfor ikke noe mer enn skoleeierne å støtte oss på. En best mulig veiledning trenger et annet utgangspunkt. Vi ber derfor om at et slikt møtepunkt gjeninnføres.

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad... (fra kapittel 7.3.8.8 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad de kommuner med lav kvalitet og kompetanse på barnehage- og grunnopplæringsområdet som er fulgt opp, har økt sin kvalitet og kompetanse, og videre hvilke virkemidler og tiltak som har hatt god effekt.

Barnehage

I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har vi jobbet med å utarbeide arbeidsmodell i forbindelse med oppdraget med å følge opp kommuner med lav kvalitet og kompetanse. Her i Sør-Trøndelag valgte vi implementering av rammeplan som tema for oppfølging av kommunene. Bakgrunn for valg av tema er vår oppgave med å informere og veilede om ny rammeplan for barnehagen som er en nasjonalt satsingsområde for sektor. Rammeplanen beskriver innholdet i barnehagetilbudet og det er viktig at barnehagemyndigheten, som skal påse regelverketterlevelse i barnehagene, har riktig og oppdatert forståelse av bestemmelsene i rammeplanen.

Vi har valgt veiledning som metode. Det har da vært viktig at kommunene frivillig ønsker å delta på denne oppfølgingen. Vi har henvendt oss til tre kommuner ut fra en risiko- og sårbarhetsvurdering, særlig på bakgrunn av vår erfaring gjennom den løpende dialogen med kommunene. Vi finner det effektivt at veiledningsmøtene har vært gjennomført med få deltagere. På denne måten har vi lagt til rette for en åpen dialog og erfarings utveksling. Vi har synliggjort handlingsrommet og at implementeringsarbeid kan gjøres på ulike måter ut fra lokale forhold.

Vår erfaring er at kommunene etterspør mer veiledning på bakgrunn av sin økte kompetanse i løpet av prosessen. Vi har fått tilbakemelding fra deltagende kommuner om at de har fått økt bevissthet rundt forståelsen rundt innholdet i rammeplanen og derigjennom hva det er viktig å legge vekt på i veiledningene med barnehagene.

Rammeplanenes bestemmelse om årsplan har vært brukt som utgangspunkt for å belyse barnehagemyndighetens ansvar og arbeid med å påse regelverketterlevelse. Kommunene har gitt tilbakemelding om at veiledningen på dette punktet har god effekt.

Vi mener derfor på bakgrunn av vår oppfølging så langt at kommunene viser større forståelse for forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og viktigheten av å ha et bevisst forhold til hvordan den nasjonale satsingen implementeres i den enkelte barnehage.

Det er et langsiktig arbeid å heve kvalitet og kompetanse hos den enkelte kommune. Dette vil vi fortsette med 2018.

Skole

Vi vil først uttrykke at vi støtter utvelgelsen av indikatorer for ordningen. Både fordi de peker på helt sentrale elementer ved norsk skole, men også fordi indikatorene er gjenkjennbare og at hele prosessen er åpen og basert på tillit. Det er imidlertid avgjørende at ordningen også imbefatter en skjønnsmessig vurdering fra FM. Vår kjennskap til sektor er avgjørende. Det førte til at vi sterkt oppfordret en annen kommune om å søke veilederordningen, selv om de ikke sto fram som svak i den lista direktoratet presenterte.

Fylkesmannen i Trøndelag inviterte aktuelle kommuner til informasjonsmøte for å sikre at erkjennelsen for situasjonen ble forstått. Kommunene møtte med skolefaglig ansvarlig, rådmann og ordfører. I møtet ble vi enige om veien videre første år.

I første omgang ble vi enige om at kommunene skulle redegjøre for konkrete tiltak for å øke kvaliteten. Dette ble levert slik avtalt, og Fylkesmannen søkte direktoratet om midler som kunne understøtte dette arbeidet. Av de 4 kommunene fikk tre tilskudd i henhold til søknaden; den siste kommunen søkte om støtte fra veilederkorpsset.

Fylkesmannen har vært i nær dialog med aktuelt veilederteam, og i samarbeid med dem, arrangert en oppstartkonferanse for utviklingsarbeidet framover.

Det er vanskelig å peke på om dette har økt kvaliteten og kompetansen allerede. Fylkesmannen vil følge situasjonen videre, særlig knyttet til de styringsparametere som ligger til grunn for utvelgelsen av kommunene.

Fylkesmannen skal gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt... (fra kapittel 7.3.8.9 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt for å bidra til implementering av ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

I tråd med vår plan startet vi allerede i 2016 tiltak med å forberede barnehagesektoren for implementeringen av ny rammeplan. Vi initierte «Styreren som pedagogisk fyrtårn». Tiltaket formål var å bedre se sammenheng mellom regelverksetterlevelse og kvalitetsutvikling, og styrerens rolle i dette.

Sammen med KD gjennomførte vi på slutten av 2016 to høringskonferanser. Vi motiverte og oppfordret til påmelding, og var veldig godt fornøyd med

oppmøtet fra aktørene i barnehagesektoren som bidro med høringssvar. Vi er kjent med at effekten var diskusjoner om høringsforslaget blant ansatte i barnehagene.

a) I fagsamling (mai) for barnehagemyndighetene var informasjon om - og implementering av ny rammeplan hovedtema. Vi erfarer at det er stor forskjell på barnehagemyndighetenes forståelse av barnehageloven. Vi tar med oss dette som tema inn i oppdraget om oppfølging av kommuner med lav kvalitet og kompetanse.

b) To samlinger (juni og august) hvor alle aktører var invitert: barnehageeiere, styrere, organisasjoner mm. Tema var «Ny rammeplan! En barnehage til barnas beste. Hva gjør vi i barnehagen?» Hvordan kan barnehagen jobbe med implementering av rammeplanen? Pågangen ble større enn forventet. Vi inviterte til en liknende samling. Til sammen 330 deltok på samlingene.

c) En samling i oktober for styrere med formål å motivere til ledelse av implementeringsprosessen av ny rammeplan, sett i lys av et trygt og godt barnehagemiljø. Her deltok til sammen 220 personer.

I alle tiltakene har vi i tillegg til våre egne ressurser invitert inn eksterne innledere fra Udir, DMMH, Læringsmiljøsentret og FUB. Vi hadde ønsket at Udir hadde større kapasitet enn tilfellet er, til å være innledere når vi etterspør dette.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har sammen med Udir og 5 andre Fylkesmenn deltatt i en arbeidsgruppe som utformer en plan for implementering av Rammeplanen på det samiske feltet. Her har vi bidratt med kompetanse og erfaring opparbeidet gjennom jevnlig nettverks- og kompetansetiltak for samiske barnehager og barnehager med samiske barn siden 2009. Planen skal være ferdig våren 2018.

Fylkesmannen skal gi en vurdering av arbeidet med ny modell for styring... (fra kapittel 7.3.8.10 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en vurdering av arbeidet med ny modell for styring og finansiering av kompetanseutvikling i grunnopplæringen, og særlig trekke fram resultater fra arbeidet med desentralisert ordning for kompetanseutvikling og oppfølgingsordningen.

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling

Fylkesmannen har lagt til rette for samarbeid mellom skoleeiere og UH-institusjoner, og stimulert til utvikling av partnerskap og langsiktig arbeid i lokale nettverk for kompetanseutvikling. På grunn av fylkessammenslåing, og to fylker med ulike strukturer og ulikt ståsted, valgte de to trønderembetene å etablere helt nye strukturer til bruk i ny desentralisert ordning for kompetanseutvikling. 2017 har i stor grad gått med til å forberede og etablere disse strukturene. Nå har vi bidratt til å etablere 10 kommunale kompetansenettverk, der friskolene inngår. Vi har også etablert Samarbeidsforum der alle kompetansenettverk er representert; i tillegg deltar KS, Utdanningsforbundet, Trøndelag fylkeskommune, Nord universitet og NTNU. Fylkesmannen koordinerer og leder dette nettverket. Forumet har fastsatt mandat for arbeidet, hvor rollene til de ulike representantene er tydeliggjort.

Gjennom året har trønderembetene hatt god og løpende dialog med UH. De har bistått Fylkesmannen i planlegging av to større samlinger som skal berede grunnen for den nye ordningen. Vi viser ellers til rapportering til direktoratet av 15. november 2017.

Felles forståelse (av begreper) og forutsigbarhet (økonomi og kapasitet) for partene er sentralt i denne fasen av arbeidet. Dette er også den største utfordringen med ordningen. Hva vil det si at UH skal være utviklingspartner? Hva er et langsiktig partnerskap? Hva innebærer det at etterutdanningen skal være skolebasert? Er et kompetansenettverk også et lærende nettverk? Hva kreves av en lokal tilstandsvurdering? Hva betyr lokal?

Kommunens økonomiske bidrag på 30 prosent problematiseres også ofte.

Rapporter på antall årsverk i landbruksavdelingen... (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på antall årsverk i landbruksavdelingen per 31.12.2016, antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2016, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene i fylket.

Viser til tabell.

Årsverk i landbruksforvaltningen mm.

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos FM per 31.12.2017	18,7
Antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2017	49,6
Antall enheter/landbrukskontor i fylket per 31.12.2017	23,0

Rapporter på antall årsverk i avdeling... (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindriftsforvaltning.

Vi hadde 4,33 årsverk knyttet til Reindriftsavdelingen i 2017

Årsverk i reindriftsforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos FM per 31.12.2017	4,3

Ressurser avsatt til kontrollarbeid skal oppgis... (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)**Rapportere på**

Ressurser avsatt til kontrollarbeid skal oppgis, fordelt på årsverk og antall personer.

Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på landbruks- og reindriftsområdet: 2,03

Ressurser avsatt til kontrollarbeid

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	2.0
Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	0.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2017 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	10.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2017 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	1.0

En person i Reindriftsavdelingen bruker ca. 6 dager (= 0,03 årsverk) på å utføre foretakskontroll i ht. TB 3.3.1.2.2.1. (dvs. sammenlikne tall oppgitt til oss og de som er oppgitt til Skattemyndighetene). Annen kontroll i fm. tilskudsbehandling og behandling av melding av reindrift gjøres fortløpende.

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett... (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)**Rapportere på**

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett, herunder omfang (kilometer/kroner) for nybygging, ombygging og vedlikehold av skogsvegnettet.

Det ble ferdigmeldt 3686 meter nyanlegg til en kostnad av kr 5 200 515, og 1202 meter ombygging til en kostnad av kr 1 261 905. Det ble bevilget kr 13 063 150 til nye vei-prosjekt i 2017. Dette utgjør ca. 10 km nyanlegg, og 17 km ombygging. Disse veiene gir adkomst til ca. 150 000 m³ hogstmoden skog.

I skogsveiprosjektet i Sør-Trøndelag har det vært en vegplanlegger engasjert på fulltid, en vegplanlegger under opplæring og delvis fungert som selvstendig planlegger. I tillegg har det med støtte fra fylkeskommunen i Sør-Trøndelag vært engasjert en vegpådriver i ca. 20 % stilling. Dette har resultert i ca. 20 km planlagt ny vei, og ca. 24 km planlagt ombygd vei. Begrensningen for og få utløst enda mer aktivitet er helt klart pådrivingen, da det er mye og krevende arbeid som må til før selve planleggingen kan starte.

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart... (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)**Rapportere på**

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Eventuelle kommuner i fylket som ikke har ajourført AR5 og sendt nye jordregisterfiler til Landbruksregisteret (Lreg).
- Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5).

Fylkesmannen har aktivt fulgt opp det gode samarbeidet med andre parter i Norge Digitalt utvalgene. 2 FDV årsmøter er gjennomført med ca 120 deltagere herav ca 30 deltagere fra kommunal landbruksforvaltning på AR5 sesjon.

I 2017 er det satt fokus på avvik mellom jordbruksareal i Landbruksregisteret og i kartet, gjennom brev til alle rådmenn. Dette er fulgt opp gjennom tett oppfølging av kommunene i forbindelse med 2 årlige FDV runder. Status med henblikk på periodisk ajourhold av AR5 er bra, og det iverksettes tiltak i forhold til de kommunene som ikke er ajourført hvert 4-7 år.

Eventuelle kommuner som ikke har ajourført A5 og sendt nye jordregisterfiler til landbruksregister:

Fylkesmannen følger systematisk opp alle kommuner m.h.t. kontinuerlig ajourhold av Ar 5 og innsending av jordregister. Denne oppfølging skjer i tilknytning til 2 omganger med tidsfrister for innsending etter FDV avtalene.

Det er behov for å endre de nasjonale systemene for Status m.h.t. AR5 som følge av overgang til Sentral lagring. Dette gjelder Nibio's oversikt og kartverkets rapporter fra FDV rundene.

Følgende kommuner har ikke levert Ar 5: Snillfjord, Roan, Frøya, Holtålen. Kommunene Rennebu, Meldal, Orkdal og Malvik har gått over til Sentral FKB og status framgår ikke av NIBIOs oversikt.

Jordregister er ikke levert fra: Snillfjord, Hitra, Frøya, Roan, Osen, Holtålen og Selbu

Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourhold av AR5:

De fleste kommuner med manglende leveranser, er små kommuner med lite kompetanse og kapasitet til ajourføring. Kvalitet og kvantitet på ajourholdet kan sannsynligvis bedres gjennom tverrsektorielt samarbeid i kommunene.

Flere kommuner har tilpasset landbruksregisteret til eksempelvis et omfang av bruksretter etc og vegrer seg for å «overskrive» disse gjennom innsending av jordregister. Automatisk rutine for oppdatering av landbruksregister fra jordregister mangler, og bør snart komme på plass.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Kommuner uten ajourføring/oppdatering	Antall kommuner som ikke har ajourført/oppdater	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	16 %	4	25
Jordregister tilstand	28 %	7	25

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren... (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)**Rapportere på**

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren, og gi en vurdering av måloppnåelse for miljøvirkemidlene.

Skog

Fylkesmannen fremmer en skogtilstand som gir grunnlag for økt karbonlager og økt råstoff uttak. Dette er vårt viktigste bidrag til klimamålet samtidig som det danner basis for økt verdiskaping og utvikling av bioøkonomien.

I 2017 la vi grunnlag for et Interreg prosjektet - Skoglig anpassning for et åndrat klimat 2018-2020. Prosjektets hovedmål: "I 2020 har vi lagt grunnlaget for en jevn og bærekraftig virkesforsyning som er tilpasset klimaendringene." Prosjektet involverer et stort antall partnere på begge sider av grensen. Prosjektet vil være et viktig grunnlag for forsterka arbeid på klimatilpassing innenfor skogbruket i avdelinga.

Fylkesmannen har fulgt opp utarbeidelse av klima- og energiplaner i kommunene gjennom å gi tilbakemeldinger.

Jord

For å redusere klimapåvirkningen fra jordbruket jobber vi aktivt på flere områder. Blant annet skjer det gjennom innretningen av tilskuddsordningene i regionalt miljøprogram (RMP) for jordbruket. Med sammenslåing av trøndelagsfylkene er det en påbegynt prosess for evaluering av virkemidlene i begge fylker med mål om et samkjørt program for 2018. Alle miljøvirkemidlene forsøkes der innstilt slik at samlet klimaeffekt blir optimal. Her er tildeling av midler for dreneringstiltak og SMIL-midler vurdert for best mulig samlet effekt av alle hydrotekniske tiltak. Med økte tilskuddssatser til drenering har vi kunnet fordele midler til alle kommuner der omfanget av innvilgede tilskudd ble femdoblet i 2017. Nødvendig drenering forbedrer jordas vannhusholdning og struktur som igjen er avgjørende for utslipp av både CO2 og nitrose gasser.

Gjennom Klima- og miljøprogrammet i jordbruket er det gitt tilskudd til utredningsprosjekter og informasjonstiltak som støtter opp under arbeidet for redusert klimapåvirkning. Det er viktig å øke kompetansen og forståelsen for de prosesser som fører til dannelse av klimagasser og hvordan det kan begrenses gjennom god jordbrukspraksis. Alle miljøvirkemidlene innenfor RMP, SMIL og drenering er framstilt og formidlet som del av god jordbrukspraksis og best mulig agronomi. Våre støttespillere har vært NLR, kommunene og faglaga i landbruket. Det er registrert betydelig økt kunnskap i næringen om nasjonale krav om reduserte utslipp av klimagasser fra landbruket. Interessen for å ta i bruk nye driftsteknikk er derfor også økende.

Det blir nå tatt stadig nye grep i forhold til forventede klimaendringer i kommunene i Sør-Trøndelag. Dette kan leses i kommunenes tiltaksstrategier der tiltak mot forurensning samt hydrotekniske tiltak har fått høyere prioritet og mange kommuner har også vedtatt økte tilskuddssatser på hydrotekniske tiltak og tiltak mot forurensning. Det har sikret høyere gjennomføringsgrad for kostnadskrevenne hydrotekniske anlegg.

Viktige tiltaksområder er i tillegg til drenering av vassjuk jord med sterk markedsføring fra Fylkesmannen og fra kommunene, også andre hydrotekniske tiltak gjennom SMIL-ordningen, i form av RMP-tilskudd til tidlig spredning av husdyrgjødsel og bruk av tilførselsslanger i to utvalgte nedbørfelt, samt optimal føring av storfe og optimal jord- og plantekultur.

Kunnskapen er formidlet gjennom møter og kurs for kommunene og andre samarbeidspartnere, samt gjennom innretningen i prosjekter vi deltar i. Der er formålet å styrke og utvikle ulike produksjoner gjennom optimal og lønnsom drift som i de fleste tilfeller også gir minst klimagassutslipp. Norsk Landbruksrådgiving, TINE og Nortura er viktige samarbeidspartner på dette. Vi har også fått til et godt samarbeid mellom kommuner og brukere i form av ekstratjenester med søknadsutfylling og informasjon til næringen. Faglaga i landbruket er alltid med på adresselister og ved informasjon til brukere av miljøprogrammene og på de fleste arenaer bidrar faglaga med innspill og viktige initiativ til gode tiltak.

Måloppnåelse

Det gjenstår fremdeles arbeid og innsats for å nå gode klimamålsettinger innen bruk av alle klima- og miljøvirkemidlene i vårt fylke. Dette gjelder både innen skog og jord. Endel tiltak er allerede igangsatt gjennom prosjekter og andre satsinger, men mye skjer også gjennom det daglig arbeid innen fagområdet Fylkesmannens avd. for landbruk og bygdeutvikling har ansvar for.

For drenering er eksempelvis tilgang på gode planleggere, og entreprenører som har erfaring med dreneringstiltak og utbedring av hydrotekniske anlegg blitt nevnt som en utfordring i tilbakemelding fra kommunene. Rett dimensjonering på rør, kummer og overflateavløp er avgjørende for at tiltakene skal fungere i praksis. Åpne avløp og kanaler må også tilpasses økte og uregelmessige nedbørmengder fra jordbruksarealer og veier/åpne plasser. Samlet er likevel den store interessen for bruk av dreneringsmidlene et svært godt tegn på både kunnskap om og vilje til å iverksette nye tiltak. Det må også understrekes at den økte tilskuddssaten bidrar positivt.

Tiltaksmidlene innen RMP-ordningen er årlig gjenstand for evalueringer og justeringer etter innspill fra kommunene, faglaga og fra NLR. Her vurderes måloppnåelsen for klima- og miljømålene i forhold til satser og prioriteringer. Politiske signaler og føringer blir tatt med slik at tilgjengelige midler får målretta effekt. Denne praksis fungerer godt.

SMIL-midlene blir også årlig gjenstand for prioriteringer i kommunen ut fra lokale forhold, men også der med klare begrensninger i henhold til nasjonale målsettinger for forurensning og utslipp til luft og vann. Denne prosessen har stort engasjement fra kommunene og sikrer dermed god lokal oppfølging og formidling ut til næringen.

Generelt for klima- og miljøprogrammet har vi utarbeidet retningslinjer i tråd med de sentrale retningslinjene, og disse oppdateres årlig i forhold til nasjonale føringer. Tiltak eller prosjekter som fremmer god agronomi og reduserte klimagassutslipp blir prioritert høyt. Vi har inntrykk av at disse midlene nyttes på en effektiv måte.

Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven... (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven, verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger som berører landbruk.

Ingen saker med unntak av uttalelser i arealsaker, med konsekvensutredninger, der landbruket blir berørt, f.eks. i forbindelse med ny E6, men også mindre omfattende saker. Miljøprinsippene i naturmangfoldloven (§ 7-12) blir dessuten lagt til grunn ved behandling av søknader om tilskudd på landbruksområdet, der fylkesmannens landbruksavdeling har vedtaksmyndighet, i tilfeller der naturmangfoldet kan bli berørt.

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning... (fra kapittel 7.3.9.8 i TB)**Rapportere på**

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak.

Vi ser en forbedret kvalitet på forvaltningen av tilskuddsordningene i kommunene etter at vi begynte med forvaltningskontroller på alle tilskuddsordningene. Det vil være behov for å ha fokus på forvaltningkontrollene også framover.

Når det gjelder foretakskontrollene har vi i vårt fylke i lengre tid hatt fokus på saker etter driftsfellesskapsbestemmelsene i husdyrkonsesjonsloven og produksjonstilskudds-forskriften. Dette er svært krevende saker å jobbe med, både ressursmessig og faglig. Ut fra alvorligheten i mange av disse sakene, mener vi likevel at dette er saker som også framover bør stå høyt på prioriteringslista.

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt... (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)**Rapportere på**

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt over og en vurdering av klager og dispensasjonssøknader behandlet av fylkesmannen.

Ingen regelverk omfatter alle tilfeller som er spesielle. Det er derfor innvilget dispensasjoner der det ikke er riktig å skulle avslå et tilskudd. Antall dispensasjonssøknader synes å ha blitt redusert. Dette tyder på at regelverket er i tråd med de forhold som gjelder. Det er dessuten få klager. Noe som indikerer at regelverket stemmer med virkeligheten.

Klage- og dispensasjonssaker

Betegnelse på rapporteringskrav	Klager medhold	Klager delvis medhold	Klager avslag	Klager under behandling	Dispensasjoner innvilgelse	Dispensasjoner avslag
Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	1	0	5	0	11	4
Avløsning ved sykdom og fødsel mv.	3	0	1	0	23	1
Tidligpensjon for jordbrukere	0	0	0	0	0	0
Regionale miljøtilskudd	0	0	2	0	2	2
SMIL	0	0	0	0	0	0
NMSK	0	0	1	0	0	0

Rapporter i henhold til tabell... (fra kapittel 7.3.9.10 i TB)**Rapportere på**

Rapporter i henhold til tabell:

- Antall mottatte redegjørelser fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt søker), samt antall kommuner som har sendt dette (søknadsomgangen januar 2017).
- Antall mottatte redegjørelser fra kommunene i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse skal sendes FM i PT-4100B), samt antall kommuner som har sendt dette (søknadsomgangen januar 2017).

Viser til tabeller.

Avkortinger produksjonstilskudd

	Antall mottatte redegjørelser	Antall kommuner som skulle sendt redegjørelse	Antall kommuner som har sendt redegjørelse
Redegjørelse fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt til søker)	89	20	20
Redegjørelse fra kommunen i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse i PT4100B)	7	3	3

Reindriftsforvaltning (fra kapittel 7.3.9.11 i TB)

Rapportere på

- Rapporter på andel godkjente bruksregler og andel utarbeidede distriktsplaner
- Beskriv hvilke tiltak fylkesmannen har gjennomført knyttet til brudd på bruksreglene, samt ulovlige gjerder og anlegg
- Beskriv status i samarbeidsforumet med Norske Reindriftsamers Landsforbund og Sametinget, samt dialogen med reindriftsnæringen.

- Andel godkjente bruksregler: 5 av 5
- Andel utarbeida distriktsplaner: 4 av 5
- Andel utarbeida reindriftsplaner (tamreinlag): 5 av 5

Tiltak fylkesmannen har gjennomført knyttet til brudd på bruksreglene, samt ulovlige gjerder og anlegg

Dersom vi oppdager brudd på bruksreglene, blir det vurdert avslag på søknad om tilskudd, samt iverksetting av sanksjoner i henhold til Reindriftslovens § 77. I 2017 var det, som det har vært de senere vintrene, rein utenfor distriktsgrensene. Dette gjelder hovedsakelig i Femund reinbeitedistrikt, på fylkesgrensa mot Hedmark fylke. På sen vinteren i 2017 var FM med å bidra til at det ble inngått en nødbeiteavtale mellom Fæmund sijte og grunneiere i Os kommune (Sålekinna). Denne vinteren var spesiell pga. mye is gjorde at beiten ble utilgjengelige. Før jul i 2017 trakk rein på nytt utenfor distriktsgrensene i samme område, og det ble gitt forhåndsvarsel om pålegg (om utdriving). Denne saken følges opp videre i 2018.

Vi har hatt dialog med Gåebrien sijte om å rydde opp rester etter et gammelt reindriftsanlegg i Holtålen kommune. Mye av dette ble ryddet/samlet sammen i 2017, og vi følger opp saken videre i 2018. Dersom oppryddingen ikke blir fullført, kommer vi til å vurdere å iverksetting av sanksjoner etter Reindriftslovens kapittel 11. Vi har også vært i kontakt med Svahken sijte i en tilsvarende sak (men av større omfang), i Engerdal kommune. Vi har fått en plan for hvordan de ønsker å gjøre oppryddingen. Vi følger opp dette videre i 2018, og vurderer evt. pålegg/sanksjoner dersom dette blir nødvendig.

Status i samarbeidsforumet med NRL og Sametinget, samt dialogen med reindriftsnæringen

Senhøstes 2017 ble det avholdt ett møte i samarbeidsforumet, der både NRL, Sametinget, Kontaktutvalget for tamreinlagene, FMST og FMNT deltok. På grunn av den nært forestående sammenslåingen valgte vi å ha felles møte for de to trøndelagsfylkene. Det er ikke lagt opp til at man skal diskutere konkrete saker i forumet; dialogen skal foregå på et overordnet nivå. For øvrig ble det heller ikke i 2017 avholdt møte med siidaandelseierne. Dette er ellers noe embetet har forsøkt å avholde hvert år.

På denne bakgrunnen blir dialogen vi har med reindriftsnæringa litt mer «tilfeldig», og avhengig av hvilke saker man jobber med til enhver tid. Men generelt opplever vi å ha god dialog med reindriftsnæringa, naturlig nok mest med reinbeitedistriktenes ledere. Vi ser at det kan være mulig å bruke samarbeidsforumet bedre i en reindriftssammenheng.

Vi viser ellers til den gode dialogen som er etablert med reindriftsutøverne i Trollheimen, jf. kap. 3.1.1.1.1.5 ovenfor.

Fylkesmannen skal gi en samlet egenvurdering... (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en samlet egenvurdering av hvordan arbeidet med 0-24 samarbeidet har fungert i henhold til embetets målsettinger og ambisjoner. Herunder skal det framkomme hvilke egne mål som er satt for arbeidet. I egenvurderingen skal fylkesmannen vurdere hvilke tiltak som har gitt de beste resultatene og i størst grad bidratt til samarbeid og samordning i og mellom kommuner og fylkeskommunen, tjenester og institusjoner som arbeider for og med utsatte barn og unge og deres familier.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har følgende visjon og mål for 0-24 satsingen i 2017:

Visjon:

Alle barn skal oppleve å mestre sitt eget liv, være inkludert og ha medvirkning slik at færre faller utenfor ved at flere gjennomfører videregående opplæring og kommer i arbeid.

Mål:

1. Visjonen er styrende og skal forankres i alle nettverk og arenaer der dette er naturlig. Dette skjer ved at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag:

- a) bidrar i utvikling av det tverrfaglige samarbeidet om barn og unge, 0-24 år, i kommunene i Sør-Trøndelag/Sør Trøndelag fylkeskommune der målsettingen er økt gjennomføring av videregående opplæring
- b) bistår kommunene med å implementere barnekonvensjonen i sitt arbeid

2. Fylkesmannen skal videreutvikle et godt tverrfaglig samarbeid internt på embetet der målsettingene i 0-24 ivaretas

3. Fylkesmannen skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomheten i fylket. Fylkesmannen skal ta samordningsinitiativ i fylket overfor andre statlige virksomheter og andre aktører der det er aktuelt, for å sikre at nasjonale mål når på tvers av nivå og sektorer, og for å sikre samordning av statens styring av kommunene. Fylkesmannen skal bidra til at alle aktørene trekker i samme retning og at det tilbudet som gis kommunene og fylkeskommune i størst mulig grad fremstår som helhetlig.

I 2017 har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hatt følgende satsingsområder:

1. Bedre det interne samarbeidet
2. Planarbeid
3. Implementering av barnekonvensjonen med fokus på barnets beste og barns medvirkning
4. Støtte opp om arbeidet i Program for folkehelse
5. Styrke rollen som samordningsmyndighet

Arbeidet med 0-24-oppgaven organiseres gjennom embetets tverrfaglige Barn- og ungegruppe samtidig som det forankres i de aktuelle avdelingene. Avdelingsdirektørene på sosial- og helseavdelingen og oppvekst- og velferdsavdelingen utgjør styringsgruppen.

Av konkrete tiltak kan nevnes:

0-24-satsingen har vært fokusområde for Velferdsnettverket for statsetatene i 2017. Velferdsnettverket består av NAV, Husbanken, IMDi, UDI, Kriminalomsorgen Nord, BUF-etat Midt, Politiet og Fylkesmannen. Det ble etablert en arbeidsgruppe som har gitt innspill til samordning og felles satsinger for statsetatene på dette området. De enkelte etatene har gitt innspill til særlige områder hvor de kan bidra overfor kommunene når det gjelder utsatte barn og unge. Bruk av skjønnsmidler har blitt spilt inn, noe som det jobbes videre med i 2018.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har fortsatt samarbeidet med de statlige og regionale kompetansesentrene for å sikre kjennskap til kompetansesatsinger, samt samordne innsatsen.

Også i 2017 har inkludering vært en viktig grunnmur i 0-24-arbeidet. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har bidratt i modellutprøvningsprosjektet «Inkludering på alvor» og har utlyst midler, valgt ut deltaker kommuner og bidratt i oppstarten av prosjektene.

I 2017 har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hatt et spesielt fokus på å løfte frem barnekonvensjonen, spesielt barnets beste vurderinger og barns rett til medvirkning, både internt og eksternt. Det har også vært satt fokus på informasjon om 0-24-satsingen – bakgrunn og målsetting.

Med utgangspunkt i målsettingene erfarer Fylkesmannen i Sør-Trøndelag at tiltakene rettet mot samordning av aktørene har hatt god effekt, både gjennom Velferdsnettverket og kompetansesentrene. Videre har det gjennomgående fokuset på 0-24 og barnekonvensjonen, både internt og eksternt bidratt til en mer samordnet forståelse av mange av de satsingene det jobbes med. Hovedmålsettingen, bedre samordnede tjenester og mer helhetlig innsats for utsatte barn og unge under 24 år slik at flere lykkes i skolen og gjennomfører videregående opplæring, har blitt mer tydelig.

Fylkesmannen skal også kort redegjøre... (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal også kort redegjøre for områder der det er særlige utfordringer knyttet til tjenestetilbud for utsatte barn og unge.

Barnevern

I 2017 gjennomførte Fylkesmannen i Nord- og Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal en kartlegging av barn til og med 12 år og deres flyttinger fra/mellom barneverntiltak. Bakgrunnen for kartleggingen var vedvarende bekymring for at barna hadde opplevd flere flyttinger før de ankom barneverninstitusjonen. I første kvartal 2017 bodde det totalt 17 barn til og med 12 år i barneverninstitusjon i region Midt. Kartleggingen viste bl.a. at 47% av barna hadde opplevd tre eller flere flyttinger mellom barneverntiltak. Funnene bekreftet Fylkesmannens bekymring som var utgangspunktet for kartleggingen. Vi viser videre til "*Årsrapport 2017 for Fylkesmannens tilsyn med barneverninstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn i Sør-Trøndelag.*"

Sosial og helse

Ved klagesaker og tilsyn er det et inntrykk at det er utfordringer med kapasiteten i BUP. Dette gjelder gjennomføring av utredning og oppstart behandling. Spesielt er det grunn til å nevne at planlagt utprøving av legemiddelbehandling har vært utsatt grunnet legemangel i BUP. Det kan stilles spørsmål ved om terskelen for at barn tas inn til utredning også er hevet. Fylkesmannen har ved omgjøring etter rettighetsklager et slikt inntrykk og det har også vært gitt tilbakemelding om det samme fra førstelinjetjenesten. Samlet kan forløpet for barna bli langt før de får behandling. De som henvises til BUP har oftest på forhånd vært gjennom en lengre periode med oppfølging og vurderinger fra kommunale tjenester.

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse for arbeidet og erfaringene embetet har gjort seg i det tverretatlige samarbeidsprosjektet med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Utdanningsdirektoratet for å bedre opplæringssituasjonen og skoleresultatene til barn og unge i barnevernet. Herunder bes det om en redegjørelse for status rundt embetets arbeid med informasjon og motivasjon til bruk av veilederen «Samarbeid mellom skole og barnevern – En veileder».

Også i 2017 har Fylkesmannen rettet særlig oppmerksomhet mot opplæringssituasjonen for barn og unge i barnevernet. Vi har orientert om lovverket og veilederen "Samarbeid mellom skole og barnevern" i møter med fylkeskommunen (som ansvarlig for opplæringen for barn /unge i barneverninstitusjoner), Bufetat og skoleansvarlige i barneverninstitusjonene. Vi har videre orientert om regelverket og veilederen i møter med barneverntjenestene og i våre tilsyn med barneverninstitusjonene. Alle barneverntjenestene har mottatt informasjon om veilederen. Dette har vært en forlengelse av det systematiske informasjonsarbeidet som Fylkesmannen utførte i 2016 på området.

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse for arbeidet og erfaringene embetet har gjort seg i det tverretatlige samarbeidsprosjektet med Arbeids- og velferdsdirektoratet med «Forsøk med NAV-veileder i videregående skoler». Herunder bes det om en redegjørelse av konkrete tiltak i embetet og planer embetet har for det videre arbeid i fylket.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i 2017 deltatt i prosjektets styringsgruppe. Fylkesmannen håper erfaringer fra prosjektet vil føre til nye måter å samhandle på. Samtidig ser Fylkesmannen noen utfordringer knyttet til implementering og spredning av arbeidsmetodikken, spesielt i et ressursmessig perspektiv.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

2017 har vært et spesielt år for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag med forberedelser til sammenslåing av Fylkesmannen i Nord- og Sør-Trøndelag. I tillegg ble det en stor endring i 2017 med regnskapsføring og betaling av pensjonsutgifter til Statens pensjonskasse (SPK). Embetet har i 2017 styrt mot balanse, men vi fikk et mindreforbruk på kr.411.223 på vårt driftskapittel 525, noe som utgjør 0,36% av tildelt ramme. Mindreforbruk skyldes i hovedsak vakante stillinger på grunn av stillingsstopp i forbindelse med forberedelser til sammenslåingen. Merforbruket på kap.525 post 21 spesielle driftsutgifter skyldes forskyvning i oppgjørstidspunkt på noen prosjekt.

Fylkesmannen mener ressursbruken har vært effektiv i 2017, både i forhold til hva embetet har brukt ressurser på og hvordan ressursene er brukt. Med de siste

års kutt i driftsrammen knyttet til ABE-reformen, har embetet måtte justere driften sin etter dette. Lønnsandel av driftsutgiftene på kap.525.01 utgjør 81,3%, og husleieandel av driftsutgiftene på kap.525.01 utgjør 12,2%, så ca.93% av embetets tildelte driftsramme er knyttet opp mot faste utgifter. Embetet har også mange ansatte som er lønnet på prosjektmidler. Administrativ kostnadsdekning har hatt en nedgang på kr.205.950. Andelen overhead av lønn er forholdsvis lav pga at det på flere av fullmaktene ikke er belastet overhead fullt ut. På noen av fremmedkapitlene er det ikke tillatt tatt ut overhead.

Se også ledelseskommmentar i årsregnskapet.

I tabellen for ressursrapportering nedenfor vises oversikt over ressursbruk per fagdepartement i 2016 og 2017. Generelt skyldes endringene i stor grad betaling av pensjonspremie til SPK, samt overgang fra belastning av nettolønn til bruttolønn. Dette utgjør samlet en økning av lønnsutgiftene på 14% (medlemsandel 2% og arbeidsgiverandel 12%) + arbeidsgiveravgift. Embetet fikk en engangskompensasjon for økte utgifter på pensjon i 2017. Andre særskilte forhold er kommentert nedenfor.

Kap.0525:

HOD: Høyere lønnsutgifter i 2017 skyldes vakante stillinger i 2016 som nå er besatt, samt bortfall av prosjektmidler som har økt lønnsbelastningen på drift (bl.a. midler fra NAV).

KLD: Økningen skyldes i hovedsak nedgang i inntekter, og økning i lønnsutgifter inkl. noe økning av midlertidige stillinger i 2017.

JD: Økningen på området skulle vært større. Det ble ikke satt inn vikar fullt ut ifm sykefravær og fødselsperm, og utgifter til statsborgerseremoni på kr.206.000 er ført mot feil resomr 470 (resomr 470 integrering innvandrere er flyttet fra BLD, til resomr 570 hos JD).

LMD og BLD: Ressursbruken i 2017 er endret på begge områdene pga rammeoverføring av hhv reindrift, og midler til styrking kommunalt barnevern.

KMD: Økningen på området skyldes i hovedsak økte lønnsutgifter bla pga SPK, sluttoppgjør fylkesmannen samt økt lønnsbelastning på drift pga bortfall av fagmidler til kommunereformen. Området har også en stor økning i inntekter og i NAV refusjoner. Overhead inn til drift har gått ned med ca kr.205.950. Økte utgifter med oppgradering av møterom ifm sammenslåingen.

KD: Økningen skyldes økte lønnsutgifter.

AD og "Andre" – ingen vesentlige avvik.

Embetet har ca 1 årsverk totalt på kap.525 post21 som ikke er med i tallene.

Lønnsoppjøret høsten 2017 påvirker også noen av lønnstallene. For øvrig vil endringene i ressursbruk for flere av områdene dreie seg om naturlige endringer i vakanser og refusjon av foreldre- og sykepenger som vil utjevnes fra år til år. På små ressursområder vil slike endringer gi store avvik. Prisjusteringer påvirker også nivået.

Fagdep.:

På **KD** utgjør kr.11.865.223 godtgjørelse til sensorer, en økning på kr.286.040. Rest er lønn egne ansatte. Den store økningen på området skyldes nye tildelinger i 2017, bl.a. ny tilsynsoppgave barnehage.

På **HOD** utgjør kr.4.715.067 godtgjørelse til kontrollkommisjonene, en økning på kr.1.239.523. I tillegg er det utbetalt ca kr.156.305 i godtgjørelse til andre eksterne. Rest er lønn egne ansatte. Økningen av utbetalingene til kontrollkommisjonene skyldes i hovedsak at ledere og medlemmer ble byttet ut i 2017, ekstra møteaktivitet for nye medlemmer, og etterslep av utgifter fra gamle medlemmer.

På **AD** utgjør kr.22.820 utbetalinger til eksterne. Rest er lønn egne ansatte, en nedgang pga prosjektmidler fra NAV ikke ble videreført i 2017.

På **KLD** utgjør kr.783.785 bonusutbetalinger til eksterne, i hovedsak godtgjørelse til styrene for nasjonalparkforvaltningen og villreinemdene. Rest er lønn egne ansatte. Økningen på området fra 2016 skyldes i hovedsak nye tildelinger, bl.a. forvalterstilling Forollhogna nasjonalpark.

På **JD** utgjør kr.943 572 utbetalinger til eksterne, hhv fri retts hjelp og vergehonorar, en økning på kr.178 670. Rest gjelder lønn egne ansatte. Økte lønnskostnader i hovedsak pga SPK. Midler til kommunal beredskapsplikt er rammeoverført til drift.

LMD og BLD: Ressursbruken i 2017 er endret på begge områdene pga rammeoverføring av hhv reindrift og midlene til styrking kommunalt barnevern.

På **KMD** er det lønn egne ansatte. Reduksjon pga frafall prosjektmidler kommunereformen.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2017	Fagdep. 2017	Kapittel 0525, 2016	Fagdep. 2016
Arbeids- og sosialdepartementet	1 151	1 403	1 090	1 617
Barne- og likestillingsdepartementet	5 788	0	3 648	908
Helse- og omsorgsdepartementet	18 077	6 861	13 705	6 001
Justis- og beredskapsdepartementet	3 868	12 419	3 360	11 263
Klima- og miljødepartementet	12 332	4 049	9 427	3 007
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	46 550	1 621	41 814	2 476
Kunnskapsdepartementet	6 602	14 665	5 245	13 051
Landbruks- og matdepartementet	17 707	0	12 268	2 427
Andre	461	0	458	0
Sum	112 536	41 018	91 015	40 750

Kap 0525, 2017: Det er belastet kr15' for lite på KLD sitt område pga at en utbetaling er ført på en konto for tilskudd, og kr17' for lite på KMD sitt område pga en utgift er ført på et resomr for aktivitetsregistrering. Tallene for øvrig stemmer med regnskapet.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Vi anser at embetet har løst samfunnsoppdraget på en god måte innenfor våre gitte økonomiske rammer, med få avvik. Resultatene er oppnådd i et krevende år med stillingsstopp og stor innsats knyttet til omstillingsarbeidet. Se også fylkesmannens beretning i kap 1.

For embetets regnskapsresultat for alle kapitler/poster viser vi til årsregnskapet i kapittel 6.

3.6 Andre forhold

3.6.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hadde koordineringsansvaret ved kongelige besøk til fylket. I 2017 var følgende besøk lagt til Sør-Trøndelag:

- H. M. Kongen deltok ved Tråante 2017, markeringen av Samefolkets 100-årsjubileum, 06.02.2017 i Trondheim.
- DD.KK.HH. Kronprinsparet besøkte Trondheim 07.-08.03.2017 i anledning Technoport 2017 (bl.a. utdeling av «Female Entrepreneur of the year»). Kronprinsparet besøkte også Bymisjonen og Krisesenteret i Trondheim.
- H.K.H. Kronprinsen besøkte Trondheim 15.03.2017 i anledning World Cup kombinert langrenn i Granåsen.
- DD.KK.HH. Kronprinsparet besøkte Trondheim 20. – 21.06.2017 i anledning Starmusfestivalen.
- H.K.H. Kronprinsen besøkte Trondheim og deltok ved åpningen av Aqua Nor 15.08.2017.
- H. M. Kongen besøkte Trondheim og deltok på vigslingsgudstjenesten i Nidaros domkirke 10.09.2017.
- H.K.H. Kronprinsessen åpnet utstillingen «Dronningens ja» i Erkebispegården, Trondheim, 31.10.2017.
- H.M. Kongen og DD. KK. HH. Kronprinsparets deltok ved den nasjonale markeringen av Reformasjonsdagen 31.10.2017 i Trondheim (festgudstjeneste i Nidaros domkirke).
- H.M. Kongen deltok ved mottaksseremoni for F-35 på Ørland hovedflystasjon 10.11.2017.

Fylkesmannen er kjent med at det i tillegg er sendt invitasjon til kongelig deltagelse ved 37 arrangementer i Sør-Trøndelag i 2017, 11 av disse ble sendt via Fylkesmannen.

Ingen statsbesøk var lagt til Trondheim i 2017.

Personalsjefen og kommunikasjonsrådgiveren hadde ansvaret for hhv. koordinering av planleggingen og pressekontakt. Spesielt personalsjefen brukte en stor del av sitt årsverk til dette.

Vi setter pris på at Kongehuset legger mange besøk til fylket, spesielt til Trondheim. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har registrert at tidshorisonten for planlegging av besøkene er blitt strammere ved at melding om besøk kommer kortere tid i forvegen enn tidligere. Det gir oss noen utfordringer, bl.a. med å kunne avsette tilstrekkelige ressurser til planleggingen og gjennomføringen samt at fylkesmannen ikke alltid selv har mulighet for å stille i lite fremmøte og følge den kongelige under besøket.

4 Styring og kontroll i embetet

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

De viktigste styringsverktøyene våre er tildelingsbrevet, VØI og embetets årlige virksomhetsplan. Vår felles virksomhetsplan er sammenfallende med det første året (tiltaksdelen) i embetets rullerende strategiske plan, og viser mål- og satsingsområder. 2017 ble imidlertid, som nevnt annet sted i årsrapporten, sterkt preget av omstillingsprosessen i forbindelse med sammenslåingen med FMNT. Det ble derfor ikke gjennomført noen egen rullering av embetets strategiske plan dette året.

Fylkesmannen har mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp, men på mange sektorområder utøves det tilnærmet aktivitetsstyring. Embetet har delegasjonsreglement både på virksomhets- og avdelingsnivå. Hovedprinsippet er stor grad av delegering av fag-, personal- og budsjettansvar til avdelingsdirektørene. Alle avdelinger har ansvar for å avdekke og ta i bruk potensialet for samordning og samarbeid, i tillegg til at hovedansvaret for den kommunerettede samordningen hos FMST var lagt til en egen kommunal- og samordningsstab. Hos Fylkesmannen i Trøndelag er denne staben omgjort til en egen seksjon i Kommunal- og justisavdelingen. Spørsmålet om en egen strategisk stabsfunksjon i det nye embetet er forutsatt utredet frem mot 2021.

4.1.1 Embetets risikostyring

Risikovurderinger gjennomføres i henhold til embetets *Policy for risikostyring og informasjonssikkerhet*. I tråd med vårt årshjul har avdelingene rapportert på gjennomførte risikovurderinger hvert tertial

I 2017 er det gjennomført en rekke risikovurderinger i embetet. Tema for disse er valgt ut fra en gjennomgang av nåværende og forventede utfordringer. Hovedsakelig har det dreid seg om tap av kapasitet og kompetanse som følge av omstillingen, tjenesteyting med redusert bemanning, risiko for manglende oppnåelse av mål i styringsdokumentene, kvalitetssikring av dokumenter, tilskuddsforvaltning, tap av reinbeiteland samt ressursbelastningen knyttet til CWD hos hjortevilt.

Vi viser ellers til innrapporteringen av vesentlige risikomomenter som kan hindre måloppnåelse i 2018, sendt KMD 05.02.2018.

4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Vår internkontroll bygger på «Reglement og bestemmelser for økonomistyring i staten» og på «Forskrift for systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter». Vi har innført RiskManager som kvalitetssystem. Alle dokumenter for embetets styring og kontroll legges inn her. Gjennom Risk Manager styres også de ulike prosessene i embetets internkontroll. Internkontrollaktiviteter er videre implementert i embetets *Policy for risikostyring og informasjonssikkerhet*. Ett av hovedmålene i vår strategiske plan har vært at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har god internkontroll og risikostyring.

Avdelingene har arbeidet godt og aktivt i henhold til dette også i 2017. Som ledd i sammenslåingsprosessen er det utarbeidet nye saksbehandlingsrutiner i fellesskap med FMNT.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

Bemanning

Embetet er i utgangspunktet bemannet i samsvar med behovet knyttet til oppgaveløsningen, men særlig innenfor områdene vergemål og skolemiljø har vi registrert behov for mer ressurser enn det har vært rom for. En spesiell situasjon for 2017 har imidlertid vært praktiseringen av stillingsstopp hos både FMNT og FMST, med mulighet for embetsledelsene til å godkjenne utlysinger i særlige tilfeller. Der stillinger har vært utlyst, melder de fleste avdelinger at det ikke har vært problemer med å få godt kvalifiserte søkere til stillingene som ble kunngjort, og det har ikke vært behov for å foreta ny kunngjøring.

Stillingsstoppen har likevel medført at noen avdelinger har måttet klare seg med relativt store vakanser, mens andre ikke har vært berørt. Særlig Miljøvernavdelingen og Oppvekst- og utdanningsavdelingen har merket belastningen, Miljøvernavdelingen på grunn av at sentrale planmedarbeidere har sluttet og Oppvekst- og utdanningsavdelingen på grunn av flere forhold i tillegg til omstilling og turnover: både utdanningsdirektør og fungerende utdanningsdirektør sluttet i løpet av året, og avdelingen fikk elevers skolemiljø som nytt og krevende ansvarsområde med krav om ny kompetanse.

Kapasitet

Kapasiteten har naturlig nok vært noe redusert på grunn av stillingsstoppen. Flere vakante stillinger har ikke vært fylt opp, og midlertidige medarbeidere har ikke fått forlenget sine engasjementer, med den følge at de har søkt seg bort fra embetet. Belastningen har imidlertid som nevnt variert mye mellom avdelingene. Embetet har lagt vekt på at reduksjonen i minst mulig grad skulle gå ut over utdrettet oppgaveløsning, og mener å ha lykkes godt med det, jf. årsrapporten for øvrig.

Det er like vel ikke til å komme bort fra at presset har vært stort, både på saksbehandler- og lederkapasitet, og avdelingene er relativt samstemte om at det var svært krevende å skulle forberede sammenslåingen samtidig som den daglige driften skulle ivaretas og embetsoppdragene løses. Innsatsviljen har vært stor blant medarbeiderne i alle avdelinger, men det ble registrert høyere sykefravær enn ønsket, og noe av dette skyldes nok stort arbeidspress. Sentrale tillitsvalgte har også måttet bruke mye tid på sammenslåingsprosessen.

På grunn av betydelig redusert saksbehandlingskapasitet måtte Oppvekst- og utdanningsavdelingen kjøpe bistand fra FMHO for å gjennomføre landsomfattende tilsyn på barnevernområdet. I tillegg skapte det nye saksområdet knyttet til elevers skolemiljø store utfordringer for avdelingen. Saksbehandlingstiden økte, og det var mange ubehandlede saker ved årets slutt.

Kompetansesituasjonen

Embetets medarbeidere har høy faglig kompetanse og svært god samhandlingskompetanse, som er bygget opp over mange år. Vi har også mange kompetente søkere til ledige stillinger. Lønnsbetingelsene kan noen ganger vært en utfordring når det gjelder å rekruttere fra de øvrige kompetansemiljøene i Trondheim, men med et bredt og høyt kompetent søkergrunnlag lykkes vi med å tilsette godt kvalifiserte medarbeidere.

Vi var i utgangspunktet bekymret for tap av nøkkelkompetanse i forbindelse med sammenslåingsprosessen, men erfarer at det bare i liten grad har vært tilfelle så langt. Det virker heller ikke som om ny organisering av embetet har hatt negative konsekvenser for rekrutteringsevnen, i den grad det har vært rekruttert nye medarbeidere under stillingsstoppen.

De minste avdelingene er naturlig nok mest sårbare for endringer i kompetanse og erfaring ved turnover. Således manglet Oppvekst- og utdanningsavdelingen ved utgangen av 2017 betydelig kompetanse særlig innenfor skolemiljø- og barnevernområdet, jf. avsnittet «Bemanning» ovenfor. Avdelingen melder at det i perioder kan være vanskelig å rekruttere nøkkelkompetanse, bl.a. på med bakgrunn i lønnsbetingelsene. Ansettelsesstoppen førte også til at det ikke var mulig å

forlengte engasjementer. Det førte til at flere kvalifiserte medarbeidere måtte slutte.

De nye oppgavene for Landbruksavdelingen vil antakelig kreve at avdelingen tilegner seg ny kompetanse, enten ved nyansettelser eller ved kompetanseheving hos medarbeiderne.

Innenfor reindrift mener vi at et styrket fagmiljø vil gjøre det nye fylkesmannsembetet mer robust og bedre i stand til å løse sine oppgaver.

Nøkkelkompetansen i Kommunal- og samordningsstaben har over tid vært attraktiv for kommunene.

Høsten 2016 ble det gjennomført en kompetansekartlegging av alle medarbeidere både hos FMNT og FMST. Denne har dannet grunnlaget for innplassering i ny organisasjon og tildeling av oppgaver. Samtidig som sammenslåingen gir et bredere og sterkere kompetansegrunnlag totalt sett, vil nye og utvidede oppgaveområder kunne kreve ny kompetanse. Det er lagt planer for felles og helhetlig kompetanseutvikling i det nye embetet.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet fører oversikt over eget datautstyr og inventar. Fagavdelingene har oversikt over eget utstyr for bruk i arbeidet utenfor embetet. Reindriftsavdelingen disponerer bl.a. 2 snøsutere, 1 ATV med henger, 2 tilhengere for bil, 9 tilsynshytter/brakkor med innbo og løsøre samt generelt feltutstyr. Bil leases.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Riksrevisjonen hadde ingen merknader til regnskapsrevisjonen for 2016, og heller ingen særskilte merknader knyttet til interimrevisjonen av regnskapet og rutinene høsten 2017. Tilbakemeldingene var positive.

Kommunal- og samordningsstaben har hatt tilsyn knyttet til Fylkesmannens rolle som plansamordner. Tilsynet ble gjennomført i desember, og endelig rapport foreligger p.t. ikke.

Avdeling for landbruk og bygdeutvikling er blitt intervjuet av Riksrevisjonen som ledd i revisjonen av Landbruksdirektoratets forvaltning av tilskudd til landbruksveier nasjonalt.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Personalmessige forhold

Antall ansatte var nesten likt ved utgangen av 2017 var 169 som ved utgangen av 2016 da det var 168 ansatte.

- Kvinner ansatt ved utgangen av 2017: 68,6%
- Menn ansatt ved utgangen av 2017: 31,4%

Ledergruppen har bestått av to kvinner (embetsledelsen) og 8 menn. Blant nestlederne i avdelingene/stabene var det 5 kvinner.

Turnover: i løpet av 2017 ble 7 pensjonister, 6 sluttet av andre årsaker. På grunn av stillingsstoppen i hele 2017 ble bare 1 av disse erstattet i fast stilling, se nedenfor. Dermed har det bare i liten grad vært gjennomført rekrutteringsprosesser, og embetet må vise til årsmeldingen for 2016 når det gjelder rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn og personer med nedsatt funksjonsevne.

Midlertidig ansatte (vikarer inkludert) ved årsskiftet 2017/18 var på 14,8%. Det er økning fra forrige årsskifte på hvor dette tallet var nede på 11,3%. På grunn av stillingsstoppen har det vært nødvendig å bruke midlertidige tilsetninger for å løse oppdrag og erstatte ansatte som har sluttet/gått av med pensjon.

Gjennomsnittsalder i 2017 var 47,4 år. Det er en økning fra 2016 hvor gjennomsnittsalderen var 46 år.

Lønnspolitikk og lønnsutvikling, likestilling

Embetets lokale lønnspolitikk og stillingsbeskrivelser er justert i tråd med gjeldende hovedavtaler i staten.

Det ble gjennomført lokale forhandlinger med hjemmel i Hovedtariffavtalens pkt. 2.5.1, 2.5.2 og 2.5.3. Det ble ikke tilført midler fra virksomheten til 2.5.1-forhandlingene. Total fordeling av midler til forhandlingene (kostnad på årsbasis):

- 2.5.1: kr 1 192 492 (totalt for begge pottene)
- 2.5.2: kr 175 800 (fra virksomhetens driftsbudsjett)
- 2.5.3: kr 246 892 (fra virksomhetens driftsbudsjett)

I tillegg kommer lønnsutvikling som ansiennitetsopprykk og tilsetning i ny stilling. Gjennomsnittlig lønnsøkning fra utgangen av 2016 til utgangen av 2017 var kr 12 847, som tilsvarer 2,2%.

Gjennomsnittlig årslønn økte fra kr 561 375 til kr 574 223.

Innenfor alle stillingskategorier lå gjennomsnittslønnen for menn høyere enn den for kvinner i 2017, dog i varierende grad. Unntaket var lederstillinger I, på grunn av kvinneandelen i embetsledelsen. Lønnsutviklingen 2015-2016 var høyest for menn i 5 av våre 8 avdelinger/staber, og også i det totale snittet for embetet. I lønnsforhandlingene i 2017 ble imidlertid en større del av potten fordelt til kvinner, med følgende prosenttall:

- 2.5.1: LO/YS/UNIO 76,4%, Akademikerne 75%
- 2.5.2: 9% (i det aktuelle ledernivået var det bare én kvinne)
- 2.5.3: 64%

HMS og Miljøfyrtårn

Det systematiske HMS-arbeidet er under revisjon og blir en del av vår nye Elektronisk kvalitetshåndbok som er under etablering. Den årlige rapporteringen til Miljøfyrtårn viser en tendens til større fokus på, og forbedring av, påvirkninger på det ytre miljø. Embetet har et godt etablert samarbeid i Arbeidsmiljøutvalget og er tilknyttet bedriftshelsetjeneste med god tilgjengelighet for de ansatte. For øvrig arbeider embetet godt med personalmessige forhold innen HMS-området, i nært samarbeid med de ansatte og deres organisasjoner samt vernetjenesten.

I 2017 har vi gjennomført vernerunder (direktører og verneombud) med oppfølgingsplaner for hver avdeling, og en felles embetsplan. Flere enkeltepisoder med vold og trusler om vold har ført til endring av rutiner og stenging av en arbeidsstasjon.

Med bakgrunn i sammenslåingsprosessen ble det gjennomført en kort rundspørring i begge embeter. Svarene var nokså like fra de to embetene, og viste positive forventninger til sammenslåingen. Det var også stor tilfredshet med informasjon og involvering i prosessen. Forventningene til positiv utvikling av fagkompetanse og arbeidssituasjon var noe høyere hos FMNT, mens usikkerheten rundt to-lokasjonsløsningen og økt reisevirksomhet var noe større hos FMST. Disse forskjellene var imidlertid ikke svært store. Det planlegges å gjennomføre en tilsvarende undersøkelse når den nye organisasjonen har vært i drift en tid.

Embetet ble sertifisert Miljøfyrtårn-bedrift i juni 2013. Vi har i den sammenhengen utarbeidet rutiner for å følge opp arbeidsmiljøaspekter (generelle krav til arbeidsmiljø i kontorvirksomhet, sykefravær, medarbeidersamtaler, opplæring av nytilsatte, vernerunder), innkjøp, avfallshåndtering, energiforbruk, transport og reiser, utslipp til luft og vann. Resultatet av Miljøfyrtårnarbeidet i 2017 er litt dårligere på avfallssortering. Miljøfyrtårnsertifiseringa av FMST er naturlig opphørt fra 01.01.18. Miljøsertifisering av det nye embetet drøftes nå.

Sykefravær

I vår IA-avtale har vi mål om at det kvartalsvise sykefraværet ikke skal overskride 5,6% og gjennomsnittlig fravær for hele året ikke skal overskride 4,0%.

For 2017 er det totale sykefraværet på 6,0%. Det legemeldte fraværet var på 4,9% totalt for 2017, og det egenmeldte fraværet var på 1,2%. Kvinners totale fravær i 2017 var på 7,26. Menns totale fravær i 2017 var på 3,3%.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Fylkesmannen ser flere forhold som kan påvirke det sammenslåtte embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt. Nedenfor vil vi nevne noen av utfordringene vi ser på de enkelte fagområdene, men vil først påpeke usikkerheten som ligger i de pågående sentrale prosessene, som etableringen av FMFA, områdegjennomganger og oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene. Resultatene av dette vil nødvendigvis påvirke så vel oppgavene som ressursene embetet vil få til å løse dem.

Kommunerettet samordning

Fylket hadde ved utgangen av 2017 i overkant av 320 000 innbyggere. Av disse var ca 60 prosent eller 193 000 bosatt i Trondheim og 850 bosatt i Tydal, kommunen med færrest innbyggere i fylket. Fylket hadde i 2016 en befolkningsvekst på 3 459 eller 1,08 prosent. Det er nokså gjennomgående at de minste kommunene i utkanten av fylket hadde størst fødselsunderskudd. Flere av kommunene med fødselsunderskudd hadde likevel, og på grunn av innvandring og/eller innflytting, en befolkningsøkning.

Det er fortsatt tegn til sentralisering både innad i kommunene, i regionene og i fylket. De kommunene som har hatt befolkningsøkning de siste 25 årene totalt sett, er også i hovedsak de som vil vokse fram mot 2040. De geografiske forskjellene må forventes å fortsette i samme hovedspor: næringsvekst på store deler av kysten, fortsatt urbanisering og presstendenser i de sentrale delene av fylket og utfordringer knyttet til negativ befolkningsutvikling og lav vekst i flere av de indre kommunene.

For å sikre levende lokalsamfunn med gode tjenester til innbyggerne, et moderne og konkurransedyktig næringsliv og en effektiv infrastruktur, trengs velfungerende tyngdepunkter i hele Trøndelag. Sør-Trøndelag er et fylke med generell vekst i næringsliv og arbeidsplasser, men med relativt store variasjoner mellom kommunene. Fylket er godt rustet innenfor teknologisk tjenesteyting, men også industri- og naturbaserte næringer bidrar i positiv retning. Landbruk og fiske har de siste årene hatt en relativ nedgang i antall sysselsatte. På tross av dette er verdiskapingen innenfor næringene stabil. Totalt sett har fylket en heldig bransjestruktur som har medført at den relative veksten i næringslivet har vært positiv over tid.

Trondheimsregionen skiller seg ut som den regionen som har aller sterkest vekst i antall arbeidsplasser samlet sett, og fremstår som svært robust. Dette er knyttet til et sterkt forsknings- og utviklingsmiljø innen teknologi. Kommunene Hitra og Frøya har også en sterk befolkningsvekst som følge av en stor vekst i oppdrøttsnæringslivet. Næringslivet i flere av kommunene, særlig kystkommunene, er avhengig av arbeidsinnvandring for å holde hjulene i gang. På den annen side setter innvandringen trykk på de kommunale tjenestene, blant annet ved tilrettelegging av tilbudet til fremmedspråklige elever.

Når det gjelder kommuneøkonomi, ser vi at flere kommuner enn tidligere har utfordringer med å finne et bærekraftig driftsnivå. Det er lere som sliter med å tilpasse tjenestenivå og struktur til endringer i demografien. De fire siste årene har det årlig vært tre-fire kommuner som har lagt frem negative regnskapsresultat. Av fylkets 25 kommuner, var 2 registrert i ROBEK ved utgangen av 2017.

Vergemål og PBL-klager

På vergemålsområdet er det grunn til å tro at aktiviteten ikke blir mindre. Folk lever jo lengre og lengre, og mange personlige formuer blir større og større. Heller ikke innenfor klagesaker etter plan- og bygningsloven kan vi regne med at utfordringene blir redusert i fremtiden. Her kan bl.a. fortetting av boliger generere flere klagesaker. Begge disse saksområdene kan utfordre embetets mulighet til å yte rask og god service og holde fristene for saksbehandlingstid, og vil kreve fokus på tilstrekkelig mannskap og ressurser.

Klima og miljøvern

Kommunene spiller en viktig rolle i gjennomføring av miljøpolitikken. På dette området er utfordringene for hoveddelen av kommunene at de har begrenset kompetanse, kapasitet og dermed blir lite robuste. Mange kommuner har lav aktivitet på sine lovpålagte oppgaver, og organiseringen av miljøvernoppgavene fremstår som fragmentert og uten samlet ledelse i de fleste kommunene. Oppgavene er spredt på flere medarbeidere som for en stor del også har små stillingsandeler på hver oppgave. Den enkelte medarbeider har god kompetanse, men dekker ofte ikke bredden i oppgavene.

Fylkesmannen forutsetter at større kommuner gir økt og mer samlet kompetanse på fagområdene miljø og klima, og at disse fagområdene blir prioritert i kommunene. Et sterkere fokus på økosystemtjenester bl.a. knytta til klimaendringer og klimatilpasning samt bedre kompetanse på arealplanlegging og hvordan naturressursene kan forvaltes, blir vesentlig for å møte kommende klimautfordringer. Det er derfor viktig at virkemidler blir tilgjengelig og blir tatt i bruk av kommunene.

Innenfor forurensningsfeltet vil vi kunne løse oppgavene forutsatt at gebyrinntektene dekker kostnadene, noe de ikke fullt ut gjør i dag. Delen som ikke dekkes av gebyrinntektene, tas av kap. 052501.

Landbruk og bygdeutvikling

Flere forhold kan på sikt påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget innenfor landbruksområdet. Det viktigste er kanskje muligheten for å opprettholde og styrke landbrukskompetansen og kapasiteten i årene framover. Rekruttering av medarbeidere til embetet, men også rekrutteringa til landbruksnæringslivet og andre aktører innenfor landbrukssegmentet er her et vesentlig moment. Det å se mulighetene og ivareta utviklingsperspektivet er også viktig for å kunne øke mat- og fiberproduksjonen i Trøndelag, men også nasjonalt.

Vern av arealressursene innen både jord- og skogbruk er et framtidrettet grep for å øke selvforsyningsgraden til en stadig voksende befolkning, samt bidra til å redusere de økende klimautfordringene. Fokus på klimatilpasning og det å bidra til å nå klimamålet er derfor vesentlig. Ivaretagelse/styrking av arealressursene gjennom god agronomi og god utnyttelse og oppfølging av skogressursen er en del av dette. Dette skaper dessuten et godt utgangspunkt for utvikling av landbruksbaserte næringer.

I Trøndelag betyr de melke- og grovforbaserte produksjonene, inkludert utnyttning av ressursene i utmarka, mest for verdiskaping og sysselsetting i landbruket. Bruk av de lokale ressursene er dessuten vesentlig i et klima- og miljømessig perspektiv. I tillegg til kjøttproduksjon på storfe og småfe har fylket en stor produksjon av fjørfe. Dette betyr mye for fylkets totale kjøttproduksjon. Tilpasning til de geografiske begrensninger vil i noen deler av fylket redusere muligheten for å øke størrelsen på den enkelte enhet. Mulighetsfokus og det å utnytte regionens spesielle fortrinn vil i slike tilfeller være spesielt viktig.

Igangsetting av ulike infrastrukturtiltak i skogbruket, som for eksempel vegbygging, har en positiv virkning på avvirkninga i fylket. For å sikre et bærekraftig skogbruk er det sentralt å satse på ulike skogkulturtiltak. Mange av disse er også gode klimatiltak.

Det at Trøndelags-regionen har fullverdige verdikjeder både innen jord- og skogbruk er essensielt både strukturelt og økonomisk. Utviklingen fra oljeøkonomi til bioøkonomi, det såkalte grønne skiftet, gir muligheter for at råvarer og restprodukter fra landbruket kan utnyttes som utgangspunkt for dyrefor, gjødsel, biodrivstoff mm. I tillegg ligger det store muligheter i samarbeidet mellom den grønne og den blå åker.

Reindrift

Tillit mellom næringen og forvaltningen er en forutsetning for å lykkes med mange av de oppdragene fylkesmannen får på reindriftsområdet. Fylkesmannen mener derfor den viktigste utfordringen innenfor reindriftsområdet vil være å følge opp og utvikle dialogen og samhandlingen med reindriftsutøverne. Fylkesmannen har som mål å være mer synlig på reindriftens praktiske arenaer, noe som er ressurskrevende.

Innenfor reindrift har embetet en rekke utfordringer, spesielt knyttet til de mange konfliktene pga. uhensiktsmessige distriktsgrenser og at rein trekker utenfor lovlige områder. Arbeidet med konfliktløsning, dialog og oppfølging av ev. sanksjoner etter Reindriftsloven krever store ressurser. Dette går på bekostning av de andre oppdragene vi skal løse.

Klimaendringene er noe som må tas på alvor og som man sannsynligvis har sett effekten av de senere åra. Værforholdene de siste vintrene har bidratt til ekstra utfordringer for reindriftsnæringa. Dette er noe man blir nødt til å finne løsninger på, f.eks. i form av tilleggsbeiter.

Prionsykdommen CWD, som går på hjortedyr, ble oppdaget for første gang i Norge i 2016. Sykdommen er smittsom og det finnes ingen medisiner mot den pr i dag. Fylkesmannen er meget bekymra for reindriftsnæringas fremtid dersom man ikke klarer å stoppe spredningen av sykdommen nå i startfasen.

Utenfor embetet anser vi mangel på kapasitet og kompetanse som en utfordring i mange av våre kommuner, noe som kan gjøre arbeidet med å iverksette nasjonal politikk mer krevende. Her vil vi særlig trekke frem mangel på reindriftsfaglig kompetanse, og kanskje særlig hos kommunepolitikerne. Fylkesmannen må i mange sammenhenger følge opp kommunenes ansvar når det gjelder forpliktelser overfor den sørsamiske reindrifta og kulturen.

Manglende kompetanse om samiske rettigheter og internasjonale folkerettskonvensjoner og bruk av disse i forvaltningssammenheng er utfordrende også for fylkesmannens egen forvaltning. Det blir derfor viktig å sikre ressurser til en egen jurist i ft. folkerettslige spørsmål for å ivareta fylkesmannens ansvar opp mot forvaltning av den sørsamiske befolkning. Kompetanseheving mht. sørsamisk kulturforståelse og folkerett er dessuten ett av tiltakene i det nye embetets fyrtårsansattinger.

Oppvekst og utdanning

Vi ser i dag store forskjeller mellom kommunene mht. hvilken tilgang de har på nødvendig kompetanse innen de ulike fagområdene – og derfor også regelverksforståelsen. I mindre kommuner ser vi en større sårbarhet, fordi kompetansen i disse kommunene gjerne er knyttet til enkeltpersoner.

Regelverket for norsk skole er til for å sikre at elevene får den opplæringen de har krav på, og samfunnet den skolen vi har behov for. Skal vi klare å jobbe kontinuerlig og effektivt med utvikling og kvalitetssikring i skolen, er det sentralt at regelverket ikke blir en hindring, men en støtte. Mangelfull regelverksetterlevelse kan i praksis true enkeltmenneskers rettsikkerhet. Dette bør være del av den lokale demokratidebatten.

Kompetanse er svært viktig for å få en kvalitativt god opplæring i barnehage og skole. Det har vært satsset mye på kompetanseutvikling de siste årene, både fra statlig og kommunalt hold, en satsing det er viktig å videreføre i årene som kommer. Det er fremdeles slik at det forventes en relativt stor turnover innenfor skolesektoren de neste årene, noe som medfører at kompetanse må erstattes.

De små og mellomstore kommunene har over tid hatt utfordringer både med å rekruttere og beholde kompetanse innen barnevernområdet. Barneverntjenestene står overfor stadig mer komplekse og krevende saker, som krever god og bred fagkompetanse. Stor turnover blant ansatte er også en utfordring for de større barneverntjenestene, f.eks. barneverntjenestene i Trondheim kommune.

For å sikre utsatte barn og unge et godt tjenestetilbud, er det avgjørende at dette er koordinert på tvers av sektorer og fag. Dette gjelder også oppfølging av flyktninger og nylig bosatte. Kommunene vil få overført myndighet, oppgaver og økonomi fra det statlige barnevernet, noe som gjør tverrfaglig oppgaveløsning stadig viktigere. Et godt koordinert tjenestetilbud vil være et vesentlig bidrag til at flest mulig gjennomfører videregående opplæring.

Etter endringene pr. 01.08.2017 er Fylkesmannen nå førsteinstans i skolemiljø saker, noe som gjør at vi her møter kommunene og skolene på en annen måte enn tidligere. Vi har sett at dette har påvirket relasjonen mellom Fylkesmannen og kommunen/skolen.

Sosial og helse

Fylkesmannen har normalt en tett kontakt med kommunene i fylket. Fylket er nå blitt betydelig større, og det blir utfordrende å opprettholde kontakten på samme måte i nytt embete. Det kommer nødvendigvis til å bli en merkostnad i reisetid framover. Det er et ønske om i større grad å gjennomføre elektroniske møter, men her er det mangler i infrastruktur både hos fylkesmannen og enkelte kommuner.

Kommunereformen påvirker samarbeidsstrukturene mellom kommuner. Det er endringer i regionråd og endringer i samarbeidsvilje mellom kommunene. Dette er forhold som kan påvirke enkeltkommuners evne til å bygge opp kompetanse og kapasitet innen helse- og omsorgsområdet, noe som igjen vil påvirke fylkesmannens arbeid. Nye kommunegrenser påvirker også tilhørighet til helseforetak. Dette er særlig utfordrende i forhold til St. Olavs hospital som allerede har en større pågang enn det sykehuset håndterer på en god måte.

To-lokasjonsmodellen oppleves som fornuftig i et fylke hvor en både skal ivareta en balansert utvikling og samtidig bevare en sterk tilstedeværelse i Trondheim hvor mange viktige samarbeidspartnere og en stor del av befolkningen holder til. For at dette skal fungere godt, må vi også bruke en del tid på reiser mellom lokasjonene. Det er først og fremst lederne som blir avhengig av regelmessig tilstedeværelse på begge lokasjoner, men også avdelingene må av og til møtes fysisk for å etablere og vedlikeholde gode relasjoner og et godt arbeidsmiljø og bygge felles kultur.

Mye av den daglige samhandlingen kan foregå elektronisk, men her har det nye embetet dessverre alt for få godt utstyrte møterom. En-til-en-kommunikasjon kan foregå greit fra PC med kamera, men skal flere enn én delta på hver lokasjon er en avhengig av tilrettelagte møterom med utstyr som gir godt bilde, god lyd og er enkelt å betjene. Det er usikkert om dette lar seg realisere innenfor eksisterende økonomiske rammer. Det vil i så fall bremse samhandlingen og hemme integrasjonen mellom de tidligere embetene.

Det virker for øvrig ikke som om ny organisering av embetet har hatt negative konsekvenser for rekrutteringsevnen.

5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

IKT-utfordringene beskrevet under pkt. 5.1 kan føre til svekket dialog med kommunene, noe som kan ha negative konsekvenser både mht. politikkformidling og i rettsikkerhetsarbeidet.

For øvrig er konsekvensene for løsningen av samfunnsoppdraget omtalt i de ulike avsnittene under pkt. 5.1.

Vi viser ellers til innrapporteringen av vesentlige risikomomenter som kan hindre måloppnåelse i 2018, oversendt KMD i februar 2018.

5.3 Andre forhold

Som nevnt ovenfor pågår det flere sentrale prosesser som vil få betydning for embetets oppgaver og mulighetene for å løse dem. Samtidig forstår vi at hovedtrekkene i Fylkesmannens samfunnsoppdrag ligger fast, med de rollene som er gjengitt i fylkesmannsinstruksen og benyttet også i tildelingsbrev og VØI. Dette gjør at embetet også fremover må bygges på pillarene (fag-)kunnskap, (lokal-)kjennskap og (dilemma-)klokskap.

Sammenslåingen av embetene i Nord- og Sør-Trøndelag har hatt som mål nettopp å styrke disse forutsetningene, jf. også beskrivelsen av dette i kap. 2.2. Gjennom dette har vi forsøkt å legge til rette for en organisasjon som er fremtidsrettet og i stand til å ivareta sine roller og sitt samfunnsoppdrag på best mulig måte for så vel oppdragsgiverne som for den regionen Fylkesmannen i Trøndelag er satt til å tjene.

Omstillingsarbeid tar tid, og realisering av potensielle gevinster ved omorganiseringen vil ta tid. At oppdragsgiverne og embetet har en felles forståelse av dette vil være viktig. En for rask budsjettmessig omstilling kan ha store konsekvenser for embetets evne til å gjennomføre oppdraget.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Sør-Trøndelag.pdf](#)